II İNCİ BAYEZİD'İN OĞULLARINDAN SULTAN KORKUT

Ord. Prof. İSMAİL HAKKI UZUNÇARŞILI

Sultan Bayezid'in oğulları :

Sultan İkinci Bayezid'in Abdullah, Şehinşah, Alemşah, Ahmed, Korkut, Selim, Mehmed, Mahmud adlarında sekiz oğlu vardı. Bunlardan en büyük oğlu Abdullah 5 Şevval 888 ve 6 Kasım 1483'de *Konya* valisi bulunurken ve Şehinşah 5 Rebiulâhir 917 ve 2 Temmuz 1511'de yine *Konya* valisi iken ve şehzade Alemşah 909 h 1503 *Manisa*'da (Çelebi Sultan) yani vali bulunduğu sırada ve Şehzade Mehmed 910 h 1504 m'de *Kefe* Sancak beyi iken ve şehzade Mahmud ise 913 h 1507 m'de *Manisa*'da Sancak beyi bulunduğu esnada vefat ettiklerinden Sultan Bayezid'in son zamanlarında büyüğü Ahmed, ortancası Korkut ve en küçükleri Selim olmak üzere hayatta üç oğlu kalmıştı [1].

Sultan Korkut bir kayda göre 872 h 1467 m ve diğer kayda göre de 874 h 1469'da *Amasya*'da babasının orada vali bulunduğu zaman doğmuştur.

Korkut'un validesi, Nigâr Hatun olup Bayezid'in kızı Fatma Sultan'la ana, baba bir kardeşdirler [2].

Şehzadelerin Sancak Beylikleri :

Eyalet ve sancaklara tayin edilen Osmanlı şehzadelerinin Devlet divanındaki memurlar ve hizmetler gibi kendilerinin maiyyetlerinde

[1] *Lâtifî tezkiresinde* (matbu nüsha) s. *65, 66* Ahmed'in Korkut'tan büyük olduğu zikrediliyor; Artus Tomas'da Ahmed'in büyük olduğunu, Kınalızâde Korkut'un Ahmed'ten büyük olduğunu *Tâc-üt-Tevarih Heşt Bihişt*'den naklen (c. 2, s. 185) Sultan Bayezid'den rivayetine göre Korkut'un Ahmed'in küçüğü olduğunu İbn İyas (c. 4, s. 270) Korkut'un Ahmed'ten büyük gösteriyor. Müstakimzade *Tezkire't-ül Hattatin*'de (s. 368) Korkut'un sekiz biraderinin yaşca ikincisi olduğunu ve Evliya Çelebi (c. 1, s. 341) Korkut'un, Ahmed'ten küçük olduğunu ve İbn Kemal'de (c. 9) Korkut'un Ahmed'in küçüğü bulunduğunu kaydediyorlar.

[2] Fatma Sultan validesinin ruhu için *İznik*'te Eşrefzade türbesine 915 h. 1509 m. tarihli vakıf yapmıştır (Vakıflar Umum Müdürlüğü vakfiyeleri defter 1255 başlar s. 53).

vezir makamında lalaları, defterdar, nişancı, silâhdar, kâtip, çavuş, müteferrika, zaim, ulufeci ve saire gibi hizmet erbabı bulunurdu. Bu maiyyet ve bilhassa lala ile defterdar ve nişancı divan-ı hümayun tarafından tayin edilir ve mûtemed şahsiyetlerden olurdu. Bunlardan lalalar bilhassa şehzadenin bütün ahval ve harekâtından divan-ı hümayunı ve o vasıta ile Pâdişahı haberdar ederlerdi.

Eyalet veya sancaklardaki şehzadelere (*Çelebi Sultan*) denildiği gibi bazan da Sultan Ahmed, Sultan Korkut gibi adlariyle de zikredilirlerdi. Çelebi Sultanlar başlarına kızıl Borklu altın üsküf giyerler ve Ak tuğ takarlardı.

Şehzade divanlarının işlerini lalalar görürlerdi. Çelebi sultanlar divan-ı hümayuna yazdıkları kaime yani tahriratlarda işin îcabına göre bazan imzalarını korlar ve bazan da pençe denilen yine isimleri yazılı bir usul ile imzalarını atarlardı. Yani divan-ı hümayundaki vezirâzam veya divan heyetine yazdıkları tahriratın aşağı kısımındaki satırların sağ tarafına (*muhibb ül müştak Korkut*), (*Sultan Ahmed muhibbi bî minnet*), (*Muhibb-i bî minnet Ahmed*), (*Şehinşah muhibb-i bî iştibah*) gibi pençe korlardı. Bununla beraber resmî olarak yalnız imzalı yani pençesiz mektupları da görülüyor[3].

Divandaki paşalara yani divan heyetine yazdıkları mektuplar hususî ise mektupların sonuna aynı ibareyi havi imzalarını korlardı. Doğrudan doğruya pâdişaha maruzatları olursa arizalarının sonuna (*abd-ül fakir Korkut ül hakir*) gibi isimlerini yazarlardı. Diğer devlet erkânı vezirler de aynı tarzda arizalarını imzalarlardı. Eğer yazdıkları tahrirat maiyyetlerinden birine gönderilirse pençelerini, mektubun baş tarafından ikinci ve üçüncü satırların sağ tarafına çekerlerdi.

Divana yazdıkları tahriratın elkabi :

(حضرت پاشایان عظام آدام الله معالیهم الی یوم القیام *Hazret-i pâşâyân'ı izam edâm ellahü mealihüm ilâ yevm il kıyam*) veya yine buna benzer (حضرت پاشایان عظام شید الله ارکان دولتهم الی یوم القیام *Hazret-i pâşâyân-ı izam şeyyedallahü erkân-ı devletehünm ilâ yevm il kıyam*) gibi başlıklı olurdu.

Korkut'un ilk zamanları :

Sultan korkut arapça olarak küffar mallarının (harp ganimetlerinin) helâl olduğuna dair telif etmiş olduğu (حل الاشکال الافکار فی حل

[3] *Topkapı sarayı arşivi* numara 2597. Bu vesika da pençe yerine tahriratın sonunda imzası vardır.

اموال الكفار *Hall-il eşkâl-ül-efkâr fi hill-i emval-il küffar)* isimli eserinde kendi elyazısiyle olan kayıttan, adının Mehmed, mahlasının KORKUT ve künyesinin de ابو الخير Ebü-l hayr olduğu anlaşılmaktadır [4]. Şiirlerinde *Harimî* tehallüs ederdi. Lâtifî'ye göre hacca gitmeğe niyet ettiği sırada bu mahlası almıştır [5].

Korkut ilk okuma çağına gelince babasının yanında tahsile başlamış Amasyalı meşhur Hattat Şeyh Hamdullah'dan yazı meşk etmiş, sünnet edilmek üzere büyük babaları Fatih Sultan Mehmed tarafından istenmesi üzerine diğer kardeşleri Şehinşah, Alemşah, Ahmed ve Selim ile birlikte 885 h. 1480 m. de *İstanbul* sarayına gönderilmiştir. Aynı zamanda *Konya* valisi bulunan Cem'in oğlu Oğuzhan'da getirtilmiş ve bu şehzadelerin hepsi sünnet edilmişlerdir [6]. Korkut'un *İstanbul*'a gönderildiği sırada yaşının on veya on iki olduğu anlaşılıyor [7].

Şehzadeler sünnet edildikten sonra yaşları diğerlerinden büyük olan Şehinşah'a *Menteşe* (Muğla) Ahmed'e *Çorum* sancakları verilmiş, Selim babasının yanına gönderilmiş, diğer şehzadelerle Cem'in oğlu Oğuzhan büyük babalarının yanında kalmışlardır [8].

Fatih Sultan Mehmed 4 Rebiulevvel 886 perşenbe ve 3 Mayıs 1481'de vefat ettiği zaman [9] sağ olarak büyüğü Amasya valisi Bayezid, küçüğü Karaman valisi Cem adlarında iki oğlu kalmıştı.

[4] العبد الفقير المفتقر الى رحمة ربه الغنى المقتدر آمل الفضل الرحمانى و راجى الهدى المنانى ابى الخير محمد قورقود العثمانى بن ابى يزيد بن محمد بن مراد بن محمد بن ابى يزيد بن مراد بن اورخان بن عثمان بنسب أولاده
(Ayasofya kitapları numara 1142)

[5] *Lâtifî tezkiresi matbu nüsha s. 66.*

[6] 885 senesi sur-ı sürur bahşe bünyad urup şâhâne cemiyet etti nebireleri Sultan Şehinşah'ı Sultan Ahmed'i ve Sultan Korkud'u ve Sultan Mahmud'ı ve Sultan Alem'i ve Sultan Selim'i ve Oğuzhan'ı cem edip sünnet etti (*İbn Kemal c. 7, s. 588)* şehzade-i âzam Sultan Abdullah'ı everüp merhum Sultan Mustafa kızı duhter-i ferhunde ahteri ana verdi. Düğünden sonra Abdullahı darul mülki kadimine ki *Magnisa* idi gönderdi" (s. 590). Bayezid'in oğullarından Mehmed'in sünnet edildiğine dair bir kayıt olmadığına göre, bunun henüz pek küçük olduğu zannolunur.

[7] Spandoni'nin yazdığına göre Fatih'in bir sene sonra vefatı gözönüne alınınca bu 1480 senesinde Korkud'un dokuz yaşında olduğu anlaşılıyor. Fakat olaylara göre yaşı her halde ondan yukarı olacaktır.

[8] *İbn Kemal c. 7, s. 590.*

[9] Fatih Sultan Mehmed'in vefatını Oruç Bey (s. 131) Rebiulevvelin üçüncü perşembe günü; Âli (s. 99) aynı ayın dördüncü cuma günü, *Nuhbetül*

Korkut validesiyle beraber çıkarıldıktan sonra aynı senede vefat eden Karaman valisi Şehzade Abdullah'ın yerine *Saruhan* valisi Şehinşah'ın tayini üzerine Şehinşah'dan boşalan *Saruhan* (Manisa) sancağına tayin olunmuştur[18].

Korkut *Manisa*'ya geldikten sonra mevcut haslarının masrafına yetmediğinden dolayı bunun arttırılmasını babasından rica etmiş ve haslarına çeltik hasılatından bir miktar ilâve olunmuş ise de bunu da yeter görmediğinden mevcudun ziyadelenmesi için tekrar istirhamda bulunmuştur[19].

Sultan Korkut'un *Saruhan* (Manisa) sancak beyliği Osmanlı devletinin *Venedik cumhuriyeti* ve onun müttefikleri olan *İspanya, Fransa, Aragon ve Sicilya* ile muharebe ettiği devre tesadüf etmişti. 906 h. 1500 m tarihinde müttefikler donanması amirallerinden Ravestayn, ikiyüz kadar donanma on bin Fransız kuvveti ile *Midilli*'yi

ايالك kadife yirmi pare. پشورى onpare. yekrenk kemha, otuz pâre nihali Bursa'nın benek altınlı kadifesinden bir Menemenî kaliçelerinden otuz adet mükemmel eperler beş aded (flama nakış ile bir eper ve altın nakış ile dört eper) gümüş avadanlığı: bir gümüş sini, bir gümüş tepsi, iki gümüş şamdan bir gümüş leğen bir gümüş ibrik.

Istabldan üç tavile at, beş katar katır, on katar deve

Tetimmat-ı teşrif-i Korkut Çelebi tâle beka. fi selh-ı zilkade sene 888

Bakır avadanlığı

Üç sini, yirmi tepsi, yirmi sahan, yirmi tas, dört kazan üç هرقى ?

Cemaat-i Korkut Çelebi tavvelellahü ömrehu

Sipahi oğlanları on dört nefer, silâhtar on bir nefer, ulûfeciler yirmi nefer, çadır mehterleri üç nefer, aşçılar beş nefer. Bâki cemaate hacet olınacak ruznameden görilür.

Beş gün sonra semâne ve semânin ve semânemie zilhiccesinin beşinde kenduye in'am olunanlardır ki zikrolunur:

İki imrahurî kaftan, Bursa'nın çatma altınlı kadifesinden altın düğme ile iki dolama; validesine dahi on bin nakid akçe.

Korkut Çelebi tâle beka hazretlerinin sancağa çıkmadan evvel İshak Paşa evlerinde iken tasarruf ettiği cihet budur ki zikrolunur:

Çelebi Sultan (yani Korkut'a) bir gün de ulûfe yüz akçe validesine günde elli akçe dayasine günde yedi akçe, dadısına günde beş akçe, lalası İbrahim ağaya günde elli akçe, kapı ağasına günde beş akçe, altı nefer oğlana günde ikişer akçeden on iki akçe, üç nefer kapıcı, her birisi günde üçer akçeden dokuz akçe, cemisi ayda onüç bin yüz kırk akçe, günde 1298 akçe bir ayda 7140, müşahere altı bin akçe (Topkapı Sarayı Arşivi numara 7644).

[18] Hayrullah efendi C. 9. s. 85, 86.

[19] Saruhan sancak beyi Korkut'un haslarının arttırılması hakkında Pâdişaha arizası *(Topkapı Sarayı Arşivi numara 9689)*.

II İNCİ BAYEZİD'İN OĞULLARINDAN SULTAN KORKUT

Ord. Prof. İSMAİL HAKKI UZUNÇARŞILI

Sultan Bayezid'in oğulları :

Sultan İkinci Bayezid'in Abdullah, Şehinşah, Alemşah, Ahmed, Korkut, Selim, Mehmed, Mahmud adlarında sekiz oğlu vardı. Bunlardan en büyük oğlu Abdullah 5 Şevval 888 ve 6 Kasım 1483'de *Konya* valisi bulunurken ve Şehinşah 5 Rebiulâhir 917 ve 2 Temmuz 1511'de yine *Konya* valisi iken ve şehzade Alemşah 909 h 1503 *Manisa*'da (Çelebi Sultan) yani vali bulunduğu sırada ve Şehzade Mehmed 910 h 1504 m'de *Kefe* Sancak beyi iken ve şehzade Mahmud ise 913 h 1507 m'de *Manisa*'da Sancak beyi bulunduğu esnada vefat ettiklerinden Sultan Bayezid'in son zamanlarında büyüğü Ahmed, ortancası Korkut ve en küçükleri Selim olmak üzere hayatta üç oğlu kalmıştı[1].

Sultan Korkut bir kayda göre 872 h 1467 m ve diğer kayda göre de 874 h 1469'da *Amasya*'da babasının orada vali bulunduğu zaman doğmuştur.

Korkut'un validesi, Nigâr Hatun olup Bayezid'in kızı Fatma Sultan'la ana, baba bir kardeşdirler[2].

Şehzadelerin Sancak Beylikleri :

Eyalet ve sancaklara tayin edilen Osmanlı şehzadelerinin Devlet divanındaki memurlar ve hizmetler gibi kendilerinin maiyyetlerinde

[1] *Lâtifî tezkiresinde* (matbu nüsha) s. *65, 66* Ahmed'in Korkut'tan büyük olduğu zikrediliyor; Artus Tomas'da Ahmed'in büyük olduğunu, Kınalızâde Korkut'un Ahmed'ten büyük olduğunu *Tâc-üt-Tevarih Heşt Bihişt*'den naklen (c. 2, s. 185) Sultan Bayezid'den rivayetine göre Korkut'un Ahmed'in küçüğü olduğunu İbn İyas (c. 4, s. 270) Korkut'un Ahmed'ten büyük gösteriyor. Müstakimzade *Tezkire't-ül Hattatin*'de (s. 368) Korkut'un sekiz biraderinin yaşca ikincisi olduğunu ve Evliya Çelebi (c. 1, s. 341) Korkut'un, Ahmed'ten küçük olduğunu ve İbn Kemal'de (c. 9) Korkut'un Ahmed'in küçüğü bulunduğunu kaydediyorlar.

[2] Fatma Sultan validesinin ruhu için *İznik*'te Eşrefzade türbesine 915 h. 1509 m. tarihli vakıf yapmıştır (Vakıflar Umum Müdürlüğü vakfiyeleri defter 1255 başlar s. 53).

vezir makamında lalaları, defterdar, nişancı, silâhdar, kâtip, çavuş, müteferrika, zaim, ulufeci ve saire gibi hizmet erbabı bulunurdu. Bu maiyyet ve bilhassa lala ile defterdar ve nişancı divan-ı hümayun tarafından tayin edilir ve mûtemed şahsiyetlerden olurdu. Bunlardan lalalar bilhassa şehzadenin bütün ahval ve harekâtından divan-ı hümayunı ve o vasıta ile Pâdişahı haberdar ederlerdi.

Eyalet veya sancaklardaki şehzadelere (*Çelebi Sultan*) denildiği gibi bazan da Sultan Ahmed, Sultan Korkut gibi adlariyle de zikredilirlerdi. Çelebi Sultanlar başlarına kızıl Borklu altın üsküf giyerler ve Ak tuğ takarlardı.

Şehzade divanlarının işlerini lalalar görürlerdi. Çelebi sultanlar divan-ı hümayuna yazdıkları kaime yani tahriratlarda işin îcabına göre bazan imzalarını korlar ve bazan da pençe denilen yine isimleri yazılı bir usul ile imzalarını atarlardı. Yani divan-ı hümayundaki vezirâzam veya divan heyetine yazdıkları tahriratın aşağı kısımındaki satırların sağ tarafına (*muhibb ül müştak Korkut*), (*Sultan Ahmed muhibbi bî minnet*), (*Muhibb-i bî minnet Ahmed*), (*Şehinşah muhibb-i bî iştibah*) gibi pençe korlardı. Bununla beraber resmî olarak yalnız imzalı yani pençesiz mektupları da görülüyor[3].

Divandaki paşalara yani divan heyetine yazdıkları mektuplar hususî ise mektupların sonuna aynı ibareyi havi imzalarını korlardı. Doğrudan doğruya pâdişaha maruzatları olursa arizalarının sonuna *(abd-ül fakir Korkut ül hakir)* gibi isimlerini yazarlardı. Diğer devlet erkânı vezirler de aynı tarzda arizalarını imzalarlardı. Eğer yazdıkları tahrirat maiyyetlerinden birine gönderilirse pençelerini, mektubun baş tarafından ikinci ve üçüncü satırların sağ tarafına çekerlerdi.

Divana yazdıkları tahriratın elkabi:

(حضرت پاشایان عظام آدام الله معالیهم الی یوم القیام *Hazret-i pâşâyân'ı izam edâm ellahü mealihüm ilâ yevm il kıyam)* veya yine buna benzer (حضرت پاشایان عظام شید الله ارکان دولتهم الی یوم القیام *Hazret-i pâşâyân-ı izam şeyyedallahü erkân-ı devletehünm ilâ yevm il kıyam)* gibi başlıklı olurdu.

Korkut'un ilk zamanları:

Sultan korkut arapça olarak küffar mallarının (harp ganimetlerinin) helâl olduğuna dair telif etmiş olduğu (حل الاشکال الافکار فی حل

[3] *Topkapı sarayı arşivi* numara 2597. Bu vesika da pençe yerine tahriratın sonunda imzası vardır.

اموال الكفار *Hall-il eşkâl-ül-efkâr fi hill-i emval-il küffar)* isimli eserinde kendi elyazısiyle olan kayıttan, adının Mehmed, mahlasının KORKUT ve künyesinin de ابو الخير Ebü-l hayr olduğu anlaşılmaktadır[4]. Şiirlerinde *Harimî* tehallüs ederdi. Lâtifî'ye göre hacca gitmeğe niyet ettiği sırada bu mahlası almıştır[5].

Korkut ilk okuma çağına gelince babasının yanında tahsile başlamış Amasyalı meşhur Hattat Şeyh Hamdullah'dan yazı meşk etmiş, sünnet edilmek üzere büyük babaları Fatih Sultan Mehmed tarafından istenmesi üzerine diğer kardeşleri Şehinşah, Alemşah, Ahmed ve Selim ile birlikte 885 h. 1480 m. de *İstanbul* sarayına gönderilmiştir. Aynı zamanda *Konya* valisi bulunan Cem'in oğlu Oğuzhan'da getirtilmiş ve bu şehzadelerin hepsi sünnet edilmişlerdir[6]. Korkut'un *İstanbul*'a gönderildiği sırada yaşının on veya on iki olduğu anlaşılıyor[7].

Şehzadeler sünnet edildikten sonra yaşları diğerlerinden büyük olan Şehinşah'a *Menteşe* (Muğla) Ahmed'e *Çorum* sancakları verilmiş, Selim babasının yanına gönderilmiş, diğer şehzadelerle Cem'in oğlu Oğuzhan büyük babalarının yanında kalmışlardır[8].

Fatih Sultan Mehmed 4 Rebiulevvel 886 perşenbe ve 3 Mayıs 1481'de vefat ettiği zaman[9] sağ olarak büyüğü Amasya valisi Bayezid, küçüğü Karaman valisi Cem adlarında iki oğlu kalmıştı.

[4] العبد الفقير المفتقر الى رحمة ربه الغنى المقتدر آمل الفضل الرحمانى و راجى الهدى المنانى ابى الخير محمد قورقود العثمانى بن ابى يزيد بن محمد بن مراد بن محمد بن ابى يزيد بن مراد بن اورخان بن عثمان بنسب أولاده

(Ayasofya kitapları numara 1142)

[5] *Lâtifî tezkiresi matbu nüsha s. 66.*

[6] 885 senesi sur-ı sürur bahşe bünyad urup şâhâne cemiyet etti nebireleri Sultan Şehinşah'ı Sultan Ahmed'i ve Sultan Korkud'u ve Sultan Mahmud'ı ve Sultan Alem'i ve Sultan Selim'i ve Oğuzhan'ı cem edip sünnet etti (*İbn Kemal c. 7, s. 588)* şehzade-i âzam Sultan Abdullah'ı everüp merhum Sultan Mustafa kızı duhter-i ferhunde ahteri ana verdi. Düğünden sonra Abdullahı darul mülki kadimine ki *Magnisa* idi gönderdi'' (s. 590). Bayezid'in oğullarından Mehmed'in sünnet edildiğine dair bir kayıt olmadığına göre, bunun henüz pek küçük olduğu zannolunur.

[7] Spandoni'nin yazdığına göre Fatih'in bir sene sonra vefatı gözönüne alınınca bu 1480 senesinde Korkud'un dokuz yaşında olduğu anlaşılıyor. Fakat olaylara göre yaşı her halde ondan yukarı olacaktır.

[8] *İbn Kemal c. 7, s. 590.*

[9] Fatih Sultan Mehmed'in vefatını Oruç Bey (s. 131) Rebiulevvelin üçüncü perşembe günü; Âli (s. 99) aynı ayın dördüncü cuma günü, *Nuhbetüt*

Sultan Cem'e mütemayil olan vezir-iâzam Karamanî Mehmed Paşa, Fatih'in cenazesinin *İstanbul*'a getirildiği gün başlayan ısyan neticesinde Bayezid'in hükümdarlığını isteyen yeniçeriler tarafından katledilmesi üzerine *İstanbul* muhafızı İshak Paşa vezir-i âzam vekili olmuş[10]. Ve sür'atle *İstanbul*'a gelmesi için Bayezid'e üst üste mektuplar yollamıştır[11].

İshak Paşa devlet adamlariyle görüşerek Bayezid'in *Amasya*'dan gelmesine kadar saltanat makamının boş kalmaması için 4 Mayıs 1481'de yani Fatih'in vefatından bir gün sonra sarayda bulunan Bayezid'in Korkut ve Alemşah ve Mahmud isimlerindeki üç oğlunun en büyükleri olan Korkud'u[11a], babasının gelmesine kadar hükümdar îlân eylemiştir[12].

Sultan Korkut babasının *İstanbul*'a gelmesine kadar muhtelif kayıtlara göre on beş, onaltı veya onyedi ve onsekiz gün 22 rebiulevvel ve 21 Mayıs tarihine kadar[13] hükümdarlık etmiş ve yeniçerilerin

tevarih (s 36) gün gösterilmiyerek Rebiulevvelin dördüncü günü ve *Tarihi ebu'l Feth* (s. 174) Rebiulevvelin dördüncü perşembe günü *Şakayik tercümesinde* yine aynı tarih ve gün ve Hammer tarihinde (*Ata Bey tercümesi c 3, s. 214*) 1481 mayısının üçüncü perşembe gününe rastlayan Rebiulevvelin dördüncü ve *Mir'at-ı Kâinat (c. 2, s. 313)* ve *Tac üt-Tevarih (c. 2, s. 536)* ve *Müneccimbaşı (c. 3, s. 400)* Rebiulevvelin dördüncü perşenbe günü olarak göstermektedirler. *İbn Kemal de (s. 595)* Rebiulevvelin dördünde perşenbe günü *Tekür çayırı* menzilinde vefat ettiğini kaydetmektedir.

[10] Fatih Sultan Mehmed Anadolu tarafına sefere çıktığı zaman ihtiyar vezir İshak Paşa'yı *Silifke*'den getirip İstanbul muhafızı olarak bırakmıştı (*Tâc-üt-Tevarih c. 2, s. 3*).

[11] Belleten sayı 97 (sene 1961 ocak).

[11a] *Sicill-i Osmanî*, Alemşah'ın Korkud'dan bir yaş büyük olduğunu beyan ediyor. Öyle olsa idi Alemşah'ın başka bir mazereti yoksa onun babasına vekil olması îcap ederdi; filhakika bazı kayıtlarda Alemşah'ın Korkut'tan büyük olduğunu gösterirler. İbn Kemal tarihindeki şehzadeler eğer yaş sırasiyle yazılmışlar ise (s. 588) Alemşah'ın Korkut'tan küçük olduğu görülür.

[12] *Tarih-i Ebü'l-Feth s. 177* ve *Tâc-üc-tevarih (c. 2, s. 3)* ve *Bihiştî, Solakzâde* ve *Müneccimbaşı*. Bir tehlikeye uğramaktan korkan Bayezid'in tereddütsüz gelmesi için İstanbul muhafızı vezir İshak Paşa tarafından Bayezid'e gönderilen ariza tarafımdan (Belleten sayı 97 sene 1961) de yayınlanmıştır.

[13] *Tarih-i Ebü'l-Feth, Bihiştî, Tâc-üt-Tevarih, Âli, Solakzade, Müneccimbaşı* ve *Hammer* (Ata Bey tercümesi) tarihleri ve bunlardan Dursun Bey tarihi (*Tarih-i Ebü'l-Feth s. 180*) Bayezid'in yirmi iki Rebiulevvelde *Bihişti s. 142* Rebiulevvelin yirmi yedisinde cülûs ettiğini ve *Tâc-üt-Tevarih (c. 2, s. 5)* yirmi birinci pazar günü *İstanbul*'a geldiğini yazarlar *Nuhbe't-üt-tevarih*'de aynı günü gösterir, *Âli* ise rebiul-

yevmiyelerine bir miktar terakkı verilmiş ve bu suretle ısyan bir müddet tavsamıştır[14]. Yeniçeriler korkunç olan bu ısyanda levendlerle beraber hareket ederek çok fenalık yapmışlardır[15].

Korkut'un Sancak Beyliği

İkinci Bayezid'in hükümdar olmasından sonra *Konya* valisi bulunan kardeşi Cem Sultan, muhalefete kalkarak o da hükümdarlığını ilân edip *Bursa*'ya kadar gelmiş ve namına sikke kestirmişti. Bunun üzerine Sultan Bayezid Cem'e karşı kareket ile Anadolu tarafına geçtiği sırada Şehzade Korkut'un *İstanbul*'da bırakılmış olduğu anlaşılıyor[16].

Korkut daha sonra 888 senesi Zilkadesinin sonuncu günü (30 Aralık 1483) sancağa çıkmak üzere vezir-iâzam İshak Paşa'nın sarayına çıkarılmış kendisine, validesine ve maiyyetine maaşlar tahsis olunmuş ve aynı zamanda Sancak beyliği alâmeti olarak kendisine bazı eşya ile at, deve ve katır verilmiştir.

Korkut'un İshak Paşa sarayından çıktıktan sonra haslarla sancağa tayin edilinceye kadar kendisine günde yüz, validesine elli, tayasına yedi, dadısına beş, lalasına elli, kapı ağasına beş, altı nefer iç oğlanına ikişer akçeden on iki, üç kapıcıya üç akçeden dokuz akçe tayin edilmiştir[17].

evvelin sekizinci günü geldi diyerek fahiş hata yapar. *Müneccimbaşı (c. 3, s. 401)* Bayezid'in cülûsunu rebiulevvelin yirmisinde gösterir. *Mir'at-ı Kâinat (c. 2, s. 417)* Tâc-üt-tevarih gibi yirmi bir rebiulevvel pazarı kaydeder. *Hammer (Ata Bey tercümesi c. 3, s. 242)* Bayezid'in 22 Rebiulevvel ve 21 mayısta cülûsunu yazar. *Sehi Bey* tezkiresinde (matbû eser s. 18) Korkut'un onsekiz gün hükümdar olduğu kayıtlıdır.

[14] *Sehi Bey Tezkiresi s. 18.*

[15] *Âli* (basılmamış kütüphanemizdeki birinci cilt s. 155).

[16] *Halkondil zeyli Artus Tomas* s. 332.

[17] ثمان و ثمانين و ثمانمائه Semane ve Semanîne ve Semanemie zilkade selhinde Korkut Çelebi طال بقاءه tâle beka hazretlerine verilen teşrifdir ki zikrolunur :

"Yüz bin nakid, Altın üskûf kızıl börkile ve ak tuğı ile bir eksi? çukası ağır altunlu frengî krmızı kadifeden, bir şib kırmızı frengî duhavî kadifeden, samur kürkiyele ve altın düğmesiyle bir cübbe kırmızı frengî ve hoyi kadifedir vaşak kürkiyele, gümüşten bir alembaşı alem için, Bursa arşıniyle ondört arşın tafta bir dolama kaftan Bursa'nın altınlı çatma kadifesinden bir imrahurî kaftan, kırmızı frengî duhavî kadifeden altın düğme ile *envâ'ı-kaftanlar :* otuz sağış *imrahorî*, Bursa'nın kırmızı kemhasından on kaftan yirmi adet hil'at on dördü kırmızı kemha ve on adedi yekrenk kemhadan, altınlı اين ermeni kemhası beş kırmızı kemha onbeş pare.

Korkut validesiyle beraber çıkarıldıktan sonra aynı senede vefat eden Karaman valisi Şehzade Abdullah'ın yerine *Saruhan* valisi Şehinşah'ın tayini üzerine Şehinşah'dan boşalan *Saruhan* (Manisa) sancağına tayin olunmuştur[18].

Korkut *Manisa*'ya geldikten sonra mevcut haslarının masrafina yetmediğinden dolayı bunun arttırılmasını babasından rica etmiş ve haslarına çeltik hasılatından bir miktar ilâve olunmuş ise de bunu da yeter görmediğinden mevcudun ziyadelenmesi için tekrar istirhamda bulunmuştur[19].

Sultan Korkut'un *Saruhan* (Manisa) sancak beyliği Osmanlı devletinin *Venedik cumhuriyeti* ve onun müttefikleri olan *İspanya, Fransa, Aragon ve Sicilya* ile muharebe ettiği devre tesadüf etmişti. 906 h. 1500 m tarihinde müttefikler donanması amirallerinden Ravestayn, ikiyüz kadar donanma on bin Fransız kuvveti ile *Midilli*'yi

ايلك kadife yirmi pare. پشورى onpare. yekrenk kemha, otuz pâre nihali Bursa'nın benek altınlı kadifesinden bir Menemenî kaliçelerinden otuz adet mükemmel eperler beş aded (flama nakış ile bir eper ve altın nakış ile dört eper) gümüş avadanlığı: bir gümüş sini, bir gümüş tepsi, iki gümüş şamdan bir gümüş leğen bir gümüş ibrik.

Istabldan üç tavile at, beş katar katır, on katar deve

Tetimmat-ı teşrif-i Korkut Çelebi tâle beka. fi selh-ı zilkade sene 888

Bakır avadanlığı

Üç sini, yirmi tepsi, yirmi sahan, yirmi tas, dört kazan üç ? هرنى

Cemaat-i Korkut Çelebi tavvelellahü ömrehu

Sipahi oğlanları on dört nefer, silâhtar on bir nefer, ulûfeciler yirmi nefer, çadır mehterleri üç nefer, aşçılar beş nefer. Bâki cemaate hacet olınacak ruznameden görilür.

Beş gün sonra semâne ve semânin ve semânemie zilhiccesinin beşinde kenduye in'am olunanlardır ki zikrolunur:

İki imrahurî kaftan, Bursa'nın çatma altınlı kadifesinden altın düğme ile iki dolama; validesine dahi on bin nakid akçe.

Korkut Çelebi tâle beka hazretlerinin sancağa çıkmadan evvel İshak Paşa evlerinde iken tasarruf ettiği cihet budur ki zikrolunur:

Çelebi Sultan (yani Korkut'a) bir gün de ulûfe yüz akçe validesine günde elli akçe dayasine günde yedi akçe, dadısına günde beş akçe, lalası İbrahim ağaya günde elli akçe, kapı ağasına günde beş akçe, altı nefer oğlana günde ikişer akçeden on iki akçe, üç nefer kapıcı, her birisi günde üçer akçeden dokuz akçe, cemisi ayda onüç bin yüz kırk akçe, günde 1298 akçe bir ayda 7140, müşahere altı bin akçe (Topkapı Sarayı Arşivi numara 7644).

[18] Hayrullah efendi C. 9. s. 85, 86.

[19] Saruhan sancak beyi Korkut'un haslarının arttırılması hakkında Pâdişaha arizası *(Topkapı Sarayı Arşivi numara 9689)*.

muhasara etmişti[20]. Sultan Korkut Midilli'nin müdafaasına yardım için maiyyetindeki sipahiler ağası emrinde sekizyüz ve *Karesi* (Balıkesir) sancak beyi kumandası altında bir miktar kuvvet sevk etmiş ve bunlar *Ayazmend* (Altınova) limanından Adaya sevk edilmişlerdir[21].

Daha aşağıda görüleceği üzere Sultan Korkut bir devlet adamı olmaktan ziyade zamanını ilmî tetebbuat ile geçiren ve fikrî yorgunluğunu gidermek için kendisinin de üstad olduğu musiki ile vakit geçirmeği âdet etmiş olan bir şehzâde idi. Fiilen idare ve devlet işlerini veziri demek olan lalası ve maiyyetindeki defterdar, niaşancı ve sair divan erkânı görürlerdi. Diğer Osmanlı şehzadelerinin de maiyyetlerindeki divan heyeti ile kendilerine ait muameleleri gördükleri malûm ise de Korkut ilimle olan fazla iştigali sebebiyle devlet işlerini tamamen maiyyetindeki alâkadarlara bırakmıştı.

Korkut, İslâm hukukı olan fıkıhda zamanı İslâm ulemesının en yüksekleri arasında yer almıştı. Yukarıda bahsettiğimiz ilm-i edvar denilen musikide de başta gelen üstadlardandı.

Korkut bu sancak beyliği esnasında vezir-i âzam Hadım Ali Paşa ile çatıştı, babasından isteyip kendisine verilen haslar dolayısiyle Ali Paşa ile arası açıldı. Vezir-iâzamların, *Manisa* sancağına bağlı *İzmir*'de bir kısım hasları vardı, fakat bu haslar *Korkut*'un ihtiyacına karşılık olarak Korkut'a verilmiş ve vezir-iâzamlara buna mukabil başka yerden has tayin edilmiş ve Ali Paşa'dan evvel vezir-iâzam

[20] *Midilli* Adasının muhasarasını *Hammer* (Ata Bey tercümesi) *c. 4, s. 49*'da 906 h 1500 m senesinde olduğu görülüyor. Çünkü Fransızların *Midilli'yi* muhasara ettikleri Sultan Korkut tarafından *İstanbul*'a bildirilmesi üzerine derhal donanma hazırlanarak 6 Cemaziyelevvel 906 h. 28 Kasım 1500'de Hersekzâde Ahmed Paşa kumandasiyle kuvvet sevkedilmştir. *(Hayrullah Efendi c. 9, s. 126) Bihiştî tarihi s. 196* ve Âşık Paşazâde *s. 262* tarihleri 907 senesini gösterirler. *Tac-üt-tevarihte'e (c. 2, s. 109)* mürettip hatası olarak 877 senesi dizilmiştir ki bunun 907 olması icap ediyor. *Ravza't-ül-ebrar*'da (s. 394) da 906 h. 1500 m. tarihi vardır. Garp kaynaklarından nakil yapan *Hammer*'in kaydı doğru olup bunu Kara Çelebizâde de teyid ediyor. Kâtip Çelebi *Tuhfe't-ül-kibar*'da, *Midilli* muhasarasını 1501 olarak göstermiştir. *Bihiştî,* Adanın muhasaradan kurtuluşunu 907 h. 1501 olarak göstermektedir ki Topkapı *Sarayı Arşivindeki 5027 numaralı vesika*'da düşmanın adadan çekilişini bu h. 907 1501 senesi olarak göstermektedir. Şu halde 906 h. 1500'de muhasara edilen Ada 907 senesinde kurtarılmıştır.

[21] *Tâc-üt-tevarih c. 2, s. 109* ve *Müneccimbaşı c. 3, s. 428* ve *Solakzade s. 313* ve *Tuhfe't-ül-kibar s. 21.*

olan Mesih Paşa, şehzadeye hürmeten bu değişikliğe itiraz eylememiş ise de Hadım Ali Paşa vezir-iâzam olunca *İzmir* haslarının yine kendisine verilmesini istirham eylediğinden bu ilâve has *Korkut*'tan alınarak tekrar vezir-iâzamlara tahsis edilmişti.

Sultan Korkut, kendi sancağı dahilindeki bu hassın kendisinin avlanarak gemilerinin bulunduğu mahalle tesadüf etmesi sebebiyle yine kendisinde kalmasını rica ile bu hususta vezir-iâzama da adam göndermiş ise de müracaatına ehemmiyet verilmediği gibi 907 h 1506'da *Saruhan* sancağından kaldırılarak *Teke* (Antalya) sancak beyliğine naklolunmuş[22] *Manisa* yani Saruhan'a da isteği üzerine[23] *Menteşe* (Muğla) sancak beyi Alemşah gönderilmiş[24] ve Alemşah'ın üzerindeki *Menteşe* hasları ile beraber *Teke* yani *Antalya* hasları Sultan Korkut'a verilmiştir; fakat Korkut *Antalya* haslarını istemediğinden üzerindeki *Menteşe* hasına ilâve olarak isteği üzerine *Hamit* yani *Isparta* hasları tevcih edilmiştir[25].

Korkut'tan sonra Manisa sancak beyi olan Alemşah 908 h 1502 m'de vefat ettiğinden yerine *Kastamonu* sancak beyi şehzade

[22] Korkut'un validesi Nigâr Hatun oğlunun *Antalya*'ya naklinden sonra 908 Ramazan 1503 martta vefat ederek kale içinde Mevlevi tekkesi haziresine gömülmüştür. Mermerden olan kabir kitabesi şöyledir: Baştaşında

١ — هذا قبر المرحومة المغفوره ٢ — نكار خاتون بنت عبدالله وهى ٣ — والدة السلطان قورقود بن بايزيد خان

Haza kabrülmerhumet-ül mağrufe 2 — Nigâr Hatun bint-i Abdullah ve hiye 3 — Valide't-üs-sultan Korkut bin Bayezid Han. Ayaktaşı :

١ — وقد انتقلت الى رحمة الله ٢ — فى شهر رمضان المبارك ٣ — من سنة ثمانيه و تسعمايه

Vekad intekalet ila rahmetillah 2 — Fî şehr-i ramazan ül mübarek 3 — Min sene'ti semaniyye ve tis'amie *(Türk Tarih Encümeni Mecmuası sene* 14 *s. 338 - Ahmed Tevhid)* ve Antalya livası tarihi - Süleyman Fikri s. 123. Sultan Korkut validesi için *İstanos* (Korkuteli) da vakıf yaptırtmıştır. *(Başvekâlet arşivi 166 numaralı tahrir defteri s. 614, 615.*

[23] *İbn Kemal* (Millet kütüphanesi) numara *32 s. 105, 106.*

[24] *Hammer c. 4, s. 23* (Ata Bey tercümesi). *Haber-i Sahih c. 4, s. 137* Korkut'un yerine Kastamonu sancak beyi şehzade Mahmud'un tayin edildiğini yazıyor. Fakat Korkut'un yerine *Manisa*'ya Alemşah'ın tayin edildiği ve onun pek az sonra 908 h 1502 de vefat eylediği *(Tac-üt-tevarih c. 2 s. 213)* malûmdur. Şehzade Mahmud, Alemşah'ın ölümünden sonra *Kastamonu*'dan *Manisa*'ya naklolunmuştur.

[25] Bu hususa dair 908 zilkade başı tarihli Korkut'a gönderilen ferman *(Topkapı Sarayı arşivi 6356)*

Mehmed getirilmiştir. Bu şehzadenin de 913 h 1507 m de vefat etmesi üzerine Korkut tekrar *Manisa*'ya naklini rica eylemiş ise de onun bu isteği Korkut ile arası açık olan Hadım Ali Paşa'nın ikinci vezir-iâzamlığı zamanına rastladığından[26] Korkut'un bu arzusu kabul edilmemiştir.

Hadım Ali Paşa, Bayezid'den sonra onun oğullarından *Amasya* valisi Şeşzade Ahmed'in hükümdarlığına taraftar olduğundan devlet merkezine yakın olan *Manisa*'yı Şehzade Ahmed'in hatırı gözetilerek evvelce babasına vekâlet etmiş olan Sultan Korkut'a verdirmek istemiyordu.

Korkut, vezir-iâzamın, pâdişahı biraderi Ahmed'in hükümdar olması tarafına çekmek istediğini haber alınca teessürü artmış ve babasına gönderdiği arapça mektuplarla vâlilik istemediğini ve bu işe liyakati olmadığını ve ilmî tetkikatla meşgul olmak için kendisine bir tahsisat verilmesini ve tahsis edilecek paranın helâl mal olarak gayrı müslimlerden alınan cizye hasılatından olmasını rica etmiştir[27]. Korkut kendisine ihsan edilecek tahsisatın bir kısmının Sakız adası cizyesinden ve diğer kısmının da Rumelideki gayrı müslimlerin cizyesinden olmasını istemektedir.

Korkut'un babasına gönderdiği mektup 913 h 1507 m senesinde vefat eden kardeşi Mahmud'un yerine, istediği *Manisa*'ya tekrar tayin edilmemesinden dolayı olduğu anlaşılıyor. Pâdişah tarafından Korkut'a gönderilen nasihat mektupları şehzadenin kararını önleyemedi. Onun teessürünü gidermek için babası namına kendisine nasihat etmek üzere Bayezid'in îtimad ettiği âlimlerden sabık Anadolu kazaskeri Alâüddin Ali *Antalya*'ya gönderildi[28].

[26] Hadım Ali Paşa'nın birinci vezir-i âzamlığı 907 h. 1501 den 909 h. 1503 tarihine kadar olup ikinci vezir-i âzamlığı da 912 h. 1506 m den 917 h. 1511 m de Şahkulu harbinde maktul düştüğü tarihe kadardır.

[27] Korkut'un Arapça olan mektubunun metni *(Dâvet-ün-nefs-it-tâliha ilel âmâl-is sâliha)* adlı eserinde mufassalan vardır *(Ayasofya kütüphanesi numara 1763)*.

[28] Alâüddin Ali, Bayezid *Amasya*'da sancak beyi iken onun imamı idi. Bayezid'in hükümdarlığı zamanında kadı olmuş ve Bursa kadısı iken Memlûk devletiyle barışıklık için Bayezid tarafından Memlûk sultanı Kaytbay'a elçilikle gönderilmişti. Sultan Bayezid, oğluna nasihat için Alâüddin Ali'yi *Antalya*'ya göndermiştir. İmam Ali, Korkut'la görüşmesini bir takım uydurma ilâvelerle Pâdişaha anlatmış bunu haber alan Korkut çok üzülmüştür *(Şakayik tercümesi s. 323)*.

Alâüddin Ali, babası ağzından Korkut'a bir haylı nasihatte bulunmuş ise de Korkut buna karşı bana saltanat ve eyalet gerekmez demekten başka bir mukabelede bulunmamıştır. Hattâ haslarına, elinden alınmış olan *İzmir* haslarının zam edileceği hakkındaki teklifi de reddetti.

Nihayet haraç akçesinden isteği olan paranın verileceği ve işlerine bakmak için zaim sınıfından bir memurun tayin edileceği va'dine karşı muvafakatini bildirdi, bunun üzerine (5 Şaban 914) ve Kasım 1508 tarihli bir beratla zâhiren tatmin olundu[29], ve kendisinin yerine *Teke* sancağının idaresi bir mûtemed şahsa verilerek Korkut ilmî tetebbuatla meşgul olmak üzere *Antalya* kalesine çekildi[30] ve bu suretle mesele kapandı zan olundu[31].

[29] Bu hususta Korkut'a gönderilen berattan:

"... Adud-ud-devletü veddünya veddin oğlum Korkut tâle bekah ve nâle fiddareyn. hâliya tasarruf ittdüği hasların cizyeden tayin olunmasın talep itdüği icilden ben dahi tecviz edip *Sakız* ceziresi cizyesinden beşyüz elli bin akçe ve Rumeli ve Anadilu cizyesinden on beş kerre yüz bin dahi elli bin akçe (yani bir milyon beşyüz elli bin akçe) salyâne ki cem'an yirmi bir küsur yüz bin akçe olur. Baki tasarrufunda olan dört kerre yüz bin dahi iki bin yedi yüz elli beş akçelik (iki milyon beşyüz ikibin yedi yüz ellibeş akçe) olup tayin edip elyak ve sezavar ve ahra görüp verdim.." Şaban 914 *(Topkapı Sarayı arşivi 6357)* ve *İbn Kemal (Millet kütüphanesi nüshası numara 32 s. 119)*.

[30] *İbn Kemal (Millet Kütüphanesi numara 32 s. 119)* Korkut'a hazineden otuz kere yüz bin akçe tahsis olunarak *Antalya* kalesinde oturduğunu yazıyor.

[31] *Dürr-i meknûn*'dan naklen *Âli* (basılmamış birinci cilt. Kütüphanemizdeki nüsha s. 196, 197. Otuz altıncı vaka) *Solakzade* şöyle diyor: Korkut 914 senesi evailinde kapısı halkını dağıtıp kendisi birkaç nefer adam ile *Antalya* sahiline varıp ande temekkün etti. *Solakzade* (Korkut'un altı sene evvel *Antalya*'ya naklini bilmediğinden onun *Manisa*'dan Antalya'ya heman geldiğini zannediyor) her çend ki Hüdavendigâr tarafından pend ve nasihati müş'ir haberler irsal olundu cidden kabul kılmadı; hattâ mevali-i izamdan İmam Ali demekle maruf ve meşhur olan Mevlânâ Alâüddin, nesayih ve mevaizle ıslah ümidiyle gönderildi. Asla sözünü dinlemedi, bana saltanat gerekmez kelâmından gayrı söz söylemedi, bilâhare haslarına İzmir mukaatı ilhak olundu; inad ve istiğnadan yüz çevirmedi. Bâdehu haraç akçesinden berveçhi nakid seneden seneye on sekiz yük akçe verilecek oldu ve zuamadan bir müdir-i umur kimesne tayin olunup çün kârü bardan çekildi bari bu tarik ile eğlensin deyu buyruldu. Şehzade dahi sükût gösterip erkân-ı devlet hele bir mertebe razı ettik tasavvurunda iken beş pâre mülk gemilerini ihzar edip seksen yedi nefer müştera kulları ve elli nefer belli başlı adamı ile 915 Muharrem-ül-haramının evailinde gemilerle *Mısır*'a revan oldu *(s. 320, 321)*.

KORKUT'UN MISIR'A GİDEREK ORADA İKÂMETİ

Bir mütalea :

Osmanlı şehzadelerinin her ne suretle olursa olsun memleket dışına çıkmaları memnudu. Bilhassa bu çıkış dargınlık ve muhalefetle olduğu takdirde hükümdar için büyük üzüntü olurdu. Siyasî sebeplerle Bizans İmparatorlarına rehin olarak verilmiş olan Osmanlı şehzadeleriyle oraya iltica etmiş olan şehzadelerin devletin başına açtıkları gaileler tarihlerde görülmüştür. Son olarak Korkut'tan yirmi sekiz sene evvel ibtida Mısır'a ve sonra şövalyelere iltica etmiş olan Cem Sultan'ın ölümüne kadar ne gibi siyasî entrikalar ve hazineden masraflar olduğu malûmdur. İşte bu gibi zaruretler ve vefat eden hükümdarın yerine evlâtlarından kimin geçeceği hakkında bir saltanat kanunu olmaması sebebiyle hükümdarlığı elde eden şehzadenin hayatta bulunan kardeşlerini öldürmesi teamül olmuş ve Fatih Sultan Mehmed'de bu teamülü kanun şeklinde tesbit ettirmiştir[32].

Şu halde yeni hükümdar, mühim eyalet ve sancaklara en emniyetli olarak kendi oğullarını tayin etmek suretiyle mevkiinden emin olabilirdi, fakat o hükümdarın otoriter olması birinci şarttı. Sultan İkinci Bayezid oğullarını cidden çok sever ve onların arzularını yerine getirmek isterdi; fakat hastalığı ve tabiaten yumuşaklığı sebebiyle son senelerinde devleti idare işlerini tamamen vezir-iâzam Hadım Ali Paşa'nın eline bırakmıştı. Ali Paşa ise Bayezid'den sonra saltanata – her halde pâdişahın gizli arzusu ile – *Amasaya* valisi Sultan Ahmed'i getirmek taraftarı idi ve muhtelif ahval ve harekâtı da bunu gösteriyordu.

Devlet merkezinde adamları bulunan *Çelebi sultanlar* yani vali şehzadeler, oradaki olaylardan haberdar oluyorlardı. Bilhassa Bayezid'in son senelerinde saltanat işi eyaletlerdeki şehzadelerin dikkatini çekmekte idi, bunların bazıları babalarının yerine geçmek için çalışıyorlar veya hayat kaygusuna düşüyorlardı. Asıl iş bütün idareyi elinde tutan bu vezir-iâzam Ali Paşa'da idi; o da şehzade Ahmed'i tercih ediyor ve babasına saltanatta vekâlet etmiş olan

[32] *Kanunnâme-i Âl-i Osman s. 27* "her kimesneye evlâdımdan saltanat müyesser ola, karındaşların nizam-ı âlem için katletmek münasiptir; ekser ulema dahi tecviz etmiştir, anınla âmil olalar".

Korkut'u merkezden uzak tutuyordu. Bundan dolayı Şehzade Ahmed'in arzusu üzerine Sultan Korkut *Manisa*'dan alınarak *Antalya*'ya nakledilmiş ve yerine *Kastamonu* sancak beyi şehzade Mahmud getirilmişti (1502 m). Şehzade Mahmud 913 h 1507 m 'de vefat ettiğinden, Sultan Korkut *Manisa*'ya naklini istemiş ise de şehzade Ahmed'i gücendirmemek için bu isteği red olunmuştu. Bu hâdise Korkut'u çok üzmüş yukarıda görüldüğü üzere babasına mektuplar yazmış kendisine nasihat için adam gönderilmiş ve zâhiren tatmin edilmiş görünerek *Mısır*'a kaçmağa karar vermişti[33].

Korkut'un ansızın Mısır'a gidişi :

Sultan Korkut'a asıl, maksadı olan *Saruhan* yani *Manisa* sancağı verilmeyince yukarıda görüldüğü üzere bazı teklifleri kabul edilerek zâhiren mesele yatışmıştı. Halbuki Korkut yapacağı işi hiç kimseye sezdirmeden tertip etmiş, kendisiyle yapılan anlaşmadan beş ay sonra Korkut, Akbaş isminde bir gemi reisi ile anlaşmış ve kendisinin mülkü olan beş gemiyi hazırlatmıştı.

Bunun üzerine Korkut kölelerinden seksen ve belli başlı adamlarından elli kişi ile[34] bu gemilere bindi ve ağırlıklarını da ayrı bir rencber gemisine koydurarak ansızın *Antalya*'dan ayrıldı (915 Muharrem sonu ve 1509 Mayıs). Hareketinden evvel babasına bir ariza takdim etti ve bunda Hazreti Peygamberi rüyasında görüp kendisini hacca dâvet ettiğini ve bundan dolayı Mısır'a hareket edip hacdan sonra yine sancağına döneceğini beyan ediyordu[35].

Korkut'un böyle birdenbire sancağından ayrılması Sultan Bayezid'i müteessir etti ve haklı olarak yeni bir Cem hâdisesinin

[33] Tuberon, devrine ait yazmış olduğu tarihte babasının şehzade Ahmed'e gösterdiği temayül üzerine, tahttan mahrum kalacak olan Korkut'un Mısır'a gidip sultandan yardım istediğini ve sonra Bayezid'in Mısır Sultanına hediyeler yollayıp oğlunu geri getirdiğini yazdıktan sonra Korkut'un sonra hükümdar olmak arzusundan vazgeçerek Selim ile dost olarak babasının Ahmed hakkındaki tasavvurlarını ona bildirdiğini ve Sultan Ahmed'in kolaylıkla saltanata geçmesi için vezir-i âzam Ali Paşa'nın Anadolu'ya geçirildiğini yazıyor *(Artus Tomas - Halkondil zeyli 334)*.

[34] Korkut'un bu elli kişilik maiyyeti arasında musahip ve mûtemedi meşhur Piyale Bey ile mukarriplerinden Delibirader denilen Bursalı Gazali de vardı.

[35] Âli, kütüphanemizdeki basılmamış birinci *cilt s. 197*. Müverrih Âli, Korkut'un babasına göndermiş olduğu mektubun Muharremin yirmi sekizinde yani 19 Mayıs 1509'da Bayezid'in eline geldiğini yazıyor.

vukuundan ve Mısır'la yeni bir hâdise çıkmasından endişelendi ve aynı zamanda oğlunun *Antalya*'da bıraktığı adamlarının dağılmayarak vazifelerine devam eylemelerini emreyledi[36]. Korkut giderken lalası İskender Bey'i *Antalya*'da bırakmıştı[37].

Korkut'un gemileri *Rodos şövalyeleri*'nin korsan gemilerine rastlamadan muvafık bir rüzgâr ile 5 safer 915 ve 25 Mayıs 1509'da *Dimyat*'a geldi. Korkut Memlûk sultanının müsaadesi olmadan gemiden dışarı çıkmadı: *Dimyat* nâibi yani valisi *Korkut*'a karşı soğuk muamele etmişti[38]. Gümrük eminleri bunları tüccar zannerderek mallarından resim almak istediler, fakat gemi reisi Akbaş bu gemilerdeki yüklerin Osmanlı Pâdişahı'nın oğlunun eşyaları olup kendisinin hacca gitmek üzere geldiğini söyledi. Bu söz üzerine gümrük memurları birbirlerine bakarak ne tarafa gideceğini bilvasıta Korkut'tan sordular.

Sultan Korkut gelişini Sultana (bu sırada Memlûk Sultanı Kansu Gavri idi) arz etmelerini ve onlar tarafından karaya çıkmasına müsaade olmadıkça gemiden çıkmıyacağını söyledi. *Dimyat* valisi durumu bir mektupla acele *Kahire*'ye bildirdi.

[36] Korkut'un istediği hasların verilmesinden sonra birdenbire *Mısır*'a hareketi, o sırada Bayezid'in ağır hasta olup ölümünün şâyi olmasından ileri gelmiş olduğu ihtimali de vardır. Hattâ ağır hasta yatan Sultan Bayezid'in muharrem ayında öldüğü *Mısır*'da duyulmuş ve hattâ *Cami-ül-Ezher*'de selât-ı gaib yani gıyabî olarak cenaze namazı kılınmıştır. Bundan dolayı Memlûk Sultanı, Bayezid'e göndermek üzere hazırladığı elçi ikinci devadar (Emîr Allân)ın gitmesinden vaz geçmişti; fakat sonra Bayezid'in ağır hastalığını atlattığını haber alması üzerine tehniye (tebrik) için elçisini göndermiştir. Sultan Bayezid'i hekim başılığında bulunmuş olan Sinan Çelebi zade Mustafa Çelebi iyi etmiştir *(Hayrullah Efendi c. 9, s. 124)*. Bayezid'in hastalığı ve ölümü şâyiası hakkında *İbn İyas* şunları yazıyor :

و فيه عين السلطان الامير علان الدوادار ثانى بان يتوجه قاصداً الى ابن عثمان ملك الروم
وكان قداشيع فى تلك الايام ابن عثمان قدمات و ربما صلوا عليه صلاة الغيبه فى جامع الازهر
ثم ظهر بان هذا الكلام كذباً و اسفرت هذه الاشاعة على انه كان مريضاً و شفى فعين السلطان علان
بان يتوجه اليه و يهنئه بالعافيه

İbn İyas İstanbul Müsteşrikler Heyeti tab'ı - İstanbul Devlet Matbaası 1931 c. 4, s. 152.

[37] *Topkapı Sarayı Arşivi numara 6686.*

[38] Korkut'a hürmetsizlik göstermiş olan *Dimyat* naibi (Sudon)u Memlûk Sultanı *Kahire*'ye getirterek huzurunda dayak attırmış ve ceza olarak epi para aldırmıştır *(İbn İyas c. 4, s. 158)*.

Mektubu götüren memur, Sultanın divan akdettiği sırada getirdiği mektubu vezire verdi. Mektuba göz gezdiren vezirin tavrı değişti, bunu gören Sultan, mektubu açık olarak okumasını emretti.

Mektupta Korkut'un, maiyyeti ile *Dimyat*'a geldiği ve sultanın müsaadesi olmadıkça karaya çıkmak istemediği ve yine sultanın izni olmayınca eminlerin kendisiyle görüşmelerine müsaade etmediği bildiriliyordu. Korkut'un bu tarzdaki hareketi ve saygısı divan heyetinin hoşuna gitti ve heman kendisine hoş geldin mektubu yazılarak kendisini karşılamak üzere memur ve mihmandarlar tayin olunduğu gibi şehzadeyi *Nil* nehrinden alayla getirmek için *Harraka* denilen büyük bir ateş gemisi de gönderildi ve imkân dahilinde bütün ikramın yapılması emrolundu[39]. Yiyecek ile kendisinin ve maiyyetinin ağırlıklarını taşımak üzere deve ve katır yollandı[40].

Korkut'un Mısır'a kabulü :

Sultan'ın müsaadesi üzerine Korkut karaya çıktı, iskele ve sahile dizilen bir alay tarafından karşılandı; gönderilen murassa eğerli ata binip kurulan çadıra indi. Kendisine ve maiyyetine ziyafet çekildi; bütün eşyası ve ağırlıkları gemilerden çıkarılarak ertesi gün sultanın göndermiş olduğu *Harraka* denilen büyük ateş gemisine bindi ve *Nil* üzerinden *Kahire*'ye hareket etti; maiyyeti diğer gemilere bindirildiler. Şenlik için gemilerin önünde yakılmak üzere neft yollanmıştı. Sultan Melik Eşref Kansu Gavri, Korkut'la görüşmek üzere ikinci

[39] و فى صفر [٩١٥ سنه‌سى] جاءت الاخبار من دمياط بان شخصاً من أولاد ابن عثمان يقال له قرقد بيك قد و صل الى دمياط فلما تحقق السلطان ذلك عين الى ملاقاته الامير اقباى اميراخور و ازدمر المهندار و نانق الحازن وارسل صحبتهم ملاقاة حافله من كل نوع فاخر و جهز المراكب حتى الحراقه الكبيرة التى يكسر فيها السد برسم ابن عثمان ليجئ فيها فى البحر وجهزله احراقة نقط تحرق قدامه فى البحر لما ان يقلع و ما بقى من اكرامه ممكن فتوجهوا الى دمياط بسبب الملاقاة. *İbn - İyas Bedayuzzuhur c. 4, s. 152.*

[40] Âlî, Korkut'un *Dimyat*'a gelerek *Kahire*'ye dâveti'ni ve kendisine ikram için yiyecek ve içecek gönderildiğini şöyle anlatıyor: "Tehniyet-i kudumuna dair mektup dahi yazıldı ve nüzül ve nimet ve hulviyyata dair nice nesne ihzar kılındı dokuz tavile at dokuz katar katır yirmi katar deve bend hararları ile ve üç katar hecin müzeyyen zib ve zinetli develer dahi ki şehzadenin has yükleri tahmil oluna deyû gönderildi. Yüz elli re's at ve yetmiş katar deve dahi adamları barhanesi için irsal olundu. Kırk katar deve matbah-ı âmire yüklerine müteayyen oldu. Bunlardan maada dokuz bin nakid eşrefî (altın) ve dokuz pare hil'at zer-büft-i fahire ve dokuz nefer hüsündar ve lale ruhsar gılmanan ki ellerinde murassa ve zerrin mücellâ alât-ı zib ve ziver gönderildi (*Künh-ül-ahbar basılmamış biribci cilt s. 197, 198*).

emirahur Akbay'ı ve mihmandar olarak Özdemir ve hazinedar Nank'ı yollamıştı[41].

Sultan Korkut bu suretle ve büyük bir merasimle 15 Safer çarşanba günü (7 Haziran 1509) *Şubra* denilen mahalle geldi. Sultan Gavri, şehzadenin ikameti için *Bulak*'daki *Berabihiyye* denilen daireyi tefriş ettirmiş ve şehzadenin oraya misafir edilmesini emreylemişti.

Sultan Gavri, ümerasından bir kısmını Korkut'un istikbaline gönderdiği gibi aynı zamanda yolu üzerindeki *Keşşaf* ve *Urban* şeyhlerine de yol boyunca şehzadeyi ağırlamalarını sumat yani ziyafet çekmelerini bildirmişti. Korkut bu alayla *Bulak*'daki *Berabihiyye* dairesine geldi. Sultan Gavri orada kendisine *Meddat* denilen mükellef bir ziyafet çekti[42] sonra emîrlerin misafire hoş geldin demelerine müsaade ettiğinden bu suretle emîrler ve dört mezhep kadıları ve *Kahire*'nin eşrafı ve teşrifata dahil diğer kimesneler Korkut'u ziyaret edip hoş geldin diye hatır sordular. Korkut'un huzuruna her kim girerse ayağa kalkarak geleni selâmlıyordu. Bu hoş geldin ziyareti 23 Safer ve 12 Haziran Pazartesi gününe kadar devam etti[43]. Korkut'un babasiyle arasının açık olarak *Kahire*'ye geldiği şâyi olmuştu[44].

Korkut'un, Sultan tarafından kabulü:

Sultan Melik Eşref Kansu Gavri, Korkut'u kabul etmek için kendisiyle maiyyetine yirmi at yolladı. Bunların dördü altın işlemeli eğerli ve ipek gaşiyeli (haşe - havvan örtüsü) altın *künbüş*'lar ile[45] donanmıştı. *Nakib ül ceyş* olan memur bütün emîrlere *Havş-ı sultani*'de yapılacak olan kabul resmine şaş[46] ve kumaştan olan resmî elbiseleri ile gelmelerini bildirdi[47].

Sultan, sarayın bulunduğu *Kal'a-ül cebel*'deki *Havş* denilen etrafı kapalı avludaki sediri سحابه *sehabe* denilen gölgelik veya güneşlik ile kapatdırdı ve *zerdehâne* (silâhhane) kapısından îtibaren meydanın

[41] Bundan evvelki 39 numaralı nota bakın.

[42] Âli, ziyafette beşyüz koyun, elli kantar bal, elli kantar yağ, elli üç mud pirinç iki bin tavuk, iki yüz kaz, elli yük şeker ve nice macun ve saireden bahsediyor *(s. 198)*.

[43] *İbn İyas Bedayi uz zühur vekayi üd-duhur s. 153)*.

[44] «.. وكان سبب مجئ قرقد بن عثمان الى مصر قيل حصل بينه و بين ابيه حظ نفس فان الى السلطان ليصلح بينهما» (İbn İyas s. 154).

[45] *Künbuş*, çul, at çulu.

[46] *Şaş*, kavuk üzerine sarılan muslinden mamûl sarık.

[47] *İbn İyas c. 4, s. 154*.

Sultan Sancakları ve harp levazımatiyle süslenmesini ve silâhhane kapısına büyük topların konulmasını emreyledi. Sonra mihmandar ve nevbe reislerine *şaş* ve kumaşlı resmî elbiseleriyle Korkut'u alıp getirmelerini ve önünde yürümelerini emr eyledi.

Bunlar, şehzadenin *Bulak*'daki ikametgâhına gidip onu altın eğerli ve *künbuş*'lı ata bindirdiler, önünde sultanın yedek atları yürüdü. Korkut'u görmek için halk sokaklara dökülmüştü, o gün fevkalâde bir gün olmuştu [48].

Korkut'un üzerinde sarı ipekten bir dolama (önü açık entari) ve üstünde de açık yeşil renkli softan bir cübbe ve başında maiyyeti erkânının sarıklarından daha küçük bir türkmen sarığı vardı. Korkut'un Ebu Yezid İbn-i Ozman'ın büyük oğlu olduğu söylendi.

Alay, مقس *Mekas* ve *Mercuş*'un üst tarafından ve *Kahire*'nin ortasından geçip kaleye çıktı. Korkut, *Havş'e* kadar atla gitti ve *Bâb-üd-düheyşe* denilen sultan meclis-i hassının kapısı önünde attan inerek bir saat kadar istirahat etti ve sonra orada Sultanın bulunduğu *Hav'e* girdi. Sultan Gavri oturuyordu. Korkut'un içeriye girdiğini görünce ayağa kalktı [50]. Korkut gidip Sultanın elini öpüp başı üzerine (İbn-i İyas gözü üzerine diyor) koydu, öpüştüler ve her ikisi de ayak üzerinde bir müddet konuştular, sonra sultan, şehzadeye hil'at giydirdi ve Korkut huzurdan çıktı [51].

Sultanın giydirdiği hil'at üzerinde olduğu halde *Şadd-ül-havş* denilen Havş-ı sultanî vezirinin (saray nazırının) sediri önünde ata binerek yine merasimle *Bulak*'daki ikametgâhına götürüldü.

İbn-i İyas, bu merasim dolayısiyle bizzat gördüğü Korkut'un şemailini bize tarif etmektedir. Sultan Korkut, otuzla kırk arasında

[48] Aynı eser ve aynı sahife.

[49] Aynı eser s. 154, 155.

[50] *İbn İyas*, Sultan Gavri'nin Korkut'a ayağa kalmasının sebebini, onun bir müddet hükümdarlık ettiğine hamletmektedir *(c. 4, s. 155)*.

[51] *Âlî*, Sultanın atla karşıladığını ve bunu gören Korkut'un sür'atle attan inerek baba oğul gibi Korkut'un sultanın gerdeninden ve sultanın da Korkut'un gözlerinden öptüğünü ve sultanla beraber tahta oturmağı kabul etmeyen Korkut'un ayrı bir sedire oturup görüşerek Korkut'un bu tevazuunun ümera tarafından takdir ve tahsin edildiğini yazıyor *(s. 199)*. Halbuki vekayie şahit olan *İbn İyas*'da böyle bir kayıt yoktur. Zannıma göre Korkut'un ilk gelişindeki merasimle sonradan huzura kabul merasimini karıştırıyor.

orta boylu, sarıya mâil esmerce, zayıf cüsseli kara sakallı yakışıklı bir zat imiş[52].

İbn-i İyas, sultanın Korkut'a yapılan ikramda cidden mübalâğa gösterdiğini ve buna gösterilen ikramın Sultan (Kayıtbay)ın Cem Sultan'a olan ikramının aksi olduğunu, çünkü Cem'in, Kayıtbay'ın huzuruna girdiği zaman ona ayağa kalkmadığı gibi at üzerinde bile karşılamadığını beyan etmektedir[53].

915 Rebiulevvelinin sekizinci salı günü (26 Haziran 1509) Sultan Gavri, Korkut şerefine *Meydan-ı Şerif* denilen kalede top ve küre oyunu meydanındaki بحره *Bahre* yani has bahçede bir ziyafet verdi. Meydanda top ve çevkân oyunu oynatıp seyredildi. Ziyafetten döneceği zaman Sultan, misafirine, *Kâmiliyye-i temasih* denilen hil'ati giydirdi[54]. Boz renkli ve altın eğerli ata bindirterek yerine gönderdi[55].

Aynı ayın onbirinci cuma günü Sultan, Mevlid-i Nebevî ziyafeti tertip ettirdi. Âdet üzere emîrler ve dört mezhep kadıları ile dâvetli olarak Korkut da bulundu. Korkut meclise gelince Sultan ayağa kalktı ve kendi oturduğu yerde sağ tarafına ve Şafiî kadısının üstüne oturttu. Sultan o gün debdebesini göstermek için mûtad teşrifat haricinde olarak şaş ve kumaş giymişti[56].

Daha sonra ondokuz rebiulevvel (7 Temmuz 1509) ve dokuz cemaziyelâhır (4 Eylül) ve 16 Şaban (29 Kasım) da meydanda Sultan, Korkut'un huzuriyle kargı ve ok atmak oyunları gösterildi ve *Mekke*'ye gidecek mahmil-i şerif[57] sevkindeki merasimde de bulundu[58].

52 وكان صفة قرقد بيك بن عثمان رجلاً شاباً فى عشر الاربعين معتدل القامة عربي الوجه يميل الى الصفرة نحيف الجسد اسود اللحيه جميل الهيئه و على رأسه عمامة تركمانى وهى صغيرة دون عمائم جماعة و قيل انه كان اكبر اولاد ابايزيد بن عثمان » İbni İyas c 4. s. 154

53 وقد بالغ السلطان فى اكرامه جداً بخلاف ما وقع لجمجمه ابن عثمان [Cem Sultan] مع الاشرف قايتباى فانه لما دخل عليه لم يقم له ولا وصل الى الحوش و هو راكب ولا انعم عليه باشياء حافله » İbn İyas. c. 4 s. 155

54 *Kâmiliyye* Osmanlılarda *şib* denilen telli, bürümcük kaftanın adıdır.

55 *İbn İyas c. 4, s. 157.*

56 *İbn İyas c. 4, s. 157.*

57 *Mahmil-i şerif*, haremeyne yani Mekke ve Medine'deki muhtaçlara gönderilen sürreyi yâni parayı götürmek üzere tertip edilen merasime *mahmil-i şerif alayı* denilirdi. Bu surre süslü ve mahfilli bir deve ile giderdi.

58 *İbn İyas c. 4, s. 157, 158, 160, 164.*

Kış gelip soğuk artmağa başladığından Sultan, Korkut'u *Bulak*'daki köşkten aldırarak *Kadı Abdülbâsıt* mahallesindeki Eşref Canbolat'ın konağına naklettirdi ise de Korkut birkaç gün sonra yine *Bulak*'daki Berabihiyye köşküne döndü [59].

Şevval 915 ve 12 Ocak 1510'da Ramazan bayramı alayı pek tantanalı oldu. Korkut, sultanla beraber namazda hazır bulundu. Aynı maksurede beraberce namaz kıldılar. Sultan, camiden çıkınca Korkut ile emîrler Havşa kadar sultanın önünde yürüdüler. Sultan Gavri emîrlere kürk giydirirken Korkut'a da samur kürk ile kırmızı üzerine *Kâmiliyye-i temasih* hil'ati giydirdi ve *Havş*'a varınca ata binmesine izin verdi. Korkut büyük bir alayla ve ümera ile beraber yerine döndü [60].

Bayram alayından sonra Melik Eşref Kansu Gavri sırkâtibi ile Korkut'a bir mektup ve Mısır'da bulunduğu müddetçe sarf etmek üzere kendisine ayda iki bin dinar tahsis eylediğini bildirdi [61].

Sultanın, Korkut hakkında Osmanlı hükümadriyle muhaberesi :

Korkut'un *Mısır*'a gelmesinden sonra Sultan Bayezid'le Melik Eşref Kansu arasında muhabere cereyan ettiği görülüyor. Bu muhaberelerden dolayı hac zamanı yaklaştığı için şevval ayı içinde kalkacak olan hac kafilesine Korkut da iştirak etmek istedi ise de babasının muvafakat etmemesi üzerine Sultan Gavri onun gitmesine müsaade etmedi [62]. Bu sene hacca gitmek üzere Osmanlı ümerasından birisi *Kahire*'ye gelmiş [63] ve Sultan Bayezid'in *Mekke* ve *Medine* fakirlerine dağıtılmak üzere göndermiş olduğu kırkbin altın getirmiş ve Mahmil-i şerif ile beraber hareket etmişti [64]. Bu zatın yalnız hac için geldiği ve iki hükümdar arasında muhabere cereyan ettiğine göre belki bunun getirdiği haberlerle Korkut'un hacca gitmesine müsaade edilmediği zannolunur.

[59] *İbn İyas c. 4, s. 164.*
[60] *İbn İyas c. 4, s. 167.*
[61] *İbn İyas s. 167.*
[62] *Âli* (basılmamış birinci cilt) s. 199 ve *Hammer c. 4, s. 68.*
[63] Korkut'un bir mektubundaki kayda göre hacce gitmek üzere *Mısır*'a gelmiş olan bu zatın Molla Arap oğlu Bey Çelebi olduğu anlaşılıyor. Bey-Çelebi hacdan döndükten sonra Korkut'la görüşerek onu memleketine dönmeğe teşvik etmiştir.
[64] *İbn İyas c. 4, s. 168.*

Korkut'un *Mısır*'a gelmesinden üç ay sonra Sultan Kansu Gavri 6 Cemaziyelevvel 915 ve 22 Ağustos 1509' da ikinci divittar Allan'ı elçilikle Sultan Bayezid'e yollamıştı. Bu elçi 916 Rebiulevvelinin otuzuncu pazartesi günü yani gidişinden on bir ay sonra (15 Haziran 1510) *Kahire*'ye dönmüş, seyahati hakkında Sultana bilgi vermiş ve Osmanlı hükümdarının kendisine fevkalâde ikramda bulunduğunu söylemiştir. Bunun üzerine Sultan, sefaret vazifesini başariyle îfa eden Emîr Allan'a, vazifesine ilâveten مقدمة الالف *mukaddimetül elf* derecesine çıkarmıştı [65].

Korkut Mısır'da bulunduğu sırada *Antalya*'daki lalasına gönderdiği mektupta, ok atacak yay getirdiğini fakat kılıçlarını unuttuğunu ve bunların *Mısır*'a gelen gemilerle yollanmasını yazmıştır [66]. Yine lalası İskender Bey'e yolladığı diğer bir mektubunda da Sultan tarafından *İstanbul*'a gönderilecek elçinin avdetinde istediği şeylerin onunla yollanmasını bildirmiştir [67].

Korkut'un Antalya'ya donüşü:

İki hükümdar arasındaki muhabere ve elçi olarak *İstanbul*'a gönderilen emir Allan devadar'ın *Mısır*'a dönüşünden sonra sultanın tavassutiyle Korkut'un affedildiği bildirilmişti. Kansu Gavri bunun üzerine Korkut'u dâvet ederek kendisiyle görüştü ve isteğini sordu. Korkut, *Antalya*'ya *Alaiye* sancağının ilhak edilmesini rica etti ve buna sebep *Antalya* havasının kendisine yaramadığı için *Alaiye*'de oturmak istemesi idi. Korkut'un bu arzusu üzere Sultan Gavri, Osmanlı hükümdarına nâme gönderdi. Bu nâmede *Antalya, Alâiye* ve *Manavgat* ve havalisinin Korkut'a verilmesi ve *Sakız adası* haracından oniki bin filori tahsis ve bu tahsis otuz kere yüz bin yani, üç milyon akçeye tekabül ederse kâfi olup yetmediği takdirde bakiyyesinin Rumeli haracından tayin edilmesi ve Korkut'un idaresindeki yerlere defterdar ve lala olarak devlet merkezinden tayin edilen kimselerin bulunmamasını ve kale dizdarlarının azil ve tayinlerinin ve kalelerdeki hisar erlerinin işlerinin Korkut'un elinde olması beyan edildikten sonra Korkut'un kendi evlâdı derecesinde olduğu ve Korkut'a yapılacak ikramın kendisinin maka-

[65] *İbn İyas c. 4, s. 184.*
[66] *Topkapı Sarayı Arşivi zarf numarası 6684*
[67] *Topkapı Sarayı Arşivi zarf numarası 6684.*

mına yapılmış in'am olacağı ve bu namesini Emîr-i kebîr Kisebay ile gönderdiği beyan edilmektedir[68].

Korkut'un dönmesi tekarrür ettikten sonra avdet müsaadesi almak üzere 4 Rebiulâhır 916 ve 11 Temmuz 1510 perşenbe günü kaleye Sultanın sarayına giderek vedâ etti. Sultan Kansu Gavri, Korkut'a altınla işlenmiş (sırmalı) hil'at giydirip dönüşüne müsaade etti. Korkut mürettep bir alayla kaleden indi ve *Bulak*'daki ikametgâhına gitti ve oradan bütün levazımatiyle beraber yolcu edilerek *Reşid*'e kadar gitti[69].

Korkut'un Reşid iskelesinden Antalya'ya hareketi:

Korkut'un Mısır'da ikameti ondört ay kadardır. Reşid'den sancağına dönüşü epi telâşlı ve tehlikeli olmuştur; çünkü *Rodos şövalyeleri* Korkut'un *Mısır*'da olduğunu haber aldıklarından onun dönüşünü bekliyorlardı; fakat Korkut'un *Mısır*'da oturması uzamıştı.

[68] *Topkapı Sarayı arşivi numara 5464.* Kansu Gavri'nin Emîr-i kebîr Kisebay ile gönderdiği namesinin tercümesinden bazı kısımlar :

"Oğlunuz Korkut bundan evvel ebvâb'-ı şerifimize hazır olduğu ve bu müddette sâye-i âlimizde ikamet edip enva'ı riayet ve ikram ve ihtiramla bu diyara gelelden beru mer'i ve muhterem oldukları malûmlarıdır. Biz anı ilm-i azizden ve din-i metinden ve akl-ı tam ve hüsn-i siyasetten muhasin-i şetta üzerine bulduk. Eğerçi diyar-ı Mısriyyede ikamete niyet etmişti, amma ârâ'-yı şerifimizde yine hizmetinizde olup nazar-ı keriminiz altında olarak daa'vât-ı salihanızdan müstermend olmak evlâ görüldü.

Malûmunuzdır ki oğlun ataya taati, etemm-i vacibatan olup ve efdal-i ibadattandır ve oğul dahi ata nazarı müteallik olmağa müstahaktır. Kaziyye böyle olunca anınla bir iki meclis cem olduk. Her meclisimizde hizmetinize gitmeği iltizam eyledik, ahir sem'i taatle kabul eyledi. Emreyledik yarağın gördüler... Sultanlık gemilerin donattık sıhhat ve selâmetle teveccüh etti.

Makam-ı âlinizden maksud olan budur ki müşarunileyh canibine inayetiniz sarf eyliyesiz. Anınla müşfik ata muamelesi idesiz ve dahi *Antalya* kalesini ana in'am eyliyesiz. Ol kadılıkta münasip olan köyler ile. ve *Manavgat* diyarını ve *Alâiye* kalesini dahi ana münasip olan köyler ile ve bu cümleye zam eyliyesiz *Sakız* haracından gelen on iki bin flori eğer bu cümle otuz kere yüz bin akçe olursa hoş, olmayacak olursa *Kostantiniyye* verâsında olan diyarın (Rumeli'nin) keferesi haracından emreyliyesiz tâ ki tekmil oluna. Dahi bu mezkûr olan vilâyetlerde lala ve deftardar olmaya, ol yerlerin cemii umurı kenduye müfevvaz ola. Ol iki kaleye dizdar nasb ve azl eylemek kendu elinde ola, ve dahi şöyle ki bu in'am oğlunuz Korkut'a ola hemen ol in'am bizim makam-ı şerifimizedir zira müşarunileyh bizim oğlumuz mesâbesindedir..."

[69] *İbn İyas c. 4, s. 186.*

Şövalyelerin maksadı amcası Cem Sultan gibi bunu da elde ederek hem siyasî ve hem maddî menfaatler sağlamaktı.

Korkut'u götürmek üzere Mısır donanmasından yirmi gemi tahsis edildi. Bunlar büyük bir talih eseri olarak şövalyelerin donanmasına rastlamadan *Antalya*'ya geldiler [70]. Mısır gemileri bir hafta kadar *Antalya* limanında kaldı ve Korkut bunlara mümkün olan ikramı yaptı. Şövalyeler Korkut'un Antalya'ya döndüğünü haber almışlar ve bu defa Mısır donanmasının dönüşünü beklemişlerdi. Filhakika Mısır donanması avdetinde şövalyelerin de yirmi parça gemisi Antakya yakınlarında *Bagras* civarında *Çin* körfezinde yattığı sırada Mısır donanması üzerine hücum ile kimini batırıp kimisini zabt etmişlerdir. Korkut bu durumu *İstanbul*'a bildirerek gemi levazımı tedariki için o tarafa gelmiş olan Seydi Yunus'un bu sırada gemi ile dönmemesini tavsiye etmiştir [71].

Korkut *Antakya*'ya geldikten sonra babasına yazdığı mektuptan başka bütün devlet işleri elinde olan vezir-iâzam Hadım Ali Paşa ile ikinci vezir Mustafa Paşa'ya mektuplar göndererek durumunu anlatmış ve Memlûk sultanının tavassutiyle kendisine verilen *Alâiye*'-nin *Antalya*'nın havalarının zayıf bünyesine müsait olmamasından dolayı *Manisa* hariç olarak, *Tire*, *İzmir* ve *Ayasluğ* (Selçuk) taraflarının tevcihini yazmıştı. *İzmir* hasları vezir-iâzama ait olup, zaten burasının elinden alınarak *Manisa*'dan *Antalya*'ya nakledilmesi Hadım Ali Paşa ile aralarının açılmasına sebep olmuştu.

Korkut *Mısır*'dan döndükten sonra Ali Paşa'ya yolladığı mektup ile [72] evvelce elinden alınmış olan vezir-i âzam haslarını

[70] *Hammer c. 4, s. 69* Korkut'un *Mısır*'dan dönüşünde şövalyelerin gemilerine rast gelip Mısır donanmasının mağlup olarak Korkut'un *Antalya*'ya can attığını yazıyorsa da bu hâdisenin Mısır gemilerinin dönüşünde vukua gelmiş olduğu Korkut'un divân-ı hümâyuna yolladığı pençeli mektubundan anlaşılmaktadır.

[71] Hazret-i Paşâyân-ı izam.. Muhibbiniz bu diyara (Antalya'ya) azimet edicek *Rodos*'a haber varup ve anda hazır bulunan ve gayrı gemileri donadıp muhibbiniz talebine göndermiş imiş. Maahâza hak celle ve âlânın lutf ve inayeti ile ve Hazret-i Hüdavendigâr halledallahü mülkehûnın makbul ve müstecab duaları berekâtı ve Sultan hazretlerinin (Memlûk Sultanının) mecmu gemileri ki yirmi adet olurdu. Muhibbinizle *Antalya*'ya bile geldiler idi. Bir hafta miktarı durdular. Murad edindikleri yere (Bakras mevkiindeki Çin limanına) varıp maslahatların görürken zikr olunan melâinin gemileri üzerlerine varup haylı muharebe olmuş müslümanlar zebun olmuşlar... *(Topkapı Sarayı Arşivi 6684 numaralı zarf)*.

[72] Korkut'un "Hazret-i Paşâ-yı muazzam Ali Paşa lalam kâmran ve kâmyâb" başlığıyle başlayan" المحب ناظم الحروف المشتاق قورقود الضعوف imzalı olan

isteyerek kendisinin yani Ali Paşa'nın başka yerden has almasını istemiş ve Manisa'yı istemediğini de ilâve eylemiştir. Korkut mektubunda sancaksız olarak yani sancak beyi sıfatı olmadan bir has istemekte ve uhdesindeki yerlerin münasip bir sancak beyi vasıtasiyle idaresini talep eylemektedir.

Korkut'un istekleri için yalvarırcasına talepte bulunması Hadım Ali Paşa'nın ne derece kuvvet ve nüfuz sahibi ve babası üzerinde müessir olduğunu gösterdiği mektubunun sonunda :

"Şol ki muradım ve maksadım idi, hazretinize arz olundu, bâki lûtf-u kerem şân-ı keriminize müfevvazdır ama zâhiren hayrı bunda görünür ki bu mânâ tehir olunmaya, zira vakt ola ki desais ve hevâcis ile bu mânâ tagayyür edip âhar emr-i fesada müeddi ola.." sözleriyle isteğinin tehir olunmayarak fesada müncer bir hal almamasını istemek suretiyle de vezir-iâzamı tehdit eylemektedir.

Korkut ikinci vezir Mustafa Paşa'ya (Koca Mustafa Paşa) gönderdiği mektupta da aynı isteklerini tekrar etmektedir[73].

Korkut arzusuna rağmen *Antalya*'da bırakılmış isteklerine ehemmiyet verilmemiştir.

* * *

Korkut'un *Antalya* sancağında bulunduğu tarihlerde Barbaros Hayreddin'in büyük kardeşi Oruç Reis *Rodos* şövalyelerine esir düşüp kurtulduktan sonra bir az müddet Memlûk devleti donanmasında hizmet etmişti. Bu sırada Memlûk Sultanı *Hindistan*'a sefer etmek üzere donanma hazırlığına başlamış ve *Süveyş*'de yapılacak donanmaya kereste tedariki için Oruç Reis, gemisiyle *Payas* limanına gönderilmişti.

Oruç Reis'in bu limanda bulunduğu sırada *Rodos* şövalyelerine ait bir korsan gemisi bunları limanda bastırarak gemilerini yaktığından Oruç Reis *Antalya*'ya gelerek Sultan Korkut'un müsaadesiyle onsekiz oturaklı bir gemi yaparak denize çıkmış ve şövalyelere ait adalara taarruza başlamıştı.

Oruç'un taarruzlarından çok zarar görmüş olan Ada halkının temadi eden şikâyetleri üzerine *Rodos* gemileri Oruç'u aramağa başlamışlar ve onu bir sahilde sıkıştırarak gemisini yakmışlardır.

bu mektubun fotoğrafisi makalenin sonuna konmuştur. Mektup Topkapı Sarayı arşivinde 6684 numaralı zarfta ikinci vesika.

[73] Topkapı Sarayı Arşivi 6684 numaralı zarfda 13 numaralı vesika.

Mecburen karaya can atan Oruç Reis o sırada *Antalya*'dan *Manisa*'ya gelmiş olan Korkut'un yanına gitmiş ve onun musahibi olan Piyale Bey ile görüşerek Korkut'a dört ve Piyale Bey'e iki esir hediye ederek macerasını anlatmış ve yeniden gemi yapmasına müsaade istemiştir.

Korkut, Oruç Reis'in arzusu üzerine *İzmir* kadısına bir hüküm yollamış ve Oruç, burada yirmi dört oturaklı bir kadırga donattıktan sonra *Foça*'ya ve oradan *Manisa*'ya gelerek Korkut tarafından kabul olunup hil'at giydikten sonra gemisine dönmüş ve Piyale Bey'e ait bir gemi de Oruç'un emrine verilmiş ve her hususta kendisine yardım edileceği vadolunmuştur.

Oruç Reis, bu deniz seferlerinde muvaffak oldu, düşman gemilerini zabt ile *Midilli*'ye gelmişti. O sırada Yavuz Sultan Selim hükümdar olup Korkut *Manisa*'dan kaçmıştı. Oruç, Korkut'un kaçtığını duyunca onun mensuplarından olduğu için Sultan Selim'den korkarak biraderi Hızır Reis yani Barbaros Hayreddin'le beraber *Tunus*'ta *Cerbe* adasına kaçıp oraya yerleşmişlerdir[74].

İkinci Bâyezid'n son seneleri Selim'in ilk senesi olayları :

Sultan İkinci Bayezid gençliğinde işrete ve afyona ibtilâsı sebebiyle vücudca yıpranmıştı. Sonradan bütün menhiyyattan el çekmiş ise de sıhhatini düzeltmeğe tamamen muvaffak olamıyarak çok zamanı hastalıkla geçmişti. Vefatından üç sene evvel yaşı altmış beşi aşmıştı.

916 h 1510 başlarında pek ağır ve ümitsiz bir hastalık geçirmiş ve hattâ vefat ettiği şâyi olmuş ise de tedavi neticesinde iyileşmiş fakat iyice kuvvetsiz güşmüş olduğundan bütün işleri heman divanı hümayundaki vezirlere bırakmıştı. Vezir-iâzam Hadım Ali Paşa bir hükümdar gibi işleri idare ediyordu. Sultan Bayezid, ara sıra divan müzakerelerini *Kasr-ı Adl* denilen ve divanı hümayuna bakan pencereden dinliyordu.

Hadım Ali Paşa, pâdişahın içten arzusu üzere *Amasya* valisi şehzade Ahmed'in hükümdarlığını tahakkuk ettirmek istiyordu. Bu

[74] *Menakıb-i Hayrettin Paşa, Şimalî Afrika'da Türkler* (Aziz Samih İlter) *c. 1, s. 68, 69* ve *Tühfe't-ül-kibar fi esf. ar-il bıhar s.* 25 - 26.

hususta Bayezid'in Ahmed'e vadi de olmuştu[75]. Bu tarihte Bayezid'in Karaman valisi Şehinşah, Amasya valisi Ahmed, Antalya valisi Korkut ve Trabzon valisi Selim isimlerinde dört oğlu hayatta idi. Şehinşah yaşca en büyük şehzade olup saltanat için bir hareketi görülmüyordu; 917 Rebiulâhırda (1511 Temmuz) vefat ettiğinden Karaman eyaleti onun oğlu *Niğde* Sancak beyi Mehmed'e verilmişti. Bu suretle ortada üç şehzade klmıştı ve yaşca en büyükleri Ahmed'ti[76].

Şehzade Ahmed, tab'an halim, cömert, zevkine düşkün ve babasına karşı en itaatli bir şehzade idi. Korkut, geçen macerası sebebiyle gözden düşmüştü. Tab'an da valiliğe hevesli olmayıp saltanat arzusunda değilmiş gibi görünüyor ve istediği yapılmadığı için küskün bulunuyordu. Kendisini istirkab eden biraderi Ahmed'in hükümdarlığa namzed olduğunu ve ilk firsatta Bayezid'in saltanatını Ahmed'e terk edeceğini duyunca küçük kardeşi Selim ile beraber bu işin fiile çıkmaması için ittifak ederek aralarında muhabere ediyorlardı.

Korkut'un Manisa'ya gitmesi:

Sultan Bayezid'in idareyi elden bırakması, Ahmed'in hükümdarlığa geçmesi ihtimalinin kuvvetlenmesi sırasında Korkut 916 Zilhiccesinde (1511 Mart) ağırlıkları arkadan gelmek üzere bırakarak bir gece ansızın *Antalya*'dan çıkarak *Manisa*'ya gitmişti. Onun böyle gece yarısı birdenbire kalkıp gidivermesi *Antalya* mıntıkasında Sultan Bayezid'in öldüğü zannını uyandırmış ve Şah İsmail'in teşvikiyle içten içe hazırlanmakta olan *Şahkulu ısyanı* vukua gelmişti[77]. Bu ısyan hâdisesini bundan sonraki kısımda göstereceğimiz için bu sırada Korkut'un durumunu izleyeceğiz.

[75] Sultan Bayezid "Ahmed Han'ımın kesret-i evlâdı... ilâve-i esbab-ı istihkak olmağın veliahd etmesine ahdim sebkat etmişti ve cümleden esen olması dahi selâtin-i pişin âyini üzere takdimini iktiza etmiştir.." *Tac-üt-tevarih c. 2, s. 185.*

[76] *İbn Kemal tarihi (Topkapı Sarayı hazine kitapları numara 1423 varak 12 b)* üç şehzadeden ulu oğlu Sultan Ahmed, ortanca oğlu Sultan Korkut, küçük oğlu Sultan Selim. Cümlesi can-ü-dilden saltanata talip ve ragıblerdi diyor.

[77] *Mir'at-ı Kâinat (c. 2, s. 441)* Korkut'un *Teke* sancağından usanıp acele eski sancağı olan *Saruhan*'a gittiğini ve bunun üzerine Teke kızılbaşlarının pâdişah öldü zanniyle 916 muharreminde ısyan ettiklerini yazıyor ise de ısyan hâdisesi aynı senenin son ayında ve 1511 mart'tadır. *Tâc-üt-tevarih (c. s. 164)* ve *Nuhbe't-üt-*

Korkut *Mısır*'dan döndükten sonra *Saruhan* (Manisa) sancağının *Trabzon* valisi küçük kardeşi Selim'e verileceğini haber alarak bu halden şikâyet yollu hemşiresine (Sofu Fatma Sultan) göndermiş olduğu mektupta teessürünü açıklayarak isterlerse versinler veya vermesinler birkaç güne kadar *Tire*'ye gideceğini beyan ve kardeşinin kendisine takdim edildiğini yazdıktan sonra riayet etmezlerse *Mısır*'a gideyim yoksa *Rodos*'a mı kaçayım?, cümlesinden iyisi *Tire*'ye gidip oturayım; bu kararımdan dönmem diyerek[78] bir emr-i vâki ihdasiyle *Tire*'ye değil *Manisa*'ya gitmiştir.

Babasının müsaadesi olmadan Korkut'un ansızın *Manisa*'ya gitmesi üzerine *Anadolu*'da bir hükümdar gibi hareket etmek isteyen Sultan Ahmed müsaadesiz olarak *Manisa*'ya gitmiş olan Korkut'un üzerine gitmek için babasının müsaadesini almak için müracaat etmiş ve evvelâ Korkut'un üstüne gidip onu *Antalya*'ya iade ettikten sonra Rumeli'ye geçerek *Kırım*'dan *Tuna* taraflarına gelmiş olan Selim'e karşı yürümeği teklif etmiş ise de Sultan Bayezid bu müracaatı red ederek yeni bir fitne ihdas etmiyerek yerine *Amasya*'-

tevarih (s. 43) Korkut'un *Manisa*'ya hareketini müteakip eşya ve hazinelerinin 8 Muharrem 917 ve 7 Nisan 1511'de kızılbaşlar tarafından yağma edildiğini yazıyorlar. Âlî tarihi ise *(s. 203)* şöyle diyor: Babasının Sultan Ahmed'e meyli ve küçük biraderi Selim'in *Kefe*'den *Rumeli*'ye geçtiğini öğrenen Korkut "bir gece *Antalya*'dan göçtü, *Saruhan* sancağına varup sadr-ı hükümete geçti, etrafındaki erbab-ı fesat miyanesinde, sefer etmesini bazı nâ seza ahvale yordular ve Sultan Bayezid'in öldüğünü işae eylediler.

[78] Hazret-i uht-ül kübra.. dâme izz-ü ha fiddareyn

.... Mektub-ı meveddet irsal edip Hazret-i Pâdişâh-ı âzam ve hâkan-ı muazzamın ahbâr-ı meserretlerin beyan etmişsiz.... Malûm ve mefhum oldur ki Selim Şah karındaşımı *Saruhan*'a getirüp ben zayifi ki bunda frumande terk etmek maksud edinmişler. İmdi mademki canım gövdemdedir bu babda sây ederim. Ben bunda gelelden beru zaaf çekerim. *Mısır*'da iken *Alaiye*'yi bile taleb ettiğimden garez varup anda ikamet idi. Bunda gelicek adem-i kabiliyeti malûm oldu. Öyle olıcak ben dahi bunda durmak ihtimali yoktur. İnşallah bir dört beş güne kadar kalkıp tahtırevanla sefere azmettim, varup Tire'ye inerim. Gerekse bana versinler gerekse vermesinler. Şimdi dahi gene benden ziyade küçük kardeşimi neden takdim edip artık mı riayet etseler gerek. Benim zerre kadar idrakim yok mudur? Buraları fehm etmezmiyim... Riayet etmezlerse varup *Mısır*'a giderim, yahut *Rodos*'a mı kaçayın? cümlesinden evlâ görünür ki varam *Tire*'de tekaüt idem. Şundan rücuum yok İnşallah an karib semaınıza erişe ve-s- selâm

Elmuhibb الأخ ül uh-üz-zaîf
Korkut ün nahif

(Topkapı sarayı arşivi numara 5587)

ya dönmesini emreylemiş, Şahkulu meselesinin hallinden sonra biraderleri işinin hallolunacağını bildirmiştir[79].

İşte Korkut bu suretle 908 h 1502 m'de elinden alınan Saruhan sancak beyliğini zorla işgal eylemiş olduğundan Şahkulu ısyanı sebebiyle Sultan Bayezid bu emr-i vakii kabule mecbur olmuş ve Saruhan haslarının tahsili için yeni bir defterdar yollamıştır[80].

Biraderi Selim'le müttefikan hareket eden Korkut, Selim'in *Akkerman*'a geldiğini gönderdiği mektuptan anlayınca kendisine başarı temennisinde bulunmış aynı zamanda babasına karşı ağır muamele edilmemesini ve rızasının tahsilinin hayırlı olacağını tavsiye etmiştir[81].

Selim'in babasiyle yaptığı muhaberede mağlup olarak kaçması üzerine Rumeli tarafına geçmek isteyen şehzade Ahmed'in artık o tarafa geçmesine lüzum kalmayarak geri dönmesi emrolunmuş ise de *Amasya* tarafına gitmiyerek *Ankara* ve *Bursa* taraflarında bulunup mutlaka babasının elini öpmek istediğini ısrarla bildiriyordu; hattâ

[79] Saltanat vâdiyle büyük ümide düşen *Sultan Ahmed* biraderi Selim'in *Rumeli*'ye geçtiğini haber alınca mahremleri ile görüşüp : "Bir biraderimiz *Mısır*'a giderek saltanat talebinde bulundu; diğer biraderimiz Selim dahi *Rumeli*'ye geçip saltanatı elde etmek için çalışmaktadır. Şimdi Hüdavendigâr hazretlerinin tedavi ile iştigali memleket ahvalini ıslaha mâni olmuştur. Şimdi bize lâzım olan oldur ki taht-ı hükümetimde olan *Rum* (Sıvas, Tokat, Amasya, Çorum) askeriyle varup karındaşım Korkut'u korkudup evvelki yerine gönderem, andan *Rumeli*'ye geçip serir-i saltanat-ı cülûs eyliyem" diyerek maiyyeti kuvvetleriyle *Ankara*'ya gelerek maksadını babasına arz etmiş ise de Sultan Bayezid müsaade etmeyip sancağına dönmesini bu halin kızılbaşların hareketine sebep olacağını ve Şahkulu ısyanının bastırılmasından sonra arzusına nail olacaksın denilerek Şahkulu âsileri üzerine sevk edildi (*Tâc-üt-Tevarih'den hülasa c. 2, s. 168 ilâ 170*).

[80] *Topkapı Sarayı arşivi numara 5586.*

[81] "... Elhaletü hazihi yümn ve ikbal ile Rumeli'ne teveccüh olunup *Akkerman*'a vusul bulunduğu ve tasmim-i niyet *Rumeli*'ne duhul olunmak üzere idüği ilâm olunmuş. Öyle olsa mahfi değildir ki mabeynimizde vedad-ı hakikî... ilâ yevmin hâzâ yevmen fe-yevmen mütezayid olmaktan hariç değildir. Amma hazretinizden ricay-ı vasiktır ki her ne ki maksud olunur tahsil-i rıfk üzerine tutulub tarik-i unf ve inada sülûk olunmayıp Hazret-i Hüdavendigâr'ın âhir vakitlerinde hâtır-ı âtir ve zamir-i münirleri rencide olacak fiile mübaşeret olunmaya ki rabıta-i saadet-i dü Cihanî ve sebeb-i husul-i kâmranidir. Zira rıza-yı valide muhalefet indallah zünub-ı kesireden olduğundan gayrı beynesselâtin velümera ve beynessagîr ve el kübera mezmum ve mekruh idüği malûm-ı şerifinizdir..." *Topkapı Sarayı Arşivi 6684 zarf.*

Muhibb-i bî iştibah
Korkut Devlethah

İstanbul'a gitmek arzusiyle biraderi Korkut'a da haber gönderip büyük babasının elini öptürmek üzere oğlunu yanına yollamasını yazmış fakat ihtiyatlı olan Korkut, oğlunun hayatına dokunulmıyacağını bizzat kendisi (yani Sultan Ahmed) taahhüd ederse o zaman göndereceği cevabını vermiştir [82].

Şahkulu ısyanı [83] :

Safevî hükümdarı Şah İsmail tarafından *Anadolu*'ya gönderilen propagandacı halifeler, bu kıtadaki kızılbaşları kendi tarafına celb ederek Osmanlı devletini bir iç ısyanla yıpratmak istiyordu. Hazırlanan ısyan yalnız *Antalya* ve havalisine şâmil olmayıp daha şümullü ve elimizdeki vesikalara göre Balkanlara ve Rumeli'nin diğer yerlerine kadar uzanıyordu; fakat ısyanın zuhur mahalli *Antalya* tarafları olup bunun Rumeli'deki kolunu idare eden de *Korkuteli* köylerinden *Yalınlı köyü* halkından Şahkulu diye meşhur bir şahıstır [84]. Isya-

[82] Karındaşım Ahmed bey hizmetleri kâmran ve kâmyâb

"....bâ'de-ez arz-ı iştiyak mâruz-ı rey-i enver olunur ki elhaletü hazihi bundan evvel bu bendenüze mektub-ı şerifiniz irsal edip oğlunuzu bize gönderin varalım Pâdişahımızın elini öptürelim deyu buyurmuş idiniz. Öyle olsa ben pâdişahımızın kuluyum; oğlum varmak değil buyurursanız ben kendim varayım değil ki oğlum varmak; amma oğlumun bir nesnesine hata olunmamasını boynunuza alırsanız. İşte anda Devlet âsitanesine adamımız varıyor anların ile her ne tarikle vecih görürseniz yazıp bu bendeye îlâm idesiz. Baki sizlere ne demek muhtaçtır *(Topkapı Sarayı arşivi 8517)*. Muhibb il fakir Korkut

Hükümdarlığı kat'î olarak elde edeceğine emin olan Sultan Ahmed Pâdişah olduğu zaman Korkut'un oğlunu elinde rehin olarak bulundurmak istiyordu.

[83] Şahkulu ısyanı ayrı ve mufassal olarak etraflı yazılmak lâzımdır. Ben Korkut'un sancak beyliği zamaniyle münasebeti olduğu için kısa olarak işaret edip geçiyorum.

[84] Şahkulu, Şah İsmail'in babası Şeyh Haydar'ın halifelerinden Hasan Halife'nin oğludur. Hasan Halife *Antalya*'nın *Korkuteli* kazasına bağlı *Yalınlı* köyü halkından olup *Erdebil*'den döndükten sonra köyü civarında bir mağarada inzivaya çekilerek ölümüne kadar orada yaşamış ve ölümünde yerine Şahkulu denilen şöhretine binaen ismi bilinmeyen zat geçmiştir. Bazı vesikalarda Şah İsmail'in büyük ceddî Şeyh Safiyüddin Erdebilî'ye mensubiyetinden dolayı bunlara *Erdebilli* denilmiştir. *Antalya* kadısının 916 Zilhicce sonu (30 Mart 1511) tarihli olarak Sultan Korkut'a göndermiş olduğu arizâda Şahkulu'nun *Antalya* civarında *Dövenbaşı* mevkiinde oturup Erdebillilerin (kızılbaşlar) ona tâbi olduklarını ve ısyan çıkarmak istemesi üzerine subaşı kumandasiyle gönderilen kuvvetler cemiyyeti dağıtıp yirmi kadar etbaını yakalamış ise de kendisinin kaçtığı beyan fakat cemiyetlerinin artarak yardım edilemezse durumun fena olacağı ve

na Alevilerden başka devletin hizmetinde bulunan o havalideki bir kısım askerin ve her hangi bir sebeple timardan mazûl olan ve zaruret içinde bulunan tımarlı sipahilerin de iştiraki, hâdiseyi güç ve tehlikeli bir duruma sokmuştur[85].

Şahkulu ısyanı epi zamandan beri *Teke* yani *Antalya* havalisindeki kızılbaşlar arasında hazırlanmakta idi; Korkut'un bir gece ansızın *Antalya*'dan çıkıp *Manisa*'ya gitmesi bunlara cesaret verdi ve 916 Zilhiccesi sonlarında (1511 Mart) da ısyan başladı, ısyan *Anadolu*'da muvaffak olacak durum arz ettiği takdirde Şah İsmail 'in direktifi ile hareket eden Şahkulu, tarafından ısyandan bir sene evvel *Filibe*, *Sofya*, *Serez*, *Selânik*, *Yenice-i Vardar*, *Zağra* ve diğer yerlerden[86] gelen adamları vasıtasiyle ektikleri ısyan tokumu yer yer patlak verecekti.

Isyan eden kızılbaşlar Şahkulu kumandasında olarak faaliyete geçtiler, Korkut'un arkasından sevk edilmekte olan kafileyi vurup erkekleri öldürüp kadın ve kızları dağa kaldırdılar, fakat Hasan Subaşı ile gönderilen göç, taarruzdan kurtarılarak *Antalya*'ya getirildi. Bundan sonra üzerlerine giden Korkut'un defterdarına onun maiyetindeki sipahiler *Kapılıkaya* ve *Döşemedere* mevkiindeki müsademede ısyan ile Şahkulu tarafına geçtiklerinden iki ateş arasında kalan defterdar kuvvetleri bozulup *Antalya* kalesine can attılar. Hasan Subaşı, ağır surette yaralanmıştı. Âsilerin şehre girmelerinden korkulduğundan kale kapıları kapanarak müdafaa tertibatı alındı.

Bu durum Antalya kadısı tarafından *Manisa*'ya, Sultan Korkut'a bildirilerek yardım istendi ve yine, aynı suretle kadının mektubuna zeyl olarak defterdar da durum hakkında mektup yolladılar[87]. Bu mektupları alan Korkut tehlikeli durumu ve gelen kâğıtları acele *İstanbul*'a gönderip kuvvet sevkini istemiş ve aynı zamanda kendisinin

mâneviyatın sarsıldığı arzolunmuştur (*Topkapı Sarayı Arşivi numara 6321*). Gerek Hasan Halife ve gerek Şahkulu muhitlerindeki alevileri Şah İsmail'e bî'at ettirmek üzere gizli gizli faaliyette bulunmuşlar ve derece derece faaliyetlerini Anadolu'nun diğer yerlerine ve hattâ Rumeli'ye kadar teşmil etmişlerdir. Şah İsmail, dâileri vasıtasiyle Osmanlı şehzadelerinden bazılarını dahi elde etmiştir ki bunun birincisi Konya valisi Şehinşah'tır. Bir kısım timarlı sipahiler de elde edilerek cemiyetlerine alınmıştır.

85 *Tâc-üt-Tevarih c. 2, s. 163* ve *Topkapı Sarayı arşivi numara 5035*.

86 *Topkapı Sarayı Arşivi 5035, 6636.*

87 *916 Zilhicce ve 30 Mart 1511 tarihli Antalya kadısının Sultan Korkut*'a göndermiş olduğu mektup ile defterdarın mektubunun sureti (*Topkapı sarayı arşivi numara 6321*).

bunlara mukabele edemiyeceğini ve ancak bir miktar yardımda bulunabileceğini bildirmiştir[88].

Bu başarılardan sonra Şahkulu *Antalya* tarafına gelmeyip *Kızılkaya ovası*'na çıkarak kadısını öldürüp bütün mallarını aldıktan sonra evleri yakıp bunu müteakip *İstanoz* (Korkuteli) *Elmalı, Isparta, Gülhisar* taraflarını yakıp kadılarını ve sünnileri öldürdükten sonra kadın ve kızlara şeni muameleler yaparak *Gülhisar* kadısını dört parça edip *Keçiborlu* ve *Sandıklı*'yı da aynı akibete uğrattıktan sonra *Kütahya* önüne kadar gelmişti.

Kütahya, Anadolu Beylerbeyiliği'nin merkezi idi. Kütahya önünde âsileri Anadolu Beylerbeğisi Karagöz Ahmed Paşa karşıladı ve harp etti, âsileri bozdu, Şahkulu dağ tarafına kaçtı. Âsilere galebe eden Osmanlı kuvvetleri bu muvaffakiyetten istifade etmek için yağmaya koyuldukları sırada Beylerbeyinin yanında az adam kaldığından bunu gören Şahkulu yüzgeri edip Ahmed Paşa üzerine hücum ederek onu kaçırttı ve takip ederek yakalattı ve *Tekeli* sipahileriyle görüştükten sonra öldürüp kazığa vurdurdu ve sonra demire geçirip üç kişi beylerbeyini ateşte kızarttılar (23 Muharrem 917 ve 22 Nisan 1511)[89].

Devlet merkezi Şahkulu isyanını ehemmiyetsiz; kolay bastırılır bir hâdise zanniyle ehemmiyet vermemişti; fakat galebelerinden cür'eti artan Şahkulu büyük ve tehlikeli bir durum ihdas etmişti.

Kütahya hâdisesi ve Anadolu Beylerbeğisinin katlinden sonra Şahkulu *Manisa*'da bulunan Korkut üzerine yürüdü. Buna karşı Korkut Subaşı Hasan Ağa ve bazı sancak beyi kuvvetlerini sevketti. *Alaşehir* ovasındaki muharebede Korkut'un kuvvetleri bozulup Hasan ağa da maktul düştü. Sultan Korkut *Manisa* kalesine kaçtı; Bursa halkı heyecana düştü. İki güne kadar kuvvet yetiştirilmesini Bursa kadısı vezri-iâzam ve yeniçeri ağasına yazarak durumun nezaketini arzetti (4 Safer 917 ve 3 Mayıs 1511)[90].

[88] *Topkapı Arşivi numara 5582.*

[89] Şahkulu ısyanına dair Korkut'un lalası Hüseyin Bey tarafından Korkut'a gönderilmiş olan arizâdan *(Topkapı Sarayı Arşivi 6684 numaralı zarftaki 14 numaralı vesika* ve *numara 5035).* Karagöz Ahmed Paşa şehit edildiği yerdeki türbesinde medfundur. *Kütahya*'daki Karagöz Paşa Camii bunun olup ölümünden sonra vakfiyesi tertip edilmiştir. Kabri son seneler oradan nakledilmiştir.

[90] *Topkapı Sarayı Arşivi 5451.*

Alaşehir galebesinden sonra Şahkulu *Bursa* üzerine yürüdü ise de vezir-iâzam Hadım Ali Paşa'nın Kapıkulu askeriyle *Gelibolu*'dan Anadolu'ya geçeerek Bursa'ya doğru gelmekte olduğunu haber alınca *Konya* tarafına çekildi. Şahkulu ısyanını bastırmağa *Amasya* valisi Şehzade Ahmed de memur olmuştu. Vezir-iâzam Hadım Ali Paşa *İnönü* tarafına geldiği zaman şehzade Ahmed'le birleşti (10 Haziran 1511)[91].

Yukarıda işaret edildiği üzere elde edilen casuslardan ısyanın Rumeli'ye sirayeti önlenmiş yakalananların haber vermeleri üzerine Rumeli'deki ısyan elebaşıları yakalanmış olduklarından hâdise *Antalya* ve *Hamiteli* taraflarına inhisar etmişti.

Şehzade Ahmed'le vezir-iâzam, Şahkulu'nun merkez yaptığı *Kızılkaya* tarafına hareket ederek 917 Rebiulevvelinin on sekizinci günü (15 Haziran 1511) oraya varılmış ve âsilerin ne tarafa gittikleri tahkik olunarak takiplerine karar verilmiştir.

Vezir-iâzam, Şahkulu'nun *Karaman* tarafından kaçmaması için Karaman valisi Şehinşah'ın lalası Haydar Bey'i o tarafların muhafazasına memur etmiş ve yanına iki sancak beyi de vermişti.

Şahkulu bir gün ağırlıklarını bırakarak Karaman yolundan kendisine bir geçit bulup Haydar Beyi öldürdükten sonra *Kayseri* ve oradan da *Sıvas* tarafına geçmiştir.

Vezir-iâzam Ali Paşa seçtiği beşyüz tüfekçi yeniçeriyi atlandırıp Şahkulu'yu on dört gün süratle takip ederek *Sıvas* civarında *Çubuk* mevkiinde bunlara yetişti[92]. Ali Paşa'nın emrindeki beşyüz süvariden döküle döküle maiyyetinde ancak yüz yetmiş kişi kalmıştı. Bu mevkideki şiddetli çarpışmada büyük bir cesaretle harp eden Ali Paşa 917 Rebiulâhırının beşinde (2 Temmuz 1511) şehit düştü, kendisinin beraberinde bulunan şehzade Ahmed'in oğlu Alâüddin dört beş okla yaralanmış ve o da *Amasya* tarafına kaçmıştır[93]. Hadım

[91] *İbn Kemal* (Topkapı Sarayı Hazine kitapları) *varak 26 b ve 27 a. Şahkulu* ısyanına dair şehzade Ahmed'in oğlu Osman'ın Divân-ı hümayuna arizâsı vardır *(Topkapı Sarayı Arşivi 2829)*.

[92] *Tâc-üt-tevarihte (c. 2, s. 177)* Ali Paşa'nın ayın kaçında maktul düştüğünü zikretmiyerek 917 senesi rebiulâhırınde *Gökçay* mevkiinde muharebe olduğunu beyan ediyor. Şehzade Ahmed'in Divan-ı hümayuna gönderdiği pençeli mektubunda bu mevkiin *Çubukçayı* olduğu zikrediliyor *(Topkapı Müzesi Arşivi 3062 numaralı zarf)*.

[93] *Tâc-üt-tevarih c. 2, s. 178, 179.*

Ali Paşa'nın maktul düştüğü gün Karaman valisi şehzade Şehinşah da *Konya*'da vefat ettiğinden *Karaman* eyaleti onun oğlu şehzade Mehmed'e verilmiştir.

Çubuk muhaberesinde Şahkulu'nun ne olduğu bilinmiyor. Maktul düştüğü hakkında tahminler vardır[94].

Şehzade Ahmed'in İstanbul'a daveti:

Vezir-iâzam Hadım Ali Paşa'nın maktul düşmesi ve *Karaman* valisi Şehinşah'ın vefatı İkinci Bayezid'i bütün bütün sarsmış ve saltanattan kat'î şekilde çekilmeğe karar vermişti. *Trabzon* valisi Selim, babasının hükümdarlığı şehzade Ahmed'e bırakacağını ve onu dâvet ettiğini haber alarak oğlu Süleyman'ın bulunduğu *Kefe*'ye gelip oradan *Akkerman* yolundan *Rumeli*'ye geçmişti. Selim'in, Rumeli tarafına geldiğini haber alan *Amasya* valisi Ahmed, büyük oğlu Murad'ı *Amasya*'da bırakarak kendisi *Ankara*'ya doğru gelmiş ve biraderi Korkut'u tehdit edip Selim üzerine Rumeli'ye geçmek üzere babasından müsaade istemişti.

Rumeli'ye geçmiş olan şehzade Selim'e, Rumeli'de *Niğebolu, Vidin, Semendire* sancakları ve bazı madenler verilmiş[95] ve Sultan

[94] *Çubukçayı* muharebesinde Şahkulu'nun da maktul düştüğü şehzade Ahmed'e gelen haberde zan ve tahmin olarak beyan edilmiş ise de sarih değildir. *Tâc-üt-tevarih* bir yerde Şahkulu'dan nam ve şanı belirmedi dediği halde diğer bir yerde: Şahkulu dedikleri dûzahî helâk olıcak) diye de öldüğünü yazıyor *(c. 2, s. 178 179)*.

[95] Selim'e bu istediği sancakların verilmesi hususunda yeniçeri ocağının baskısı vardır. Bayezid, bu sancakların verilmesine muvafakat etmiş ancak *Selim*'in *Kefe*'de oturarak sancakları vekillerle idare etmesini şart koymuş ise de yeniçeriler bu şartı kabul etmemişlerdir. Bu hususa dair olan vesika hülâsaten şöyledir:

Devletlu ayağı toprağına yeniçerilerün arz ittikleri budur ki

Bundan evvel devletlu adam gönderüp sancaklar taleb olunduğu vakitte paşalar bu hususta kuldan ittifak olmaya deyu bir defa ağa kapısında tanışık ittirüb bunlar dahi emir Hünkârındır virirse virsün, filhakika virmek hayırdır dediklerinde yarındası hünkâra arz olıcak bununla olmayıb sonra Ok meydanında bir cemiyet dahi ittirüb paşalardan Sinan Paşa ve Yunus Paşa'yla hazır olub bir hüküm suretini getürüb şöyle yazılmış ki ol sancakları virmez değilin amma şol kavil ile verürin ki ana tayin itdiğim hasdan ve akçeden gayrı male dahl itmeye ve kimesnenin kulu kaçub varduğı gibi kabul itmeye hırsüzi kabul itmeye filcümle benüm rızam üzere ola ve illa muhalefet ider ise ittifakla üzerine varub kaldırasız. Yoldaşlar dahi sem'an ve taaten deyüb inşallah mümanaat olunmaya deyû cevab virdiklerinden sonra bu kaziyye dahi tekrar arz olıcak... Vallahi ol sancakları virdim lâkin zabt içün adamlar tutub kenduler *Kefe*'de otursun deyû ve bu veçhile olmağı

Bayezid hayatta oldukça evladından hiç kimseyi hükümdarlığa getirmiyeceğini söyliyerek hâdise kapanmış ve şehzade Ahmed'e de, iş halledildiğinden Rumeli'ne geçmesine lüzum olmadığı bildirilmiştir [96].

Şehzade Ahmed'in hükümdarlığını arzu eden devlet erkânı hazır Rumeli askeri elde iken Sultan Ahmed'i cülûs ettirseniz demişler, Pâdişah da eskiden beri olan bu arzusunu fiile çıkarmak istemişti. Bunun üzerine Rumeli beyleri Sultan Bayezid'in huzuruna getirilerek Sultan Ahmed'e bî'at etmek üzere yemin ve ahd etmişler, bunun üzerine Pâdişah da Sultan Ahmed'e dâvetname yazıp onu *İstanbul*'a istemiş ve kendisi de *Edirne*'den *İstanbul*'a dönmüştü.

Sultan Selim sancağına dönerken *Zağra*'da bulunduğu sırada babasının, *Sultan Ahmed*'i hükümdar yapmak üzere *İstanbul*'a dâvet ettiğini haber alınca geriye dönerek üç günde *Çorlu suyu* kenarında *Uğraş köyü* mevkiinde babasının kuvvetlerine yetişmiş ve vukua gelen muharebede bozularak *İğneada* sahilinden bir gemiye atlayarak zorlukla kurtulup, *Kefe*'ye kaçmağa muvaffak olmuştur (8 Cemaziyelevvel 917 ve 3 Ağustos 1511).

Selim'e karşı olan bu galebe üzerine Pâdişah İstanbul'a gelerek durum görüşülmüş ve Hersekzâde Ahmed Paşa'nın tavsiyesiyle saltanat tebeddülü bir müddet sonraya bırakılmış ve Sultan Ahmed'e de sabırlı olması tavsiye olunmuştur.

Sultan Ahmed bu döneklikten dolayı kızmış ve onun hükümdarlığına taraftar olanlardan vezir-iâzam Koca Mustafa Paşa, Rumeli Beylerbeğisi Hasan Paşa, Nişancı Cafer Çelebi ve kazasker Müeyyed zade Abdurrahman Efendi Sultan Ahmed'in *İstanbul*'a gelmesi için kendisini tahrik etmişler, o da vezir-iâzam Koca Mustafa Paşa'ya yazarak *İstanbul*'a gelip babasının elini öpeceğini ve evvelce dâvet olunmuşken bundan dönülmesinin halk

mukarrer eyleyüb mecmu-ı kulube inkisar gelüb yoldaşlar bu sözü kabul eylemeyüb içlerinde cemiyet ve hareket olmalu olıcak paşalar bu harekete muttali oldukları gibi çarşanba günü yine divan idüb ol tedbir-i fasidden rücu eyleyüb ol hükmün mefhumunu taahhüt eylediler... (*Topkapı Sarayı Arşivi numara 12218*).

[96] Şehzade Ahmed'in (*Muhibb-i bî minnet Ahmed*) imzasiyle Paşa lalam hazretleri kâmyab başlığıyle veziriâzam Koca Mustafa Paşa'ya gönderdiği mektup (*Topkapı Sarayı Arşivi 3062 zarf*).

arasında kendisini mahcup mevkie düşüreceğini, biraderi Selim'in her zaman ısyan üzere olup kendisinin otuz yıl itaatli olmasının onunla aralarında ne fark olduğunu ve nihayet *İstanbul*'a babasının elini öpmek üzere gelmesine çalışılmasını bidirmiştir [97].

Bu tertip üzere nihayet Sultan Ahmed *İstanbul*'a dâvet olundu ve *Kartal Maltepesi*'ne kadar geldi, fakat yeniçerileri sevmediğinden ve onlara düşman olduğundan bahis ile Sultan Ahmed Aleyhine haylı propaganda yapılmıştı. Güya Sultan Ahmed *Konya*'da bulunduğu sırada oraya İstanbul'dan iki yayabaşı (cemaat ortaları bölük kumandanı) gelmiş durumu gözden geçirmişler ve sonra *İstanbul*'a dönerek Sultan Ahmed'in *Şahkulu* vakası sebebiyle orduda bulunduğu sırada yeniçeri bana hakaret etti hepsini kıracağım vesaire yollu sözler söylediğini işae etmişlerimiş [98].

Sultan İkinci Bayezid oğlu Ahmed'i *İstanbul*'a dâvet ettikten sonra yeniçerileri ve Hasan Paşa vasıtasiyle Rumeli beylerini dâvet ederek fikrini açmış ise de yeniçeriler kabul etmemişlerdir; fakat Sultan Ahmed taraftarı olan vezir-iâzam Mustafa Paşa, kazasker Müeyyed zade, Nişancı Cafer Çelebi ve Hasan Paşa bahşiş vermek suretiyle ağızlarına kemik atarız dediklerini haber alan yeniçeriler, biz köpek değiliz arslanız, bize düşman kellesi gerektir, hepinizin başını keseriz yollu bunların evlerinin kapılarına yaftalar yapıştırmışlardır.

Dâvet edilen Şehzade Ahmed'i karşılamak üzere daha evvel defterdar Kasım Çelebi gönderilmiş ve defterdarın dönmesinden sonra Sultan Ahmed'in hareket etmesi bildirilmişti. Kasım Çelebi *Gebze*'de şehzade Ahmed'le görüşmüş ve dönmüştü. Bu hareketler yeniçerileri idare eden Sultan Selim casusları vasıtasiyle muntazaman haber verilmekte ve ona göre tertibat alınmakta idi. Defterdarın *İstanbul*'a dönüşünü müteakip Sultan Ahmed *Gebze*'den kalkarak *Üsküdar*'a gelmiş ve işte o gece yani 27 Cemaziyelâhır 917 ve 21 Eylül 1511 gecesi hazırlanan yeniçeriler :

[97] *Topkapı Sarayı Arşivi 3062 numaralı zarf.*

[98] Sultan Ahmed'in (Ahmed bin Bayezid Muzaffer Daima) klişeli olarak beyzî şekildeki mühürlü mektupları *(3062 numaralı zarf)* bu mektupdaki yazış tarzına göre Ahmed hükümdarlığı kat'î bilerek *İstabul*'a dâvetini ve yeniçerilerin Sultan Selim'i isteriz diye ayaklandıklarını haber aldıktan sonra *Anadolu*'ya dönmesini müteakip İskender Bey adında mûtemed bir adamına yazmıştır.

"Allah Allah Sultan Selim'in devletine düşmanlarının körlüğüne" diye *gül–beng* çekerek silâhlanıp kol kol yukarıda adları geçen Sultan Ahmed taraftarlarından dört devlet adamının evlerini basmışlar ve sonra bunların şehirden çıkmalarını Sultan Bayezid'den istedikleri gibi Sultan Ahmed'in nereden geldiyse oraya gitmesini bildirdiklerinden Sultan Ahmed geri döndürülmüş ise de Mustafa ve Hasan Paşalarla Müeyyed zade ve Tâci zade ile diğer istemedikleri Mirim Çelebiler saklanmağa muvaffak olup ele geçmemişlerdir. Bundan sonra yeniçeriler müttefikan saraya giderek gece yaptıkları hareketin afvını rica ile Mustafa Paşa Hersek zade Ahmed Paşa, Hasan Pasa ve Müeyyed zade ve Nişancı Cafer Çelebi'nin azillerini istemişlerdir. Sultan Bayezid, Mustafa Paşa'nın kalmasını istediğinden ondan başkalarını azl eylemiştir.

Sultan Ahmed'in lalası Yularkısdı Sinan Bey bu sırada *İstanbul*'da bulunup birçok vaidlerle yeniçerileri ele almak için çalışmakta idi Yeniçeriler Sinan Beyi elde edip öldürmek istedilerse de durumu haber alınca iskelede bir kayığa atlayıp canını zor kurtardı ve arkasından "o getirdiğin efendin nereden geldiyse anda gitsin yoksa Sultan Selim'in mübarek başı için paralarız" diye bağırdılar[99] ve karşıdan karşıya kuş uçurmadılar.

İşte bu durum üzerine Sultan Bayezid, Selim'i hükümdarlığa dâvete mecbur olarak *Kefe*'ye ulak ile ferman göndermiş[100] ve o da kış mevsiminde *Kırım* hanının oğlunu da beraberine alarak üç bin tatar ve kendi maiyyeti kuvvetleriyle *Akkerman* ve *Kili* yoluyla *İstanbul*'a hareket etmiştir.

Şehzadesi Ahmed'in hükümdarlığına muvaffak olamayan Sultan Bayezid, kendisine durumu izah yollu itizarnâme göndermiş ve sabır eylemesini tavsiye ile fitnenin sükûnet bulmasından sonra işlerin halledileceğini beyan ile kendisini teselli etmiş ve oğluna bir

[99] *İstanbul*'da bulunan Sultan Selim taraftarları yeniçeri ocağını gayet ustalıklı idare etmişler ve hattâ Sultan Selim adına onları teşvik yollu fermanlar ısdar eylemişlerdir. Bu teşkilâtı idare edenlerin birisi Nihalî Çelebi adında bir zat olub bu, *İstanbul*'da cereyan eden olayları Sultan Selim'in hocası *Kastamonu*'lu Halimî Çelebi vasıtasiyle arzeylemiştir. *İstanbul*'daki ayaklanma hakkındaki malûmat oradan alınmıştır (*Topkapı Sarayı Arşivi numara 3197*).

[100] Selim'in kapıcıbaşısı olup *İstanbul*'a gönderilmiş olan Yusuf'un arizâsı (*Topkapı Sarayı numar a7072*).

kaç kese altın göndermişise de buna dört bahçıvan vakıf olup yeniçerilere haber vermeleri üzerine yeniçeriler paraları götüren oğlanları denize atmışlardır[101].

Ümitsiz bir halde Anadolu'ya dönen Sultan Ahmed, biraderi *Şehinşah*'ın oğlu şehzade Mehmed'in vali bulunduğu Konya'yı muhasara edip şehzadenin teslim etmesi üzerine orasını işgal eyliyerek bundan sonra tuğralı hükümlerle Anadolu'da hükümdarlığını îlân eylemiştir.

Sultan Korkut'un durumu :

Sultan Ahmed'e karşı biraderi Selim'le müttefikan hareket eden Sultan Korkut, Sultan Ahmed'in *Anadolu*'da hükümdarlığını îlân eylemesi üzerine bunun neticesinin ne olacağını endişe ile takip ediyordu. Bunun için o da kendisini müdafaa eylemek üzere bazı tedbirlere başvurdu. *Bursa*'da saray muhafızına 917 Şevval başları (1511 Aralık sonu) tarihli bir hüküm göndermiş[102] bu hükümde pek ziyade ihtiyacına binaen sarayda bulunan bütün tüfeklerle pranga ve zarbezen denilen topların acele kendi tarafına yollanmasını ve bunların teslim olmak için çavuş başısını yolladığını ve katiyyen özür ve bahane ile vakit geçirilmemesini ve bu silâhların defter edilip defteriyle beraber yollanmasını emreylemiştir[103].

[101] Sultan Ahmed'in İskender Bey'e gönderdiği mektubun son kısımları (*Topkapı Sarayı 3062 numaralı zarf*).

[102] Kourkut'un gönderdiği hükmün tarihi 917 şevval ibtidalarına tesadüf ediyorsa da bunun mahkeme-i şer'iyye siciline kaydı 25 Şevval (15 Ocak 1512) dir.

[103] Yevm ül Cuma
25 Şevval-il-mükerrem 917

Suret-i hükm sülâle't-is-selâtin el izam hülase't-ül havakin-ülfiham es Sultan Korkut.

Tâle bekah ve nâlemenah

Fahr-ül mûtemeddin el mahsus bî inaye't-il mülik-il-muain saraydar zid emanetühu.

Tevki-i hümayun vâsıl olıcak malûm olakim anda sarây-ı âmirede olan tüfenkler ve prangalar ve zarbezenlere benüm begayet hacetim ve muradım olduğu sebebden... çavuşlarım başı irsal olundu. Hükm-i şerifimiz varıcak gerektir ki anda sarayda tüfenkten ve prankıdan ve zarbezenden ne kadar var ise cemisini mezkûr çavuşlarım başına virüb teslim idesin ki getürüb bâb-ı saadet meabıma teslim eyliye. Bu babda ihmal ve müsahale... caiz değildir. Eğer ider isen müstahak-ı itab olursun, şöyle bilesin ve ne teslim idersen yazub defter idüb defterin bile gönderesin. İnşallahü tealâ yine defteriyle vaktinde teslim iderim. Bir dürlü dahi itmiyesin... alâmet-i

Bu tarihte Anadolu'nun *Manisa* sancağında Korkut vali bulunuyorsa da Anadolu'nun diğer sahalarına sahip olan Sultan Ahmed duruma hâkim bulunuyordu. Tac'üt-Tevarih'in kaydına ve arşivdeki fermanlarına bakılınca hükümdarlığını îlân eylemiş olduğu anlaşılıyor. Ortanca oğlu Alâüddin Çelebi'yi *Bursa* üzerine yollayarak *avarız* tahsili için ora halkını tazyika başlamıştı. İşte bu sırada Sultan Ahmed kuvvetlerinin taarruzundan korkan Korkut tam o günlerde mehazımızın yazdığına göre Sultan Selim'in hükümdar olmasından endişe eden bazı devlet adamları tarafından İstanbul'a dâvet edilmiş ve kendisine eğer saltanat arzu eder iseniz heman hareket ederek gizlice *İstanbul*'a giriniz tavsiyesinde bulunulmuş o da Sultan Ahmed'in tecavüzünden korktuğu için bu dâveti cana minnet bilip *İstanbul*'a koşmuştur[104].

Kurkut'un İstanbul'a hareketi :

Korkut'un bu nazik durumu esnasında Sultan Ahmed tarafından kendisine mektup gönderilmişti. Bu mektupta kendisine, saltanat dâvası edermişsin deyu haber alındı vâki ise üzerine gelirim diye tehdit edilmişti. Bunun üzerine Sultan Ahmed'den korkan –çünkü Sultan Ahmed bütün Anadolu'ya hâkim durumda idi– Sultan Korkut, biraderinin mektubunu getiren adamını da beraberine alarak 918 Muharrem ibitidalarında (1511 Mart) *Manisa*'dan çıkarak maiyyeti kuvvetleriyle *Mihaliç*'e gelmiş[105] ve biraderi Sultan Ahmed'in adamının yanında gemiye binerek beni üç gün sonra yeniçeri odalarında bileler diye haber göndermiştir[105a].

şerife üzere îtimad kılasın. Ttahriren fi evayil-i şehr-i şevval il mükerrem senete seb'a aşer ve tisa'mie (917 - 918 seneleri Bursa Şer'i Mahkeme sicilli varak 71.).

Bu hükmün tuğralı olması îcap ediyorsa da mahkeme sicillinde tuğra olduğuna dair bir kayıt yoktur. Fakat hükümdeki *(Tevki-i refi-i hümayun)* ve *(alâmet-i şerife)* ibareleri ile en sonunda (bimakam Manisa) kaydı tûğralı hüküm olduğunu ve kimden geldiğini göstermek îcap etmektedir.

[104] *Tâc-üt-Tevarih c. 2, s. 197.*

[105] *Manisa*'dan *Mihaliç* iskelesine doğru hareket eden Korkut'un 918 Muharrem ibtidalarında Kirmastı (Mustafa Kemal Paşa) ilçesine bağlı *Çeltikçi* mevkiine geldiği, evail-i muharrem 918 tarihiyle *Bursa* yeniçeri ağasına göndermiş olduğu hükümde Bursa'daki yeniçeri oğlanlarından Ali ve Ahmed'in kendi yanında olduğunu bildirmiştir *(Bursa Mahkeme-i Şer-iye sicillerinden 917 - 918 senelerine ait sicil s. 189).*

[105a] Korkut *Mihaliç*'de gemiye binerek hazinesi ve bütün maiyyeti ve acemi yeniçeri oğlanları ile *Gelibolu*'ya gelip çıkmak istemiş fakat orada bulunan Hasan

Korkut maiyyeti kuvvetlerini orada bırakıp kıyafetini değiştirerek sahilde tedarik ettiği üç gemiden birisine lalası ile kendisi binip birisine atlarını koydurmuş ve birisine dahi üç katar deve yükü sandıkları içinde para koyup 918 Muharreminin dokuzunda (27 Mart 1511) *İstanbul*'a hareket etmiştir.

Sultan Korkut üç günde 12 Muharrem 918 (30 Mart 1511) de *Davut Paşa iskelesin*'de karaya çıkarak, Sultan Bayezid tarafından İstanbul'a dâvet edilmiş olan kardeşi Sultan Selim'den evvel şehre girip doğruca yeniçerilerin kışlasına girerek Orta camiine misafir olmuş ve ocaklı tarafından kendisine hürmet gösterilmiştir.

Korkut yeniçerileri toplayıp divan akdederek saltanat kendisinin hakkı olduğunu ve evvelce saltanata geçtiğini ve bu hakkı istemek üzere geldiğini, Selim'in dâvet edildiğini duyduğunu ve kendisine gadredilmemesini ve hakkının başkasına verilmemesini ve haktan ayrınılmamasını söyledi[106]. Onun bu sözü üzerine ocaklı tereddüde düştü ve Korkut lehine bir cereyan hasıl oldu ise de Sultan Selim taraftarları Hacı Mehmed adındaki bir şahsın ocak ileri gelenleri ile görüşmesi ve evvelce Sultan Selim'e söz verilip dâvet edilmişken şimdi onun tereddüde düşürülmesinin doğru olmadığını ve Rumeli'de kuvvetlenen Selim'in denizden ve karadan kendilerini muhasara edecek olursa ne yapabileceklerini söyliyerek iyi düşünmelerini tav-

adındaki muhafız, merkeze sorup müsaade almadan çıkamıyacağını beyan ile iskeleyi muhafaza için yüz kadar yeniçeri getirmiş ve durumu da bildirmiştir (*Topkapı arşivi 8784*).

[106] O devri yaşamış olan İbn Kemal Korkut'un *İstanbul*'a gelişini hulâsa olarak şöyle anlatıyor :

Sultan Korkut, biraderi Sultan Ahmed'in *Ankara*'ya gelerek ortanca oğlunu *Bursa* üzerine gönderdiğini haber alınca bir miktar askerle *Manisa*'dan çıkarak *Mihaliç*'e geldi. Askerini orada bırakarak Sultan Selim'in *İstanbul*'a gelmesinden evvel bir gemi ile gelerek gizlice *Davutpaşa iskelesi*'ne çıkıp yeniçeri odalarına vardı. Meclis için oturup hepsini topladı. Dedesinin vefatından sonra babasının gelmesine kadar hükümdarlık ettiğini söyliyerek o zamandan kalma yayabaşıları getirterek durumu hatırlattı ve sonra aleni olarak: "Yoldaşlar malûmunuzdur ki taht kadimî benim olup babama dahi hürmeten ve babam olması îtibariyle vermiştim, madem ki babam feragat ediyor ben tahtı başkasına vermem. Eski hakkımı istemeğe geldim. Başkasının dahli yok iken duydum ki Sultan Selim'i tahta dâvet edip saltanatı murad edinürmüş... emr-i emanet gerçi asker-i islâm elindedir, ama bu babda gadirden hazer dahi lâzımdır. Benden henüz su-i iltifat ve adem-i iktidar münfehim olmadı, hakk-ı kadimimi gayra tevcih etmekliğin veçhi nedir? Niçün hak yolundan dönersiniz demişti (*Selimname varak 39 Topkapı Sarayı Hazine kitapları.*).

siyeden sonra yeniçerilerin yine Selim taraftarı olmalarını temin etmesi üzerine Korkut'un isteği red edildi[107].

Diğer bazı menbalarda Korkut'un, Sultan Ahmed'ten kaçarak İstanbul'a gelmeğe mecbur olduğunu kaydediyorlar ki[108] bu hususta Sultan Selim'in *İstanbul*'daki casusunun göndermiş olduğu bir mektup da bunu teyid ediyor.

Korkut 'un *İstanbul*'a geldiğini babası Sultan Bayezid duyunca devlet erkânını yeniçeri ocağına göndererek onu taltif etmiş ve kendisini oradan aldırarak Yeniçeri ağası vasıtasiyle eski kazaskerlerden *Kestelli*'nin konağına misafir edilmek istenmiş ise de kabul etmiyerek yeniçeri ortasında kalmak istemiş fakat ertesi günü Kestelli'nin[109] konağına naklolunarak yaya başılardan muhafız tayin olunmuştur. Bu suretle Sultan Bayezid Korkut'a yiyecek içecek tahsis edip biraderi Selim İstanbul'a gelinceye kadar orada oturmasını emretmiştir[110].

[107] Hacı Mehmed imzasiyle yeniçeri ağasına yazılan ve Korkut'un yeniçerileri ele almasının önüne geçilen mektup *(Topkapı Sarayı Arşivi numara 8327)*.

[108] *Tâc-üt-Tevarih c. 2, s. 197, Haber-i Sahih c. 4, s. 187*'de Korkut *İstanbul*'a geldikten sonra babası tarafından kabul olunarak ne için geldiği sorulmuş ve kendisine itab edilmiş ve o da biraderi Sultan Ahmed'den korkarak kaçtığını arz eylemiş ve Selim'den büyük olduğu için saltanat kendisinin hakkı olduğunu söylemiş imiş *(Halkondil zeyli Artus Tomas)*.

[109] Molla Kestelli (Molla Kastalân) ulemadan ve kazaskerlerden olub bunun zamanında kazaskerlik Rumeli ve Anadolu olarak ikiye ayrılmış ve bu, derecesi daha yüksek itibar edilen Rumeli kazaskeri olarak kalmıştır. 901 h. 1495 senesinde vefât etmiştir.

[110] Sultan Bayezid oğlunun *İstanbul*'a geldiğini haber alınca vüzera ve ümerayı oğlunun ziyaretine gönderdi. Andan (yeniçeri odasından) kaldırıp şehir içinde bir sarây-ı silvet fezaya nüzul ettirildi. Kavanin-i hidemât-ı Osmanî üzere enva'ı ikram olunub Sultan Selim-i bahtiyar gelince (gelinceye kadar) nefsi İstanbulda ikamet ve istikrar emrolundu *(Selimnâme - İbn Kemal s. 40 - Topkapı Sarayı hazine kitapları)*.

Korkut'un *İstanbul*'a gelmesi ve buradaki durumu hakkında Halkondil zeylinde *(s. 332 - 335)* hülâsa olarak şu malûmat vardır; Sultan Selim İstanbul'a gelmek üzere bulunduğu sırada Korkut kıyafetini değiştirerek deniz yoluyla *İstanbul*'a gelip yeniçerilerin odalarına gitti ve orta camie indi. Yanında beraber büyüdüğü köleleri vardı. Yeniçeriler bunu haber alınca elini öpmek üzere Korkut'un yanına gittiler. Bayezid, Korkut'un niçün geldiğini sordurdu ve acele yerine dönmesi için kapıcılar gönderdi; fakat yeniçeriler Korkut'u himaye eylediler. Ertesi gün Bayezid, Korkut'a otuz torba akçe göndererek nerede isterse orada kalmasını bildirdi. Korkut'a kazaskerin (eski kazaskerin) konağını tahsis ettiler.

Korkut'un ne suretle *İstanbul*'a geldiği hakkında M. V. rumuziyle Sultan Selim'in hocası Halimî Çelebi'ye gönderilmiş olan mektup şöyledir :

حضرت مولانا افندی مکرم مفخم دام له العز و المجد و الکرم

... Mârûz-ı muhibb-i muhlis budur ki mübarek şehr-i muharremin dokuzuncu günü Hazret-i Hüdavendigâr Devletlu Bey hazretlerine (Sultan Selim'e) asakir-i mansure serdarlığını himmet eyleyip berveçhi isticâl gelmek emr eylediklerinden devlet ile onların gelmelerine halk muntazır ve müterakkib iken Sultan Korkut *Mihaliç*'ten üç gemi tutup birisine lalasiyle kendü girip ve birisine atları girip ve birisine dahi nukud cinsinden üç katar deve yükü sandıklar koyup şehr-i mezkûrun on ikinci günü fücceten gelip mahrusa-i *İstanbul*'a girip yeniçeriler odaları yanında bir mescide nüzul ettiler. Halk (asker) arasında haylı ıztirab vâki oldu. ol günde yeniçeri ağasını gönderip merhum Mevlâna Kestelli evine dâvet olundu. İcabet etmeyip gelmediler. Yeniçeriler odasında yattılar. İkinci gün divan eyleyip Pâdişah, ağayı tekrar gönderip ol evlere götürüp yaya başılardan on kişi müvekkil koyup hıfz ettirdiler. Kâhi karındaşım ile ittifakım var deyüp kâhi arada müslümanlar helâk olmasun deyu geldim derlermiş, kendi halleri gibi kelimâtı dahi perişan naklolunur; amma kul taifesi kendu ahd-ı sabıklarında mukarrerlik gösterüp bunların geldüğini işitmekle Bey Hazretleri (Sultan Selim) gelmiye deyû azim iztirap çekerler.

Bunda olan muhlis bendeleri reyleri budurkim gelmekte isticâl olunup kul taifesi ıztıraptan tahlis oluna. Devletle *Vize*'de veya *Kırkkilise* (Kırklareli)'de oturup her ne muratları var ise oradan söyleşile. Hem *Gelibolu* canibi dahi zikrolan mevkilerden gözedilip hıfz olunmak âsandır derler ve Devletlu Bey Hazretlerinin kimleri kendulere yakın olmak münasip görünür. Geçen yıl gemilerden gayette vehimler çekip Sinop'a varınca kenarları beklettiler, yine gocunmaz değillerdir eğerçi irakta dahi olur ise eyaleti? zamanında gelip *Bursa*'ya inmek isterlermiş [111] deyu söylenür haliya kasd olunmuş idi ki bir iki mûtemed adam gönderip anların (Sultan Ahmed'in) ahvali tamam murad üzere tecessüs oluna idi ol atebe-i âliyyeden bendeye icazet olmadın adam göndermek sûi edebe mahmul ola deyu ikdam

[111] Yani Sultan Ahmed'in *Bursa*'ya inmesi ihtimali.

olunmadı. Eğerçi icazet buyrulursa işaret oluna ol maksud dahi sühuletle hasıl ola.

Ve bâdehu Sultan Korkut mahremlerinden bazı kendi dostlarına haber verip kul taifesine atâ eylemek için yirmi bin filorimiz vardır demiş ve yukarıdan (Sultan Ahmed'den) beyümüze (yani Korkut'a) adam ile mektup gelip saltanat sevdasını urmuşsun deyu istima olundu. Eğer vâki ise bilmiş olasın elbette üzerine varırım. Beğümüz dahi ol gelen adamı *Mihaliç*'e bile götürüp andan hil'at verüb kendiler anın muvacehesinde gemiye girip beni üç günde İstanbul'da yeniçeri odalarında bileler deyu cevap verip gönderdi demiş. Şol haberler ki işitilmiş deyinilmiştir hulûs-ı ubudiyet muktezasında arzolundu. Baki emr ve tedbir ol rey-i âlem âraya menuttur[112].

* * *

Yeniçerilerin Selim'e taraftarı olmaları ve ısrarlariyle evvelâ Rumeli'de kendisine *Semendire*, *Niğebolu* ve diğer sancaklarla madenler verilmişti İkinci Bayezid'in, şehzade Ahmed'in Anadolu'daki serkeşane hareketine karşı Selim'in serdarlıkla o tarafa gitmesini temin ve bu suretle Bayezid'in Ahmed'e karşı olan meylini de tamamen kırmak isteyen Yeniçeriler Selim'i *İstanbul*'a dâvet ettirmişler ve *Kefe*'ye dâveti hâvi ferman ve adamlar göndermişlerdi.

İşte tam bu sırada izinsiz olarak Sultan Korkut'un birden bire İstanbul'a çıkıp gelmesi Sultan Selim taraftarlarının midesini bulandırmış ve Korkut'un hareketleri şüphelerini arttırmış olduğundan yeniçerilerin ısrariyle Sultan Bayezid, Selim'in tereddüdünü izale için 918 Muharrem ortaları (1511 Nisan) tarihli bir fermanla ona evvelki dâvet hükmünün baki olduğu ve biraderinin gelmesinden dolayı endişe etmiyerek derhal gelmesini ve gelirken İstanbul'a adamını gönderip emrolunan işlere dair ne yapmak lâzım gelirse arzetmesini ve ana göre hareket edileceğini bildirmiştir[113].

[112] *Topkapı Sarayı arşivi numara 4744.*

[113] Sultan Bayezid'in, oğlu Selim'e gönderdiği 918 Muharrem ortaları tarihli fermanı :

Ferzend-i ercümend-i emcedü, erşedü, es'ad, nûr-ı hadeka-i saltanat ve kişverküşayî ve nevr-i hadika-i hilâfet ve ferman revayî mahz-ı lütfullah عضد الدولة و الدنيا و الدين adud ud devle'tü ved dünya ved din oğlum Selimşah tâle bekah ve nâle fiddareyn menah tevki-i refi-i hümayun vâsıl olıcak malûm ola ki Fahr ül emasil vel akran kapucıların başı Yusuf zide kadrühuyı mektubunla degâh-ı muallâma îsal eyleyüb öyle olsa şöyle vech görülmüş idi ki karındaşın

Korkut'un Sultan Selim'i karşılaması :

Sultan Selim'in *İstanbul*'a yaklaşması üzerine yeniçeriler onu karşılamağa çıktıkları vakit bunlarla beraber biraderini karşılamak üzere babasından müsaade almış olan Korkut da vardı. Korkut *Çekmece*'de *Selim*'i karşılayıp at üzerinde müsafaha ettiler ve görüştüler ve böylece musahabe ede ede *İstanbul*'a geldiler ve Sultan Selim'in ineceği *Yenibahçe*'de vedalaşıp ayrıldılar[114]. Korkut misafir olduğu Kestelli konağına gitti.

Yol yorgunluğu dolayısıyle Selim bir iki gün istirahatten sonra 7 Safer 918 ve 4 Nisan 1512 cumartesi günü alayla *Yeni Saray*'a (Topkapı sarayına) gidip babasının elini öptü ve babasının teklif eylediği serdarlığı kabul etmiyerek yapacağı işlerin ancak hükümdar sıfatiyle mümkün olduğunu beyan ettiğinden nihayet Sultan Bayezid saltanatı oğluna teslim etmeğe mecbur oldu.

Sultan Korkut, Selim'e saltanat teslim edildiği gün gelip babasının elini öptü. Sultan Bayezid, oğlu Selim'e saltanatı terk ederken muhalif bir hareketleri vuku bulmadıkça kardeşlerinin hayatlarına ilişmemesi hakkında Sultan Selim'den söz aldı[115].

oğlum Ahmed'in men'i hususunda kapum halkı ve yeniçeri kullarumu sana koşam. Sen dahi teveccüh idüb gelesin deyu emreyleyüb mefharülemacid yeniçerilerim kethüdası İlyas ile hükm-i şerif irsal itmiş idüm. Öyle olsa bu esnada karındaşın oğlum Korkut bir gün füceten bunda İstanbul'a geldi ve geldüği dahi sem'i şerifime irişüb senin dahi malûmun olmuştur ola. İmdi ol emrim ki sâdır olub mezkûr yeniçerilerim kethüdası ile ki sana hükm-i şerifim irsal olunmuştur; ol emrim mukarrerdir. Mezkûr karındaşın Korkut'un bu veçhile icazetsüz bunda gelmesinden hatırına şüphe yürütdürmeyüb emr-i hümayunum üzere teveccüh idüb gelesiz ve teveccüh idüb yolda gelürken karşu atebe-i ulyama adamın gönderüb emrolunan maslahata müteallik ve vech görür isen haberleşesin ki ana göre tedarik oluna. Şöyle bilesin alâmet-i şerife îtimad kılasın. Tahriren fî evasıt-ı muharrem ül haram senete ثمان عشر و تسعمایه semane aşer ve tis'amie *(Topkapı Sarayı Arşivi numara 5814)*.

114 *İbn Kemal* (Topkapı Sarayı nüshası varak 41) ve Halkondil zeyli Artus Tomas fasıl 27, 28 d. 332, 333. (eski 1632 tab'ı).

115 Tâc-üt-Tevarih c. 2, s. 224.

Sultan Korkut, kardeşi Selim'e sadık kalacağına dair söz vererek[116] bî'at etti ve yine eskisi gibi *Saruhan* (Manisa) sancağına döndü[117].

ANADOLU'DAKİ DURUM

Yeniçeri ayaklanması ve Selim'in evvelâ serdarlıkla dâvet edildiği esnada partiyi kaybettiğini anlayan Sultan Ahmed devlet merkezini dinlemiyerek serbest harekete başlamış ve ortanca oğlu Alâüddin Ali'yi *Bursa* üzerine yollayıp orasını nüfuzu altına aldığı gibi Batı Anadolu'da *Muğla* ve havalisinde de faaliyete başlamıştı. *Menteşe* (Muğla) Sancak beyi asker ve silâhla Sultan Ahmed'e yardım etmiş ve Sultan Ahmed, İskender adında mûtemed bir adamını *Muğla* taraflarına yollayıp oralardan avarız akçesi toplatmış, işe yarar atları almış, ulufeli asker yazmış, Beçin kalesini de elde etmişti.

Bu durum üzerine hâdiseden haberdar olan Korkut, Saruhan alay beyi Hüseyin Bey'i göndererek İskender'i oradan kaçırmış olduğundan burada cereyan eden olaylar Korkut tarafından müttefiki olan biraderi Selim'e bildirilmiştir[118].

[116] Sultan Selim'in cülûsunda Sultan Korkut arz-ı sadakat edip benim vicdanımda mülk ve devlete cidden rağbet yoktur, muradım bir köşe de oturup devam-ı devletiniz duasına muvazabettir.." *Âlî* basılmamış birinci cilt s. 212. İbn Kemal de şöyle diyor :

Sultan Korkut, Selim'in hükümdarlığını kabul etti ve mübarek olsun demek üzere Selim'in huzuruna vardı ve sonra "valid-i büzürkvarları huzurunda tarafeyn kavl ve karar ve eyman-ı galâz olub ukud-ı müsaleha muhkem kılındı. Varub mahrusa-i *Manisa*'da bir küşe-i hâmulde kendu âlemlerinde olalar. Devletlu Pâdişah-ı âlempenah dahi mademki anlar ol ahd üzere üstüvar olalar anlara dahi dahl ve taarruzda görmiyeler. Bâri rızâ-yi şeriflerine göre dirlik tayin olunduktan sonra İzzet ile *Manisa* tarafına müteveccih olub zarurî bu mâna-yı dilpezir ile teselli suretin gösterdiler.." *varak 46 Topkapı Sarayı nüshası.*

[117] Gerek Tâc-üt-Tevarih *(c. 2, s. 204)* ve *Halkondil zeyli Artus Tomas (s. 335)* ve *Hammer (c. 4, s. 102)* ve Âlî *(basılmamış birinci cilt s 212)* bunların hepsi Korkut'a *Midilli* sancağının da verildiğini yazıyorlarsa da doğru değildir. Korkut babası zamanında da sancağına *Midilli*'nin ilâvesini istemiş ise de deniz aşırı ada olduğu için verilmemiş ve aşağıda görüleceği üzere Sultan Selim de aynı mahzuru beyan ile kabul eylememiştir. Paul Joue, Korkut'un kalyonlarla *Foça* yoluyla *Manisa*'ya gittiğini yazar *(Halkondil zeyli 1632 tab'ı s. 334)*.

[118] *Topkapı Sarayı Arşivi numara 8339.*

İşte bu hareketleri sebebiyle Sultan Selim, biraderi Ahmed üzerine serdar olmak üzere *İstanbul*'a dâvet edilerek gelmiş ve hükümdar olmuştu.

Bu sırada Sultan Ahmed *Manisa*'ya dönmüş olan biraderi Korkut'a karşı dostluğundan bahis ile iki tarafın birbirlerine taarruz etmemeleri hakkında teminat vermek üzere kendi ulufeci başısını göndermiş ve bilmukabele Korkut'da kapıcıbaşısı Ferhad'ı yollamıştır. Sultan Ahmed'in bu dostluk tesisinden maksadı ise Sultan Korkut'un *İzmir* limanında bulunan gemilerinden istifade ile Rumeli tarafına asker geçirmek istemesi idi. Korkut ise durumu Selim'e bildirerek gemilerini vermiyeceğini ve gaza için denize çıkaracağını yazmış ve bu suretle sadakatini göstermiştir[119].

Sultan Selim'in cülûsunu müteakkip Sultan Ahmed'in Anadolu'da hükümdarlığını îlân ederek *Manisa* havalisi müstesna diğer yerlerde faaliyette bulunması sebebiyle *Manisa*'ya dönmüş olan Korkut, biraderi Ahmed'in durumuna karşı fazla kuvvet beslemeğe mecburiyet sebebiyle mevcut haslarının arttırılmasını rica etmiş ve bu hususu temin için kapıcıbaşısı Ferhad'ı *İstanbul*'da bırakarak sancağına gitmişti.

Korkut'un isteklerinden birisi mühim haracı olan *Midilli* adasının uhdesine tevcihi idi. Burasını babası zamanında da istemiş ise de Ada olduğu için istediği kabul edilmemişti. Korkut bu defa da *Midilli*'yi biraderinden istedi, fakat evvelki cevap gibi mukabele görmüş ve fakat aynı zamanda kardeşinin refahının düşünüldüğü kendisine bildirilmiştir[120].

Bunun üzerine Korkut, biraderi Ahmet'in faaliyetini ileri sürerek karışıklığın devam etmesi sebebiyle fazla kuvvet bulundurmak mecburiyeti yüzünden külliyetli paraya ihtiyacı olduğunu arzeylemiş ve senelik masrafını gösterir kalem kalem bir hesap takdim eylemiştir.

Korkut arizasında *Manisa* sancağına *Aydın*, *Menteşe ve Teke* sancaklarının ilâvesini, zira zamanın dar olup buraların biraderi Ahmed'in eline geçeceğini çocukluktan beri aralarındaki sevgiyi beyan ettikten sonra bu isteklerinin babası zamanında olduğu gibi vüzera ile meşveret olursa yine arkaya atılacağını arz eylemiştir[121].

119 "Cenab-ı Uhuvvetmeab, saltanat nisab halledallahü mülkehu başlığiyle başlayan bu arizânın aslı *Topkapı Sarayı arşivinde (6684 numaralı zarftadır).*

120 *Topkapı Sarayı Arşivi numara 6687.*

121 *Topkapı Sarayı Arşivi numara 6684 numaralı zarf.*

Sultan Selim, heman Batı ve Güney Anadolu mıntakasını ihtiva eden bu yerler için Korkut'un isteiğini kabul etmemiş ve Korkut da bu isteği yapılamadığı takdirde devlet merkezine yakın bulunması sebebiyle bazı müfsidlerin aralarını bozmağa sebep olacaklarından dolayı *Manisa*'dan alınarak kendisine *Teke* ve *Alâiye* sancaklarının tevcihiyle yetişmeyen haslarının bakiyesinin *Menteşe* ile *Hamit* sancağının *Teke*'ye yani *Antalya*'ya yakın olan yerlerinden tamamlanmasını ve verilecek hasların salyane olmayıp katiyyen timar olmasını ve bu suretle yanındaki kuvvetleri azaltarak sancağına çekileceğini ve uzamağa müsait olmayan bu ricaları kabul edilmiyecek olursa durumu îcabı elindeki kuvveti azaltamıyacağından zarurî olan askerî masraflar için hazineye ait emvali zabt etmek ızdırarında kalacağını bildirmiştir[122].

Tekrar yaptığı müracaattan da bir netice alamayınca babasının zamanında olduğu gibi ihtiyacını temin etmek üzere hazineye ait olan *Menteşe* (Muğla) sancağındaki bazı yerlerin gelirlerine el koymuş ve bu halden dolayı Menteşe sancak beyi, Korkut'u devlet merkezine şikâyet etmiş ve buna karşı Korkut da kendisini müdafaa ile Sultan Selim'e sadakatini tekrarlamıştır.

Sultan Selim, en kuvvetli hasmı Sultan Ahmed meydanda iken Korkut'un da bu isteklerine karşı şüphelenmişti. Hele *Teke* yani *Antalya*'yı ve etrafını talep etmesi onun *Mısır*'a gitme macerası sebebiyle tehlikeli olduğu gibi Batı Anadolu'nun da elinde bulunması muvafık görülmemişti.

Korkut, *Antalya* ve *Alâiy*'ye nakledilmeyince divanı hümayunda vezirlere mektup yazarak onlar vasıtasiyle ricasının kabul olunmasını ve bu suretle maiyyetini azaltarak bir köşeye çekilip pâdişaha dua ile meşgul olacağını ve *İstanbul*'dan uzak olarak müfsidlerin ara bozuculuğundan bahis ile evvelki isteklerine delâlet etmelerini tekrarlamıştı[124].

Sultan Selim'in Şehzade Ahmed üzerine hareketi :

Sultan Ahmed, *Manisa* sancağı hariç Anadolu'ya sahip bulunuyordu. Anadolu'ya geçmek isteyen Sultan Selim *Kefe* sancak

[122] *Topkapı Sarayı Arşivi numara 5582.*
[123] *Topkapı Sarayı Arşivi 9659.*
[124] *Topkapı Sarayı Arşivi 6684 numaralı zarf.*

beyi olan oğlu Süleyman'ı *İstanbul*'a getirterek yerine bıraktıktan sonra 15 Cemaziyelevvel 918 ve 29 Temmuz 1512'de Anadolu tarafına geçti. *Bursa*'da bulunan şehzade Ahmed'in ikinci ve en cesur oğlu Alâüddin Ali kaçtı; Yavuz'un öncü kuvvetleri kumandanı bunu *Konya*'ya doğru takip eyledi.

Alâüddin Ali, Konya'ya gelerek durumu babasına anlattı. Sultan Ahmed, *Amasya* tarafına kaçmak istediyse de *Konya* ile *Amasya* arası, Selim'in kuvvetleri tarafından tutulmuş olduğundan[125] Sultan Ahmed, yanında oğulları Alâüddin Ali ve Süleyman olduğu halde üç bin atlı ile beraber hudutta Memlûk devletine ait *Dârende*'ye geldiler. Sultan Ahmed burada hem Memlûk Sultanı ve hem Şah İsmail ile muharebeye başladı[126] ve başındaki kuvvetleri dağıla dağıla yanında beşyüz adamı kalmış ve 918 Şaban sonuna kadar (1512 Ekim ayı) *Darende*'de oturduktan sonra[127] *İran*'a ait *Kemah* tarafına geçerek oğulları *Süleyman* ile Alâüddin de Memlûk sultanına iltica eylemişlerdir[128].

Şehzadelerin Boğulmaları ve Korkut'un endişeli durumu :

Bu durum üzerine Ankara'ya kadar giden Sultan Selim ramazan içinde *Bursa*'ya dönerek kendisi için muvakkaten birinci tehlikeyi atlatmasını müteakip 918 Şevval ayı sonlarına doğru (1513

[125] *Haber-i Sahih c. 4, s. 245.*

[126] Memlûk Sultanı Melik Eşref Gavri'ye olan arizasında biraderi Selim'in saltanatı babasından zorla alıp anı *Rumeli*'ye gönderdiğini ve babasının *Sazlıdere*'de vefat ettiğini ve rivayete göre babasının öldürüldüğünü, babası öldüyse bir babasının da Sultan hazretleri olduğunu arz eylemiştir *(Topkapı Sarayı Arşivi 14/1715)*. Memlûklerin *Haleb naib üs saltanası* Hâyir Bey Sultan Selim'e gönderdiği arizada Sultan Ahmed'in *Darende* hududuna gelerek Sultan Gavri ile muhabere edip cevap beklediğini 7 Şaban 918 18 Ekim 1512) tarihli mektubiyle bildirmiştir *(Topkapı Sarayı Arşivi 7143)*.

[127] *Malatya* naibinin vezir-iâzam Koca Mustafa Paşa'ya gönderdiği mektup *(Topkapı Sarayı Arşivi 3062 numaralı zarf)*.

[128] Bunlardan Süleyman Çelebi biraderi Alâüddin'den evvel *Kahire*'ye gidip Memlûk Sultanı Melik Eşref Kansu Gavri'nin ikramını görmüş kendisine amcası Korkut'un *Kahire*'ye geldiği zaman tahsis edilen *Bulak*'daki *Berabîhiyye* köşkü tahsis olunmuştur. Süleyman Çelebi 6 Zilkade 918'de (13 Ocak 1513) de *Kahire*'ye gelmiş ise de az sonra orada çıkan taun hastalığından dolayı 18 Safer 1919'da yani gelişinden üç buçuk ay sonra vefât etmiş ve andan yirmi gün sonra da aynı hastalıktan kardeşi Alâüddin Ali de ölmüş ve *Bücasî* türbesine yan yana gömülmüşlerdir *(İbn İlyas c. 4, s. 289, 291, 303, 306)*.

Ocak) kardeşlerinin oğulları olan Mehmed, Osman, Musa, Orhan, Emirhan, ve diğer Osman'ı *Bursa*'da boğdurtmuştur[129].

Şehzadelerin boğulmaları Korkut'u endişeye düşürdü. Sultan Selim aynı zamanda Korkut'u da terassut altında bulundurarak *Manisa* etrafındaki Sancak beyleriyle sair alâkadarlara emirler vermiş bu suretle denizden, karadan her tarafı kontrol altına aldırmıştı.

Biraderinin bu tarzdaki hareketini casusları vasıtasiyle haber alan Sultan Korkut kitaplarını Manisa kalesine koymuş ve bu hallerden şikâyet yollu Sultan Selim'e mektup yazarak ahdine sadık olduğunu bildirmiştir.

Korkut, bu mektubunda yalvarıp Allahı işhad ederek sadakatini teyid ettikten sonra nifak çıkarmak isteyenlerin kendi hakkında ve aleyhinde bulunduklarını ve karadan ve denizden her tarafının çevrildiğini ve üzerine asker sevk edileceğini haber aldığını ve Pâdişahın tatminkâr cevabına intizar ettiğini ve kitaplarını kaleye koyduğunu ve kat'î olarak itaaat ve inkıyaddan başka bir hal zuhurunun ihtimali olmayıp devletinin devamı duasiyle iştigal ettiğini ve lâyik

[129] *Tâc üt Tevarih c. 2, s. 229*, Müneccimbaşı *(c. 3, s. 448)* ve Solakzade *(s. 352)* şehzâdelerin katillerini Sultan Ahmed'in birinci defa olarak kaçmasından sonra 918 ramazanını müteakib olduğunu yazıyorlar. *Âlî* şehzâdelerin katillerini 919 senesi şevval ayında (1513 Aralık) gösteriyor ki (s. 258) Sultan Ahmed'in katlinden sonradır. *Lütfi Paşa Tarihi* de *(s. 205)* aynı göstermiyerek Sultan Ahmed' in 919 katlinden sonra şehzadelerin boğulduklarını yazar. *Hammer (Ata Bey tercümesi c. 4, s. 104)* de Menavino ve Venedik balyözünün gösterdikleri tarihe göre Sultan Selim 27 Kasım 1512 (18 Ramazan 918 Cumartesi günü divan akdetmiş beş şehzadeyi *Bursa*'dan getirterek geldiklerinin ertesi günü *İstanbul*'da boğdurmuştur. Bursa Mahkeme-i şer'iyesi sicilinin tetkikinden de *Hammer* ve onun kaynakları olan Venedik Balyözü ile Menavino'nun kayıtları gibi şehzadelerin 918 Şevval ayı sonlarına doğru boğuldukları anlaşılıyor. *Bursa Mahkeme-i Şer'iye sicilindeki bir kayda göre (917 - 918 s. 321, 349)* Şehinşah'ın oğlu Mehmed, 18 Ramazan 918 de hayatta ve 17 Zilkade 918'de bir muhakeme dolayısiyle vefat etmiş görüldüğüne ve Alemşah oğlu Osman'ın 9 Zilkadeden evvel öldüğü anlaşıldığına göre *(aynı sicil s. 342)* şehzadelerin 1512 son ayı veya 1513 Ocak başlarında boğuldukları meydana çıkıyor.

Bu katl olunan şehzadelerden Şehinşah'ın oğlu Mehmed otuz ve Alemşah'ın oğlu Osman yirmi yaşlarında olup şehzade Mahmud'un üç oğlu *Musa, Orhan, Emirhan* onlardan daha küçük idiler. Bunların beşi de Bursa'da Muradiye türbeleri'nde medfundurlar. Daha sonra elde edilen Sultan Ahmed'in oğlu Osman da boğularak Yıldırım Bayezid camii bahçesindeki avluya defnedilmiştir *(Topkapı Sarayı Arşivi 6193)*. Tâc-üt-Tevarih *c.* 2, *s. 230*, Hammer ve Artus Tomas (s. 350) şehzadelerin Bursa'da boğulduklarını yazarlar.

mıdır ki çocukluğundan beri aramızda olan sevgiye ve gönül birliğine merhamet olunmayıp size sadık olan âcize merhamet etmeyesiniz diyerek bu arizasını Ömer adında bir adamiyle takdim eylediğini yazmıştır[130].

Sultan Selim biraderi Korkut'un mektubuna verdiği kısa cevapta :

Hükümdarlıktan maksadı Anadolu'da Şah İsmail ve taraftarlarının ateşini söndürmek olduğunu Şahkulu ve Şah İsmail hâdiselerinin ne derecede zararlı olduklarını Allah izin verirse Şark tarafına gideceğini ve madem ki kendisi (Yani Korkut) ahd-ı sabık üzeredir kendisi tarafından asla endişe etmemesini bildirmiştir[131].

Sultan Korkut'un Âkibeti

Bizim Türkçe tarihlere göre :

Türkçe Osmanlı tarihleri ve onlardan nakil yapan Hammer'e göre şehzadelerin ölümünü duyan Korkut korkmağa başlamış, Sultan Selim biraderinin kendisine sadakatini enlamak için Devlet adamları ağzından Korkut'a mektup göndertmiştir. Bu mektuplarda Pâdişahın şiddetinden bahsedilerek Sultan Korkut'u hükümdarlığa teşvik etmişler ve o da bu yazılanlara inanarak muvafık cevap vermiş ve bunun üzerine yeminli sadakatini bozmuş olduğu için Sultan Selim, Sultan Ahmed'e karşı ikinci defa hareketinden evvel bazı hareketlerinden endişe ve şüphe ettiği yakınındaki Korkut'u bertaraf etmek istemiş ve on bin kişilik bir kuvvetle bizzat kendisi ansızın *Manisa*'ya hareket etmiştir[132].

[130] *Feridun Bey Münşeatı c. 1, s. 345 (1264 tab'ı).*

[131] *Feridun Bey Münşeatı c. 1, s. 346 (1264 tab'ı).*

[132] Korkut'un biraderine yazdığı arizalarda biraderi Sultan Ahmed'ten korktuğunu ileri sürerek yanındaki kuvvetleri dağıtmaması ve bu kuvvetlerin ihtiyacı için kendisine müsaade verilmeden hazineye ait bir kısım *Menteşe* (Muğla) sancağı emvaline el koyması, Antalya ve Alâiye sancaklarının kendisine verilerek orada oturmakta ısrar etmesi ve salyane istemiyerek timar istemesi, ariza ve mektuplarını dokunaklı ve tehdit edercesine yazması gibi ahval henüz Sultan Ahmed gailesi bertaraf olmadan yakininde bulunan Korkut'un bir hâdise çıkarmasından Sultan Selim şüphe etmiş, kendisine bazı mektuplar gönderterek temayülünü anlamak istemişti *(Topkapı Sarayı Arşivi 6684 numaralı zarftaki mektupları ve numara 5582 ve 9659).*

Yavuz Sultan Selim'in Korkut üzerine hareketi hakkında bize en doğru malûmatı, bu esnada bizzat Yavuz'un bu seferinde ve onun kuvvetleri arasında bulunan (Menavino)dan naklen Arthus Tomas şöyle nakletmektedir :

Sultan Selim bizzat Sultan Korkut'u yakalamak istedi. Bir cevelanda (ava çıkmak) bulunmak bahanesiyle gizlice on bin süvarinin üç gün içinde hazırlanmasını emretti. Bu vakayı nakleden Menavino kendisi de bu onbin kişi içinde bulunmuştur. Üç gün sonra yola çıktıkları zaman Korkut'un bulunduğu *Manisa*'ya gidilmekte olduğu anlaşıldı. Korkut burada Selim'in zan ve tahmininin haricinde bir hayat geçiriyor, taç ve taht ile meşgul olmuyordu, vaktini tetebbua hasretmişti. Biraderinin rızası haricinde bulunmadıkca âsude bırakılacağını ümid ediyordu. Fakat Selim'in paşalarından birinin uşağı süratle gidip kendisini bularak Selim'in kendisini yakalamak maksadiyle pek ziyade yaklaştığını haber verdiği zaman hayret içinde kaldı; haber getirene güzel bir hediye verdikten sonra Selim kuvvetleri yaklaşmadan evvel paşalardan biriyle (musahibi Piyale Beyle) gece yarısı kaçtı.

Bursa'dan *Manisa*'ya süratle beş günde gelen Sultan Selim sabahın pek erken saatinde askeriyle şehre girerek heman Korkut'un sarayını kuşattırdı. Korkut'u yatağında bulacağını ümit ederek kapılarını kırdırdı; nedimlerinden ve harem ağalarından bir kaçını tutturup isticvap eyledi ve Korkut'un nerede bulunduğunu söyletmeğe çalıştı ise de gittiği yeri bilmediklerini ve gece kaçtığını öğrendi ve bir delikanlının kendisini haberdar eylemesi üzerine Korkut'un kaçmış olduğunu anladı. Gittiği tarafı anlamak için her tarafa casuslar çıkardı. Korkut'un bütün servetine el koyarak gemilerle *İstanbul*'a gönderdi. Korkut'un *İtalya*'ya kaçması ihtimalini düşündü; filhakika Korkut *Ege* sahillerinden kaçabilirdi fakat o tarafların kapalı olduğunu bildiği için *Antalya* tarafına gitmek istedi. Sultan Selim şehir muhafazasına bir zabit kumandasında bin şkişi bırakarak Korkut'un ailesini de aldıktan sonra *Bursa*'ya döndü [133].

[133] Menavino'dan naklen Halkondil zeyli Artus Tomas Paris tab'ı s. 354. Bu hususta İbn Kemal şöyle diyor: Sultan Selim bir miktar güzide adam seçip kendi zat-ı şerifiyle alelgafla *Manisa*'ya doğru ılgar eyledi. Nagâh bir gün Sultan-ı alempenahın ılgarı haberi sem'i ihtiyatına erişti. Havf ve haşyet damarları cism-i şerifinde harekete başlayıp akşam oluncaya kadar sabr asası üzerine ittika eyledi. Dahi ol gece ehass-i havassından heman bir kimesne ile bir geda şekline girüb

Korkut'un kaçması :

Sultan Korkut'a akşam vaktinden sonra gelen haberde Pâdişahın gelmekte olduğu bildirilmişti. Yanında musahibi Piyale Bey ile onun kız kardeşlerinin iki oğlu ve bir de Korkut'un Piyale'ye verdiği bir kölesi bulunuyordu. Korkut bu haberi alınca heman kalkarak sakalını beyaza boyayıp başına bir külâh giyerek üzerine bir şemle sarıp eski elbiseler giyip bu suretle kıyafetini değiştirdikten sonra yükte hafif bazı eşya ile yanına bir miktar para alıp musahibi ve fedakâr adamı Piyale Bey ile birlikte sarayının arka kapısından çıkarak kaçmıştı[134].

Korkut'la Piyale kaçtıktan sonra üç hafta kadar bir mağarada saklandılar, sonradan çıkarak geceleri yol alıp gündüzleri saklanmak, suretiyle şehir ve kasabalara uğramadan dağdan dağa geçerek eski sancağı olan *Antalya* taraflarına gittiler. Maksatları sahile inip deniz yoluyla *Frenkistan*'a veya *Mısır*'a kaçmaktı.

Antalya'nın *İstanos* (Korkuteli) kazasının *Osman Halife* köyünün on beş dakika kadar kuzeyindeki mağarada saklandılar[135]. Sultan

askerden ayrı bir köşeye revan oldular. Yarındası gün olunca kapı halkiyle sair tevabi ve levahiki agâh olıcak her biri hayretle bir köşeye girizan olub birer bucağa sindi kaldı *(varak 55 Topkapı Sarayı hazine kitapları) ve* Hammer *(Ata Bey tercümesi c. 4, s. 106)*.

[134] Sultan Korkut'un kıyafetini değiştirerek firarı hakkında *Bergama*'da yakalanan Korkut'un adamlarından yapılan tahkikat hakkında Ahmed imzasiyle gönderilen bir ariza sureti :

Dergâh-ı muallâya ve bargâh-ı âlâya refeahullahü fevkalulaya araz-ı bende-i fakir budur ki

Elhaletü hazihi Korkut Bey adamlarından Piyale nam kimesnenin ü nefer adamları ele girüb ikisi kız karındaşının oğludur ve biri dahi Korkut Bey virdüği kuldur Piyale'ye. Ve *Menemen* ve *Foçalar* ve *Yunddağı* nam yerleri tetebbu ettik nam ve nişan bulmadık, ama bu mezkûrları nevahi-i *Bergama*'yı tetebbu ederken bulduk şöyle malûm ola. Ve Korkut Bey ahvalinden bu mzekûrler şöyle dediler ki Beye haber, akşam vaktinden sonra geldi. Biz yanında hazır idik dediler, şöylece malûm ola. Ve Korkut Bey'e haber gelicek sakalını aka boyadı külâh giyib şemle sarındı ve eskiler giydi dediler şöyle biline ve bunların ağzından bu mezkûrları bendenüz işittik ve bâki ahvali dahi bunlardan istifsar buyurasız ve bu mezkûrlar Korkut Bey ahvalin ziyade bilürler. Bunlardan istifsar idesiz... (Topkapı sarayı 1686/4).

İmza
Abudiküm-ül-fakir
Ahmed-ül-hakir

[135] Sultan Korkut *Antalya*'nın *Korkuteli* kazasının *Osman Halifeler köyü*'nün

Selim Korkut'un *Antalya* taraflarına kaçması ihtimalini düşünerek Karaman Beylerbeyisi Hemdem Paşa'ya hükümler gönderip dikkatli olmasını bildirmiş olup *Antalya* tarafları sıkı bir kontrol altına alınmıştı.

Korkut'un Seyyid kıyafetine girip ortadan kaybolduğu *Isparta* taraflarında şâyi olmuş ve keyfiyet Hemdem Paşa tarafından Pâdişaha arzedilmişti[136].

Tarihin kaydına göre yiyecek tedarik ve etrafı tecessüs etmek üzere mağradan çıkan Piyale Bey rastladığı bir köylüyü fazla para ile tatmin ederek kendilerine yiyecek temin ve tedarik ettirmiş ve bu suretle köylü birkaç defa bunların yanına gelip gitmiş, nihayet Piyale Bey köylüye *Antalya* limanından bir gemi kiralanmasını söylemiş ve bunun için ona kendi atını vererek şehre göndermiş.

Sultan Selim'in casusları şehre gelen köylünün bindiği atı görüp şüphelenerek köylüyü tutup sorguya çektiler; köylü bunları ele vermemek için epi uğraşdıysa da işkenceden sonra ölüm tehdidi üzerine doğruyu söylemeğe mecbur oldu, nihayet mağaraya gelinerek Korkut ile Piyale'yi buldular ve alıp Antalya sancak beyi Kasım Bey'in yanına getirdiler.

Kasım Bey, bir ariza ile keyfiyeti acele Pâdişaha bildirdi; Sultan Selim, Karaçin oğlu denilen birisini göndererek[137]

on beş dakika kuzeyindeki mağarada saklanmış. Bunların iaşelerini temin eden *Osman Halife* adında birisi imiş. Sonradan bu köye Halifeler adı verilmiş. Korkut'un saklandığı mağara geniş ise de sonradan taş ve toprakla dolmuş ve halen içine zorlukla girilebilmekte imiş (*Antalya Livası tarihi - Süleyman Fikri s. 72 not. Selimname*'de Hamitelinde *Gülhisar* civarında yüksek bir dağdaki (Rahatdağı) mağarada saklandıkları yazılmaktadır ki (*varak 55*) hemen aynı yer demektir.

[136] ...... Arz-ı bendegi budur ki şimdiki halde *Hamiteli* sancak beyinden mektup ve adam gelip Sultan Korkut'un hususunda gaip olup seyyid sûretinde nâbedid oldu deyu efvahde şâyi oldu deyu ilâm eylemiş. Öyle olsa filcümle bu canibler hıfz olunup gereği gibi beklenüb münasip budur ki ol tarafların dahi hıfzına himmet oluna. Gelen adam mektubiyle irsal olundu. Baki ferman der-i muallânındır.... (*Topkapı Sarayı Arşivi 6325*). ez-af ül ibad
Hemdem-i ahkar

[137] Halkondil zeyli *Artos Tomas*'da bu isim, tarih şerhlerini yazan Verantion'dan naklen bizim tarihlerdeki gibi Kirengin oğlu (Karaçin oğlu olmalı) olarak gösterilip aynı zamanda bunun adının Chiarsemal olduğunu beyan ediyor ki böyle bir isim bizim tarihlerde yoktur ve ne olduğunu da anlaşılamıyor. *Hammer tarihi* (Ata Bey tercümesi c. 4, s. 106). Yalnız Karaçin oğlu ve Şükrü'nün

Korkut ile Piyale bu Karaçin oğlu'na teslim edildi. Korkut'un *Mısır*'a veya amcası gibi şövalyelere ilticasının yeni bir gaileye sebep olacağından endişe eden Sultan Selim Korkut'un elde edilmesinden dolayı geniş bir nefes aldı; fakat onu *İstanbul*'a getirmenin yeniçeriler arasında bir harekete sebep olabileceğini düşünerek Kapıcı başılardan Sinan Ağa'yı göndererek yolda işini bitirmesini emreylemişti[138].

Muhafaza altında yola çıkarılan Korkut, *Eğrigöz* yani *Emed* kasabasına geldiği zaman Sultan Selim'in gönderdiği kapıcıbaşı Sinan Bey kendilerini karşıladı[139]. Sinan Bey mülâyim sözlerle Korkut'un heyecanını teskin etti; Piyale Beyi yanından ayırmadılar ve kasabada bir eve koyarak muhafaza altına aldılar.

Korkut hem vücudce ve hem ruhî buhran neticesinde bitkindi, derin bir uykuya daldı, gözcüler keyfiyetten Sinan Bey'i haberdar ettiler, Sinan Bey Piyale'yi yanına dâvet ederek öteden beriden açtığı sözlerle onunla görüştüğü sırada verilen talimat mûcibince Korkut'un yanına giren celladlar onu boğdular[140]. Piyale tekrar

Selimnamesinde *(Esad Efendi kitapları numara 2148* varak 8b) ise Laçin oğlu deniliyor. Bu Karaçin oğlu Yavuz'un mûtemed adamlarından olup sonra Beylerbeyi olan Karaçin oğlu Ahmed Paşa olacaktır.

138 Şükrü'nün Selimnamesi *(Esad Efendi kitapları numara 2148 varak 8 b).*

139 *Tâc-üt- Tevarih (c. 2, s. 233)* de Korkut'un yakalandığını haber alan Sultan Selim'in kapıcıbaşı Sinan Bey'i gönderdiğini yazıyor, halbuki Korkut'un metrukâtı Menteşe Sancak Beyi Sinan Bey tarafından *Emed* kasabasında tesbit edildiğine göre kapıcıbaşı denilen Sinan Bey'in *Menteşe* Sancak Bey'i Sinan Bey olduğu anlaşılıyor.

140 Bizim tarihler, uykuda iken boğulduğunu yazarlar *(Tâc-üt-Tevarih c. 2, s. 233)* cellâdların pencereden girerek boğduklarını beyan ediyorlar. Menavino'dan naklen Artus Tomas da aşağıdaki malûmat vardır :

Gece Korkut'u boğmak için yanına girenler anı uyandırarak öldürüleceğini bildirmişler. Korkut bir saat müsaade istemiş ve hiyanetinden dolayı Sultan Selim'e bir manzume kaleme alarak başını meş'um ipe teslim etmiş. Selim biraderinin manzumesini okuyunca çok ağlamış ve üç gün matem tutulmasını emreylemiş.

Böyle bir manzume hakkında bizim tarihlerde bir kayıt yoktur. O tarihte Selim'in maiyyetinde bulunan Menavino'dan nakil suretiyle bu manzumenin Fransızca meali şöyle imiş :

"Senin zulmün şimdiye kadar meçhulüm olan şeyleri bana öğretti. En Zalim hayvanların içinde senin kalbinde bulamadığım rahm ve şefkati gördüm. Ben sana saltanatı terk eylediğim halde sen beni evimden kovuyorsun. Ben senin hayatını muhafazaya çalıştım, halbuki sen beni canımdan ediyorsun. Tebaamın arasında yaşadığım zaman herkes beni seviyor ve bana hürmet ediyordu; kırlara ve dağlara

efendisinin yanına döndüğü vakit velinimetini boğulmuş görünce feryad ve figana başladı. Her şey olup bitmişti (5 Muharrem 918 ve 13 Mart 1513)[141]. Korkut'un cesedi *Bursa*'ya naklolunarak 9 Muharrem ve 17 Martta *Orhan Gazi türbesi*'ne defnedildi[142]. Kabri birinci sırada ikinci mezardır[143]. Korkut'un ölümüne kadar hayatî safhaları amcası Cem'e benzemektedir. Vefatında kırk altı yaşında bulunuyordu[144].

iltica eylediğim vakit yabani ve vahşi her ne varsa her şey bana yiyecek oldu. Ey nankör hain ! senden başka beni üzen kimse çıkmamıştır; fakat söyle bakayım ey hunharların hunharı ben, bana ait her bir şeyi terk eylemeğe, hiç bir işe karışmayıp inzivaya çekilerek kendi âlemimde uzletle yaşamak ve babamdan kalan bir parça irad ile yaşamağa razı olmakla sana fenalık mı yaptım? neden hayatımı kısaltıyorsun?" bundan sonra mehazımız şu mütalâayı yürütüyor :

Korkut, halim, selim bir şehzade olup ihtirasdan uzaktı, hayatını sükûn içinde geçirmekten başka bir şey düşünmez ve dağdağalı işlerden kaçınırdı. Buna rağmen o da silâh çeken Sultan Ahmed gibi Selim'in kılıcından canını kurtaramadı.

141 919 Rebiulevvelinde ibn Osman bilâdından haber geldi. Pederi Bayezid'den sonra saltanata geçen Selim Şah ile öz biraderi Korkut arasında-ki evvelce Mısır'a gelmişti- münaferet vaki olmuş ve sonra Selim buni hile edip katlettirmiş yahut kiriş ile boğdurmuş *(İbn İyas c. 4, s. 2306)*.

142 Bursa Mahkeme-i Şer'iyyesi sicilinde Korkut'un defni hakkında şu kayıt vardır. (24/25 s. 13 b.).

"Yevm el erbaa (çarşınba) 9 Muharrem ül haram sene 919 مضى حالياً قدجاء فى هذا اليوم ميت المرحوم المغفور له السلطان قورقود طاب ثراه و دفن عند المرحوم السلطان اورخان طيب الله قبره فى محل مناستر.» dokuz Muharrem perşenbeye rastlıyorsa da bizdeki rüyet-i hilâl âdeti üzere bir gün evvel gösterilmiştir.

143 Fotoğrafisi kitabın sonuna konan Korkut'un muhallefatının baş tarafındaki listede görüldüğü üzere 919 Muharremde eşyası tesbit edilmiştir. Eşyayı tesbit eden *Menteşe* sancak beyi Sinan Bey'dir. Bu muhallefatın baş tarafındaki ibare aynen şöyledir :

در بيان متروكات مرحوم سلطان قورقود فى اليوم الخامس فى محرم الحرام من شهور سنه
٩١٩ بقصبهٔ أكرى كوز بمعرفة سنان بك ميرلواء منتشه .

Makalenin sonuna konan muhallefat listesinde görüldüğü üzere merhumun eşyaları arasında bir Kur'an-ı kerim bir kaside-i bürde, Türkçe bir tıp kitabı ile müteaddit yüzük, mücevherat, ayna, gözlük, makas, tesbih, kâğıt, don, gömlek, tülbent, yeşil çuha kaplı kürk, kaftan, ibrişim kuşak, dolama, Piyale Bey'in kılıcı, eski külâh ve listede gösterilen diğer eşya vardır *(Topkapı Sarayı Arşivi 6684/3)*.

144 Piyale Bey Manisa'nın *Sard* tarafında zaviye vakfetmiştir. Muallimhane, mescit ve zaviye vakıfları vardır *(Başvekâlet Arşivi 166 ve 398, 116 numaralı tahrir ve vakıf defterleri)*.

Korkut'un himaye ettiği şairlerden (Deli birader) denilen Bursalı Gazalî onun vefatına şu beyitlerle teessürünü göstermiştir :

Ey gönül daima gam ile geçip	Ferah adını anma dünyade
Perde-i gafleti götür gözden	Nazar eyle bu carh-ı cellâde
Kâse-i serden edip sâgar	Hûnı nâ haktan idinür bâde
Sunar ol câmı her kişiye, dimez	Bu gedâdır bu Pâdişah zâde
Kani Korkut han ki şevketle	Misli bulunmaz idi dünyade
Hasılı yandı nâr-ı hasretle	Harmen-i ömrünü verip Bâde
Serv kaddı nihâl-i serkeş iken	Oldı bâd-ı ecelden üftâde
Sureta gerçi düştü şâhlıktan	Oldı şâh-ı hakikî ukbade
Şüheda menziline erişüben	Saltanat buldı dâr-ı uhrâde

Dedi hâtif vefatına târih
Meskenin ola arş-ı âlâda[145]

Sultan Korkut'un evlâtları :

Korkut'un akim yani zürriyetsiz, kısır olduğu hakkında Tac-üt-tevarih[146] ve ondan nakil yapan bazı tarihlerin mütalealari yanlış olup bu şehzadenin hem erkek ve hem kız çocukları vardır. Daha yukarıda *(Korkut'un Manisa'ya gitmesi)* başlıklı kısmın notunda görül-düğü üzere[147] Korkut'un bir oğlu olduğu görüldüğü gibi kendisi *Mısır*'da bulunduğu sırada *Antalya*'da bulunan lalası İskender Bey'e göndermiş olduğu mektubunda da "anda olan esbabımız ve oglanlarımızın ve sair halkımızın üzerinden nazarı merhametinizi diriğ etmeyesiz" demesi[148], o tarihte birden ziyade oğlu olduğunu göstermek-

[145] Gazalî'nin bu manzumesinin son mısraı noksan olup ebced hesabiyle 913 tutuyor halbuki 919 olması îcap ettiğine göre altı rakam noksandır. Ola kelimesini imale ve iki vavlı kabul edersek o zaman ikinci vavın delâlet ettiği altı rakamının ilâvesiyle 919 tarihi çıkar ki Korkut'un vefat tarihidir.

[146] Tac-üt-Tevarih c. 2, s. 194 "Sultan Korkut eğerçi fezail... ve ilm ve irfanda naziri mefkuddur. Lâkin heyea gününün eri ve saltanat arzusunun şevheri değildir. Hususa nesli مقطوع maktû olup canişini olmaduğu cihetten sezavâr-ı serir-i Osmanî değildir." ve *Solak zade s. 272 ve Hammer (Ata Brey tercümesi c. 4, s. 102.).*

[147] Biraderi Sultan Ahmed tarafından oğlunun yanına gönderilmesi için Korkut'a yazılan cevabî mektup hakkında metinde işaret ettiğimiz not ve vesikaya bakın. *(Topkapı Sarayı Arşivi 8517).*

[148] *Topkapı Sarayı Arşivi numara eski numara 6684-6 Bursa*'da Halkevi Dil, Tarih ve Edebiyat komitesi tarafından neşredilen (Yeşil ve Muradiye Türbeleri sene 1940) isimli rehberde *Muradiye*'de birinci türbe olarak gösterilen şehzade Ahmed bin Bayezid türbesinde medfun olanlar arasında Sultan Korkut'u da medfun

tedir. Biraderi şehzade Ahmed'in İstanbul'a babasının elini öptürmek üzere Korkut'un oğlunu istemiş oda hayatını tekeffül etmek suretiyle göndereceğini bildirmişti.

Korkut'un bir oğlunun rehin olarak Yavuz Sultan Selim'in yanında bulunduğunu Halkondil tarihi zeylindeki bir kayıttan anlamaktayız [149]. Korkut'un oğlunun adını ve ne suretle öldüğünü bilmiyoruz. Fakat Ferahşad ve Fatma isimlerinde iki kızı da malûm olup Hayrullah Efendi tarihinde de Selçuk adında bir kızı olduğu da gösterilmiştir [150].

Korkut'un oğlunun amcası Selim'in yanında bulunduğunu Arthus Tomas'ın kaydından istidlâl ediyoruz. Bu şehzadenin o sıralarda belki Korkut'un firarını müteakip boğulmak suretiyle vefat ettiği anlaşılıyor [151].

Korkut'un kızı Ferahşad, sonra, sırkâtibi Bâli Mehmed Efendi'nin zevcesi olup *İstanbul*'da *Kıztaşı*'nda zevci Bâli Efendi'nin mescidinin yanında bir türbe ve bir mektup yaparak oradaki türbesine defnedilmiştir [152]. Fatma Sultan ise 935 h 1528 m senesinde hayatta olup kendisine tahsisat verildiği *masraf-ı şehriyarî defter*lerinde görülür [153].

olduğu gösterilmiştir. Burada alçıdan yapılmış pek sade bir kabir bulunup ziyaretçilere Korkut'un kabri olduğu söyleniyorsa da yanlış *olup Orhan Gazi türbesi*'nde gömülü olduğu o tarihteki Mahkeme-i Şer'iyye sicilinden anlaşılmaktadır.

149 *Halkondil zeyli (Artüs Tomas) 1632 Paris tab'ı s. 354.*

150 *Hayrullah Efendi tarihi c. 9, s. 143.*

151 *Artüs Tomas (Halkondil zeyl s. 354.*

152 *Sicill-i Osmanî c.* 1, *s. 62* ve *Hadika't-ül Cevami* c. 1, s. *158 Topkapı Sarayı Arşivinde E 474 ve d 3648 numaralı vesikalarda* Ferahşad Sultan vakfının senelik hesaplarına dair vakıf mütevellisinin muhasebesinden bahsedilmektedir.

153 Başvekâlet Arşivi (Kâmil Kepeci tasnifi) dört numaralı masraf-ı şehriyarî defteri. *Fatma Sultan*'ın 935 senesi Rebiulâhırda (1528 Aralık) yevmiyesinin yetmiş akçe olduğu görülmektedir. Bundan başka tayinat veya bedeli de vardır: "becihet-i mekûlât-ı Fatma Sultan duhter-i Sultan Korkut fi sene 14590 akçe. Fatma Sultan'a verilen bu para on beş kilo et, on bir kilo pirinç, on bir kilo sade yağ, on bir kilo şeker, on bir kilo balmumu mukabilidir *(Başvekâlet Arşivi Masraf-ı Şehriyarı defteri numara 7097 s. 73)*.

Sultan Korkut'un güzel sanat hayatı:

Sultan Korkut, büyük din ve İslâm hukukı âlimi olduğu gibi musikide üstad ve şair olarak tanınmış ve bu yoldaki eserleriyle de ilim ve sanat kudretini göstermiştir[154].

Çocukluk hayatından îtibaren babasının yanında ve en son büyük babasının sarayında daimî olarak kendisini okumağa vermiş ve bilgisini ilerletmiş, bilhassa ilm-i fıkıh, hâdis, usul-i hâdis de mütehassıs olmuştur. *Manisa* ve *Antalya* sancaklarında bulunduğu zamanlar yazın yaylaya çıktığı zaman bile kitaplarını deve ve katırlarla naklettirerek tetebbuda bulunmağı âdet etmiş ve bu tetebbular haricinde zamanının bir kısmını da musiki ile iştigale hasreylemiş ve bu cihetten de yüksek bilgisini göstermiştir.

Şuara tezkirelerinden *Kastamonu*'lu Lâtifî Korkut hakkında "Selâtinin ulemasından ve şehzadelerin fuzelâsındandır. Nice katar cemel (deve), kitaphanesini ve kitaphane hızanesini çekerdi" demekte ve fetvaya ait telifi ve bazı ilmî metinlere şerh ve haşiyeleri olduğunu beyan etmektedir[155].

Yine Lâtifî, Sultan Korkut'un ilm-i edvar denilen musikide de üstat olduğunu ve meclislerinde âlî şair ve ediplerin bulunduğunu ve herkesin derecesine ve mertebesine göre riayet gösterdiğini ve şiirle de meşgul olarak mürettep divanı olduğunu yazıyor[156].

Yine *Heşt-Bihişt* adlı tezkire sahibi Edirneli Sehi Bey de Korkut'tan bahsederken "âlim, fazıl, Zû fünun pâdişahdır, onun kemalâtına nihayet yok, fetvadan *Korkudiye* adlı bir kitap telif edip" ulema tarafından pek ziyade takdir edildiğini tezkiresinde kaydetmiş ve *Gıdâ-yı Ruh* isminde bir saz îcad eylediğini göstermiştir[157].

[154] *Tâc-üt-Tevarih c. 2, s. 214.* "Sultan Korkut esnaf-ı evsaf-ı kemalde bî misâl ve cami-i mehasin hısal idi. Fıkıhda mesail-i eimme cem'ine mütekeffil bir kitab-ı müstetab telif etmiştir ve fenn-i musikide hûd mahareti bir mertebede imiş ki bazı dilâviz-i hayretengiz peşrev ve amelleri (besteleri) ol fen eshabı miyanında mütedaveldir".

Tâc-üt-Tevarihte, telif ettiği kitabın adı gösterilmemiş ise de bunun Korkodiye veya *Karkudkaniyye* isimli Fetva kitabı olduğu anlaşılıyor. *Müneccimbaşı da (c 3. s 443)* Korkut'un ilim ve faziletinden, eserlerinden fıkıhta Korkodiyye adlı Fetva mecmuasından bahsedilmekte ve musikide tasnif ve peşrevleri olduğunu beyan eylemiştir.

[155] *Lâtifi tezkiresi s. 65.*

[156] *Lâtifi tezkiresi s. 66.*

[157] *Sehi Bey tezkiresi matbu nüsha s. 18.*

Kınalızade Hasan Çelebi, Korkut'un fazl ve Kemalde başta gelen şahsiyetlerden olup, ilim ve fazilet sahipleriyle ünsiyet ettiğini, meclisinde müşkil ilmî meseleleri halletmek suretiyle kemalini gösterdiğini ve tetkik eylediği kitapların kenarlarına mütalâalarını yazdığını ve bu suretle okumuş olduğu Cürcanî'nin *Şerh-i Mevakıf* (kelâmdan) isimli eserinin kenarına yazmış olduğu bazı mütalâalarını görmüş olduğunu söylüyor.

Yine Kınalızade, Sultan Korkut'un musikiye derin vukufundan ve saz çalmakta emsalsiz olan meharetinden bahsettikten sonra *İran*'dan gelmiş olan bir musiki üstadiyle olan muhaveresini kaydetmektedir.

Müverrih Âli "Korkut'un ilim ve faziletini beyan ile fıkıhda meşhur *Muhit* isimli eserin[158] iki mezhebde (Hanefî, Şafiî) fetvası câiz ve ihtilâflı olan meselelerini tetkik etmek suretiyle bir eser telif eylediğini (Korkudiye) âlim ve kâmil bir zat olduğunu zikretmektedir[159].

Korkut'un musikideki vukufuna dair Kınalızade Hasan Çelebi tezkiresinde şu vâkıa anlatılıyor :

İran'da kemençe çalmakta mehareti olan meşhur Hüseyin Avvâd'ın hocası Zeynelâbidin adındaki büyük musiki üstadı Anadolu'ya gelmiş ve Amasya valisi Sultan Ahmed'in meclisine dahil olmuş ve kendisine günde elli akçe yevmiye ve ayrıca yiecek tayın ve tahsis edilmiştir. Sultan Korkut bunun şöhretini duyarak biraderine mektup yazıp muvakkat bir zaman için Zeynelâbidin'i istemiş ve bu suretle yanına getirtmiş. Zeynelâbidin ile görüşen Korkut, bir fasıl yapmasını istemiş. O da Anadolu'da musikinin inceliklerine vâkıf bir âlim bulunduğuna zahib olmayarak ehemmiyetsiz bir fasıl yapmıştır.

Bu basit faslı dinleyen Korkut, Zeynelâbidin'e :

"Sizin şöhretinize göre yaptığınız fasıl bu fendeki iktidarınızla mütenasip değildir. Bunu bizi anlamaz diye ihmal ettiniz; bizim de cüz'i bilgimiz ve saz çalmakta istidadımız vardır" diyerek kendisinin îcad ettiği *Ruh efza*[160] ismindeki sazını alarak bir fasıl yapmak

[158] Âlî'nin Fetavadan *Muhit* dediği eser 666 h. 1267 m. de vefat etmiş olan Buharalı İmam Allame *Burhaneddin Mahmud bin Tacüddin*'in (المحيط البرهانى فى الفقه النعمانى) isimli eseri olup ihtisar edilmiş nüshaları da vardır.

[159] Âlî (basılmamış birinci cilt Kütüphanemizdeki nüsha *s. 196)*.

[160] Sehi Bey Tezkiresinde bu saza *(Gıda-yı ruh)* ismi verilir.

Res. 1 — Korkut Sancağa çıkmadan evvel Vezir-i Âzam İshak Paşa konağında kaldığı sırada kendisine ve validesiyle maiyetine verilen maaş (888 za.)

Res. 2 — Sancağa çıkan Korkut'a verilen Teşrifa (888 sonu).

شید الله ارکان دولتهم الی یوم القیام   حضرت پاشایان عظام

Res. 3 — Korkut'un Mısır'dan avdetini müteakip Rodos Şövalyelerinin harekâtına ve kendisini Antalya'ya getiren Sultan'ın donanmasının avdette şövalyeler tarafından baskına uğradığına dair Divan Hey'etine mektubu.

Res. 4 — Mısır'dan avdet eden Korkut'un Antalya ve Alâiyye Sancakları yerine kendisine İzmir'de Ayasuluğ (Selçuk) Tire taraflarının verilmesine dair Vezir-i Âzam Hadım Ali Paşa'ya mektubu.

Res. 5 — Şahkulu'nun zuhur ve harekâtına dair Hüseyin imzasiyle Korkut'a takdim edilen bir rapor.

Res. 6 — Şahkulu'nun başarılı harekâtına ve Anadolu Beylerbeyini öldürdüğüne dair rapor.

Res. 7 — Sultan Selim'in cülûsunu müteakip Manisa'ya gelen Korkut'un, durumun ciddiyetine binaen Aydın, Menteşe ve Teke Sancaklarının da kendisine verilmemesi üzerine bunun temini için divan vezirlerine mektubu.

Res. 8 — Korkut'un kıyafetini değiştirerek kaçtığına dair bir jurnal.

Res. 9 — Emed Kasabasında boğulan Korkut'un metrükâtı (919 Muharrem).

Res. 10 — Tarihler Korkut'un akim yani zürriyetsiz, kısır olduğunu yazarlar. Biraderi Sultan Ahmed'e cevap olarak gönderdiği bu mektupta Korkud'un oğlu olduğu anlaşılıyor.

suretiyle Zeynelâbidin'i hayrette bırakmış. Bundan dolay mahcup kalan Zeynelâbidin tekrar bir fasıl yaparak bu defa Korkut'un takdirini kazanmıştır.

Zeynelâbidin Korkut'un yanından ayrılıp gideceği zaman kadirşinas şehzade büyük bir gümüş tepsiyi altınla doldurup bir yığın vücuda getirdikten sonra üstünü de gümüş para (akçe) ile donatıp özür dileyerek:

"Siz Sultan Yakup (Akkoyunlu hükümdarı) ve Sultan Hüseyin Baykara'nın (Timurlerden Horasan hükümdarı) meclislerine dahil olmuş ve çok lûtuf ve ihsanların görmüşsünüzdür, onlara nisbet benim verdiğim denizden katredir" demiştir[161].

Korkut'un (Harimî) mahlasiyle âşıkane, ahlâkî ve tasavvufî şiirleri ve manzumeleri vardır. Mürettep Divanı Millet kütüphanesindedir.

Korkut'un sarayına mensup olan bazı şairler de görüyoruz. Korkut'un eserlerine mukabeleci olan Bursalı Deli Birader Gazalî, Manisalı Serirî bunlardandır. Serirî aynı zamanda zarif ve nüktedan bir zat olup tanbur çalmakta da üstad imiş. Sonra Yavuz Sultan Selim'e intisap etmiş ve daha sonra sipahi olmuştur[162]. Bunlardan Deli birader'in "دافع الغموم و رافع الهموم *Dafi-ul-gumûm ve râfi-ul-hümûm* " adlı dört bab üzerine müretteb bir eseri vardır[163].

Korkut'un İlmî Eserleri ve İlmî Hüviyyeti

Korkut'un yüksek bir âlim olduğunu muasırı olan gerek Osmanlı ve gerek Suriye ve Mısır âlimleri de tasdik ediyorlar. Bir buçuk seneye yakın *Kahire*'de oturduğundan oradaki âlimlerle ilmî

[161] Kınalızade Tezkiresi, Sultan Ahmed'in katlinden sonra ona mensup olan Zeynelabidin'e dair şu kayıtları görüyoruz :

"Avvâd-ı acem Zeynelâbidin'in elli akçe ulufesi ve ayda elli kile arpa ve beş batman et ve iki batman pirinç ve bir batman yağ ve altı çift ekmeği vardı. Bundan başka yine Sultan Ahmed'in gûyende (hanende) Şeyh Çoban, avvâd Nasuh, çengi (çenk çalan) Behram, Kopuzcu usta Şaban ve güyende Sinan adlarında olan musiki heyetinin hepsi maaşlıdır *(Topkapı Sarayı Arşivi 9993)*.

[162] *Sehi Bey Tezkiresi s. 118.*

[163] Kâtip Çelebi Keşf üz zünun'da 941'de (1534 M.)vefat eden Gazalî'nin yedi bab üzerine hezliyyata dair olan *Dâfi ül gumum* eserinden bahsediyorsa da *(c.1, s. 729)* benim Üniversite kütüphanesinde 1400 numarada gördüğüm eser dört fasıl olup 1 — Hikâye ve Mütayebat ve mükâtebeye 2 — Mahbub ve Mahbub dostluğa 3 — Zen ve zenperestliğe 4 — dört ayaklı hayvanlara dairdir.

musahabe ve mübaheselerde bulunmuş olduğuna şüphe yoktur. Korkut *Mısır*'da iken oranın idarî, askerî ve medrese teşkilâtıyle hükümet ve halk arasındaki münasebetleri tetkik etmiş ve bu hususu دعوة النفس الطالحه isimli Arapça eserinde göstermiş ve bu tetkikat esnasında akaide, fıkha dair bir haylı eserleri gözden geçirmiş, şer'î ve örfî işlerle Osmanlı teşkilâtındaki aynı konuları mukayese eylemiş ve bu hususta Tacüddin sübkî'nin معيد النعم *Muid-ün-niam* ve Takiyyüddin Hısnî'nin قمع النفوس *Kam-un-nüfus* adlarındaki eserlerinden faydalanmıştır.

Sultan Korkut'un *Teke* yani *Antalya* sancak beyi bulunduğu sırada 912 h 1506 m de oraya gelmiş olan Arap âlimlerinden Muhammed bin Vefaî Zeynî, Korkut'la görüşmüş ve خزينة الافاضل Hazinet-ül-efadıl [163] b adlı eserinde Korkut'un ilm-i hadîste imam ve usul-i fıkıh, teracim-i ahval ve tarihte pek derin vukuf sahibi olduğunu beyan ederek Sultan Korkut'un حافظ اللسان و الجنان *Hâfız-ul-lisan velcinan* isimli tasavvuf, kelâm, fıkh ve ahlâkdan bahseden bir eserinden nakiller yapmıştır [164].

I — Korkut'un divanından başka, eserlerinin hepsi Arapçadır [165]. (دعوة النفس الطالحه الى الاعمال الصالحه بايات الظاهره و البينات الباهره) = *Dâvet-ün nef-it-tâliha ilel âmâl-is-sâliha bi âyât-iz-zâhire-vel beyyinât-il-bâhire.*

Korkut'un eserleri içinde en cemiyetlisi budur. Korkut bu eseri vücuda getirmek için bütün tefsir kitaplarını, hâdise dair eserleri ve bunların şerhlerini, tasaffufî kitaplarla, fıkh, kelâm ve felsefeye dair gördüğü eserleri tarih ve tercümei hallere ait telifleri

[163]b Keşfiszunun da خزانة الفضائل *Hızanet-ül-fezail* deniliyor.

[164] Nur-ı osmaniye kütüphanesinde 2373 numarada Mehmed bin Nureddin Vefaî Zeynî'nin Hadîs-i İstihareye dair eseri. Müstakim zade Mecelle't-ün Nisab'da Korkut'un mahlası olan Harimî maddesinde bu şehzade, Hadîsde imam ve usul-i fıkhda bir deniz olduğunu Mehmed bin Bedreddin Zeynî'nin *Hazine-tül-efâzıl* isimli eserinden naklen beyan ediyor *(Halet Eefendi Kitapları.)* Şeyh Mehmed bin Mahmud Vefaî Zeynî aslen Muğlalı olup 940 h 1533'de vefat etmiştir *(Keş-üz-zünun* c. *1, s. 730)*.

[165] Korkut'un eserlerinin bir kısmı Ayasofya kütüphanesindedir. Zamanının değerli âlimlerinden olan Kazasker Müeyyed zade Abdurrahman Efendi, ilm-i kelâmın bazı müşkillerinin halline dair kaleme almış olduğu eserini Sultan Korkut'a takdim etmiş, bu eseri mütalâa eden Korkut, takdirini bildirmiştir *(Şakayik tercümesi -Mecdî- s. 310 ve Keşf-üz-zünun c. 1, s. 886 ve Osmanlı müellfleri c. s. 355)*.

gözden geçirmiştir; bu suretle muhtelif bahisleri ihtiva eden bir mecelledir[166].

Dâvet-ün nefs-it-tâliha isminden anlaşılacağı üzere azgın ve yolunu şaşırmış olan nefsi, âyet, hadîs ile, iyi, güzel ve hayırlı amellere dâvettir. Kitap mukabele edilmiş ve tashih görmüş ise de bazı hatalar gözden kaçmıştır; Eseri istinsah eden Abdülsselâm bin Muhammed Ensarî'dir[167].

Korkut, *Davet-ün nefs-it tâliha*'yı yazarken mevzulariyle mütenasip olarak tefsir, hadîs, usul-i hadîs, fikh, usul-i fikh ve tasavvuf tıp, edebiyat ve teracüm-i ahvale dair çok eser okumuştur. Bu da yirmiyi mütecaviz tefsir ile bunların şerh ve haşiyelerini ve hadîsten kırk kadar metin ve haşiyeyi ve mev'ize ve akaidden on yedi ve kelâmdan on eseri fikh, usul-i fikh ve fetvalardan ise kırk bir metin ve şerhten istifade eylemiş. Bunlardan başka tasavvufdan *avarif ül maarif* ve *kuşeyrî Füsus-ül hikem, Fütuhat-ı mekkiye*'den başlayarak bazı diğer eserlerle büyük mutasavvıfların tercüme-i hallerine dair telifleri, Menâkıb ve tarih ve fukaha menakibi ve sofiyyeye ait tabakatı tetebbu etmiş ve منهاج البيان *Minhac-ül-beyan*, الحاوى *El-havi*, كامل الصناعه *Kâmil-üs-sınaa*, *Şifa*, مغنى *Mugni* gibi tıbbî eserleri mevzuiyle mütenasip olarak gözden geçirmiştir.

Kısaca arz ettiğimiz bu mütalâaya göre *(Dâvet-ün nefs-it-tâliha ilel âmal-is-sâliha)*nın ne derece tetkik ve tetebbu mahsulü olduğu anlaşılır.

II — وسيلة الاحباب على وجه الايجاز تأليف ولد حركة الشوق الى ارض الحجاز *Vesile-ül-ehbab ala eech-il-îcaz telifü veledin harreket-üş şevk u ila arzil hicaz.*

Bu eser selis bir Arapça ile kaleme alınarak yedi fasıl üzerine tertip edilmiştir. Bir nüshası Ayasofya kütüphanesinin tarih kısmında

[166] Ayasofya kütüphanesinde 1763 numarada bulunmakta olan bu eser kütüphane fihristinde كتاب حريمى فى التصوف *Kitab-ı Harimî fi't-Tasavvuf)* diye kaydedilmiştir. Korkut bu eserini babasına takdim etmiş olup bunun ikinci nüshasını da kitapçı Bay Raif Yelkenci'de gördüm. Tetkikime göre evvelce Raif Bey'deki nüsha yazılmış sonra bunun kenarlarına bazı ilâveler yapılmış ve bu suretle Ayasofya kütüphanesindeki nüsha vücuda gelip babası İkinci Bayezid'e takdim edilmiştir.

[167] اسنكتبه الفقير الى ربه البارى عبد السلام بن محمد الانصارى غفرله و المسلمين برسم مولانا امام العلامه وحيد دهره و فريد عصره فى تقرير العلوم و وضعها و استنباطها محمد قورقود بن ابى يزيد بن محمد بن مراد خان غفر الله له ولوالديه و المسلمين .

3529 numaradadır. Korkut bu eserini 15 Safer 916 ve 24 Mayıs 1520 cuma günü *Kahire*'de tamamlamıştır[168]. Babasına takdim ettiği bu eserinde Sultan Bayezid'in beyzî şeklinde tuğralı mührü vardır. Daha sonra saray kitaplarının kontrolü sırasında Yavuz Sultan Selim'in kenarları توكل على خالق ve ortası Selim Şah ibareli hazineye ait mühriyle mühürlenmiştir.

Vesile't-ül-ahbab yedi kısım üzerine tertip edilmiştir[169]:

1 — Hicaz'a seferin sebebi, 2 — Babam İmam-ı Âdil'in tesliyesi ve kalbinde sabır olması, 3 — Hac fazileti ve bunun sevabından hasıl olan şey, 4 — Ziyaret-i Mustafa sallallahü aleyhi ve sellemin fazileti, 5 — Validine itaatin vâcib ve emirlerine imtisalin lüzumu ve validine sadâkatin sevabı, 6 — Valid üzerine evlâdı için iyilik ve talim ve terbiyeden vacib olan şey, 7 — Sevgi ve muhabbeti, ahd ve yeminleri hıfz etmek beyanında ve îmanın şartlarından olan şeyin sevabı.

III — كتاب بحل اشكال الافكار فى حل اموال الكفار

Kitab-ı bi hall-i-işkâl-il efkâr fi hill-i emvâl-il küffar ......

Korkut'un bu üçüncü eseri[170] Ayasofya kütüphanesinde fıkıh kitapları arasında 1142 numaradadır.

Bu eser muharebe zamanında düşmandan alınmış olan esirlerin ve diğer ganimetlerin taksimine ve bunun helâl olduğuna dair tetkikatı havidir. Korkut bu tetkikatını yaparken Fukahadan Zerkeşî, Takiyyüddin Sübeki ve sair büyük fıkh âlimlerinin eserlerinden faydalanmıştır.

IV — شرح الفاظه كفر *Şerh-i elfaz-ı küfr* olup bunun diğer adı da Hâfız-il-lisan an lâ fızül îman'dır[171]. Bir nüshası Ayasofya kütüphane-

168 الف ولدك و محبتك فقير رحمة ربة الودود محمد قورقود الداعى لك و المقبل لأقدام عزك و المسلم عليك فى كل اناءليل و طرف عروب و انجز تأليفه يوم الجمعه خامس عشر شهر صفر فى شهور عام خامس عشر ستة و تسعمايه احسن الله العافيه آمين آمين .

169 Güya Cenab-ı Peygamber'in dâveti üzerine Hacca gitmek üzere *Mısır*'a gelmiş olan Korkut eserini *Antalya*'da yazmaya başlayarak *Kahire*'de tamamlamıştır; fakat Hacca da gidememiş veya gönderilmemiştir.

170 Keşf-üf-zünun zeyli yazan Bağdatlı İsmail Paşa merhumun eserinde kitabın adı حل اشكال الافكار فى سؤال الكفار *Hall-i eşkâl-il efkâr fi sual-ilküffar)* diye kayıtlıdır.

171 Müstakim zade *Mecelle't-ün nisab* da *Hâfız-ül lisan velcinan* diye kayıt etmiştir. Osmanlı müelliflerinde ise c. 2, s. 383'de *Hâfız-ul insan an lâfız-il iman* ismiyle tasavvuf, kelâm, fıkıh ve ahlâktan bahseden bir eser olduğu yazılıyor.

sinde Akaid ve Kelâm kısmında 2289 numaradadır. Eserinin mukaddimesinde zamanımızdaki bir çok cahillerin hattâ din husundaki bilgisizlikleri sebebiyle bir haylı medrese talebeleriyle ilim müntesiplerinin dillerinde çok kere dolaşan Elfaz-ı küfürden haberdar oldum. Bunun üzerine bir haylı kitap tetkik ettim. Fakat bunu yeter derecede beyan edip açıklayan hiç bir şey bulamadım. Bu sebepten ötürü bu meseleye dair malûmat toplayıp فروع fürû' kaidelerine riayet etmek suretiyle iki esası yani usul-i fıkh ve usul-i din esasları üzerine izah etmeği aradaki müşkülü de hal etmek suretiyle şerh etmeği arzu ettim" diyor.

Eser üç kısımdır: 1 — İmanın beyanı, 2 — İmanı izale eden şeyler, 3 — İrtidad ahkâmını havi kısım olup Topkapı sarayı nüshasının kenarındaki tashih ve ilâveler Korkut'un kendi kalemiyledir.

V — فتاوى محيط *Fetava-yı Muhit*'in Hanefî ve Şafiî mezheplerine göre caiz ve ihtilâflı meselelerinin halline dair fetva olduğunu müverrih Âli yazıyor. Müteaddit eserlerde فتاوى قورقود خانيه *Fetavây-ı karkud haniyye* diye zikredilen fakat henüz münderecatını bilmediğimiz fetva mecmuası belki Âli'nin bahsettiği eserdir. Sehi Bey tezkiresinde Fetvadan *Korkudiyye* adlı bir kitap telif ederek ulema arasında makbul ve mergub olduğunu beyan ediyor[172].

Korkut'un müstakil eser olmayarak okuduğu bazı eserlerin kenarlarına veya herhangi faslına talikat denilen izah veya tenkidi havi mütalâaları da vardır. Bunlardan birisi ilm-i kelâmdan Mevakıf şerhine haşiye yazmış olan *Seyyid Şerif Cürcanî*'nin eserinin bazı noktalarına itirazıdır. Kınalızade Hasan Çelebi mevakıf şerhinin kenarında Korkut'un el yazısiyle mütalâasını gördüğünü beyan ediyor[172b].

VI — *Korkut'un Divanı :* Bu büyük bir divan olmayıp sonradan muhtelif eser ve manzumelerinin bir araya getirilmesiyle merhum Ali Emirî Efendi tarafından toplattırılmıştır. Bu nüsha Millet kütüphanesinde 1040 numarada bulunmaktadır. Bundan başka yukarıda bahsettiğimiz *Dâvet-ün nefs-it-tâliha* adlı eserinde bazı manzumeleri bulunduğu gibi Topkapı sarayı Bağdat köşkü kitapları arasında Pervane bin Abdullah tarafından toplanmış olan 406 numaralı Şiir mecmuasında da bazı nazireleri vardır. Asıl divanı henüz görülmemiştir.

[172] *Sehi Bey tezkiresi s. 18.*
[172b] Kınalızâde tezkiresi.

Korkut'un ilmî hüviyeti :

Eserlerindeki derin tetkiklerinden anlaşılacağı üzere Sultan Korkut hadîs ve fıkh ilminde kudretli bir otoritedir. Eline almış olduğu meseleleri, muhtelif kaynakları tetkik etmek suretiyle bir sonuca vardırır, sonra bu hususa kendi kanaat ve görüşünü de ilâve eder. Bir çok dinî ve îtikadî meselelerde Şafiî Mezhebi kavillerini tercih etmektedir. İbn Kemal, Korkut'un Mesail-i kesire'de (ekval-i İmam Şaifî'yi tercih ettiğini ve hak gördüğü kavilde tasallufu (fazla gayreti) olup taassubu olmadığını" beyan etmektedir[173].

Kendisi hem cismen ve hem ruhen hasta olup valilikten idarî işlerden uzaklaşmakta ısrar ediyor, gönlünde gizlemek istediği saltanat hırsını zaman zaman meydana vuruyor ve sonra yine sükûnet buluyor, hulâsa kararsız üzgün ve bezgin bir yol takip ediyordu. Korkut'un tasavvufa meyli varsa da zahirî dinî eserler kendisi üzerinde daha ziyade tesirini göstermiş olduğundan vahdet-i vücudculuğa pek yanaşmamakta fakat kendisinin coşkun hallerinde kitap ve sünnete uygun gördüğü sofiyye mesleğini tercih etmektedir.

İslâm filosoflarından Fârâbî, İbn-i Sina, Nasir-i Tusî ve emsali gibi hükemanın, zâhir ülemasının nakl ve rivayetlerine aykırı olan mütelâalarını sarahaten red etmemekle beraber bu hususta zahirî ulemanın bu filosoflara aleyhdar olan mütalâalarını beyan etmekle iktifa ediyor.

Korkut'un mânevî neşesi vardır. Zâhir ulemasının katı taassup çerçevesinde kalmak istemiyor çok ve çeşitli eserler okuması ve tetkikatı kendisini zâhir bağları dışına çıkarıyor. Bunları bizzat kendi manzumeleri ve diğer tasavvuf ehlinin manzumeleriyle beyan ediyor ve bu hususta (Aşk)ı esas tutup ve aşk ile maşuka vasıl olunabileceğini söylüyor. Meselâ :

Aşk bahrine dal ey ki iresin yekdaneye
Cana kıyan kaçan vâsıl olur cananeye

beytiyle başlayan manzumesi ile âşık-ı billah olduğunu gösteriyor. Daha böylece divanında nazımları vardır. Heyecanı sükûnet bulunca taşkın nehrin yatağına çekilmesi gibi zâhirî şeriat ahkâmına tâbi oluyor. *Kitab-ı Dâvet-ün-nefs-it-tâliha* isimli eserinin mütalâası Korkut'un geçirdiği ruhî halleri göstermek itibariyle tetkike değer. Diğer

[173] *İbn Kemal* tarihi Millet kütüphanesi nüshası numara 32 sahife 120.

eserleri daha ziyade fıkha ait meselelerin hallini ve bu husustaki mütalâalarını göstermektedir.

Korkut'un tercümeihalini tetkik edince kararsız dağınık fikirli olduğu görülüyor. Bir zamanlar saltanat ve valilik istemiyor, sonra babasının Sultan Ahmed'i hükümdar yapmak istemesinden ve sancağının değiştirilmesinden dolayı fevkalâde elemli görülüyor; *Mısır*'a gidiyor orada tahayyül ettiği kendisinin isteği gibi dindarlık ve hakşinaslık ve adaletten eser göremeyince hayal kırıklığına uğruyor ve *Mısır*'a geldiğine pişman oluyor. Tekrar sancağına dönüyor; yeniçerilerin ayaklanması ve Sultan Ahmed'i istemiyerek Selim'i tercih etmeleri üzerine evvelce de saltanat etmesi sebebiyle ansızın *İstanbul*'a gelerek yeniçerilerin kışlalarına giderek saltanat etmek istiyor; saltanatın Selim'e tevcihini görünce derunî arzusundan ümidi kesiliyor.

Korkut'un bütün bu tarzdaki hareketleri zannıma göre saltanata geçen hükümdarın kardeşlerini öldürmesi hakkındaki kanundan ve can kaygusundan ileri geldiği zannolunur.

Sultan Korkut'un yüzlerce ciltlik kütüphanesinin *Manisa* kalesinde bulunduğunu kendisinin biraderi Sultan Selim'e göndermiş olduğu bir mektubundan anlaşılmaktadır[174]. Onun vefatından sonra bu kütüphanenin Sultan Selim tarafından herhalde Topkapı sarayına nakledilmiş olduğu anlaşılıyor. Nitekim bazı kitapları oradan çıkmıştır.

[174] Feridun bey Münşeatı C. I. S. 345 (1246 basımı).